Proletarci vseh dežel združite se!

Cena din 20

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA SLOVENIJE

DELO

»DELO« IZHAJA OD 1. MAJA 1959 PO ZDRUŽITVI »LJUDSKE PRAVICE«, KI JO JE 5. OKTOBRA 1934 USTANOVILA KOMUNISTIČNA PARTIJA V SLOVENIJI, IN »SLOVENSKEGA POROČEVALCA«, KI GA JE LETA 1941 USTANOVILA OSVOBODILNA FRONTA SLOVENSKEGA NARODA

Glavni urednik Janez Vipotnik Odgovorni urednik Ivan Šinkovec

LJUBLJANA, petek, 24. marca 1961 – Leto III., štev. 81

Predsednik Tito in soproga Jovanka si ogledujeta pozlačen simboličen ščit in obredno sulico v mestni hiši v Monrovii

DELO ODBORO V ZVEZNE LJUDSKE SKUPŠČINE

Državljani naj najtesneje sodelujejo pri razvoju stanovanjsko-komunalnega gospodarstva

Na skupni seji petih odborov je članica ZIS Lidija Šentjurc obrazložila poročilo o uveljavljanju stanovanjske reforme, o usmerjanju stanovanjske graditve in o perečih vprašanjih komunalnega gospodarstva – Državni podsekretar v sekretariatu za industrijo Vinko Hafner pa je obrazložil ta vprašanja z industrijskega vidika

BEOGRAD, 23. marca. Danes je v Zvezni ljudski skupščini delalo pet odborov, ki so razpravljali o problematiki stanovanjske graditve in o perečih vprašanjih komunalnega gospodarstva. Na skupni seji obeh gospodarskih odborov, obeh socialnih odborov ter odbora za organizacijo oblasti in uprave sta dopoldne kot uvod v to razpravo prebrala svoja referata sekretarka ZIS za socialno politiko in komunalna vprašanja Lidija Šentjurc in podsekretar ZIS za industrijo Vinko Hafner. Odbori so potem nadaljevali delo na ločenih sejah popoldne, razen gospodarskega odbora Zveznega odbora, ki je že dopoldne začel razpravo, ter odbora za organizacijo oblasti in upravo, ki je razpravo preložil za jutri dopoldne. — Dela skupščinskih odborov se udeležujejo tudi predstavniki Stalne konference mest in Zveze urbanistov Jugoslavije.

Iz ekspozeja Lidije Šentjurc

Na današnji dopoldanski seji petih odborov Zvezne ljudske skupščine je članica Zveznega izvršnega sveta Lidija Šentjurc prebrala ekspoze o aktualnih vprašanjih stanovanjsko-komunalnega gospodarstva in politike izgradnje vasi.

V svojem ekspozeju je Lidija Šentjurc poudarila, da bi debata in morebitna priporočila skupščinskih odborov lahko koristno služila ljudskim odborom pri njihovi politiki in izdelavi ukrepov na področju stanovanjsko-komunalnega gospodarstva, urbanizma in gradbeništva, še posebno pa pri sprejemanju perspektivnih programov stanovanjske izgradnje v komunah.

Lidija Šentjurc se je še posebej zadržala pri nekaterih važnih družbenih procesih in odnosih, ki se pojavljajo na teh področjih. Po njenih besedah je sedaj nujno razpravljati o tipih zgradb in celotnih naseljih, ki najbolj ustrezajo potrebam in možnostim delovnega človeka, kakor tudi o perspektivi ekonomskega razvoja določenih naselij.

Dejala je, da se nam vsiljuje potreba, da preverimo, do katerih meja naj gremo v razvoju naših večjih mest. Še večjo pozornost zaslužijo tendence po neorganiziranih in razmetani gradnji majhnih družinskih hiš na veliki površini, pogosto tudi izven naselja. Vsekakor je treba divjo in razmetano graditev zgradb ne samo preprečevati, temveč tudi težiti k postopnemu grupiranju podedovanih razbitih starih naselij. To je pogoj za njihov dvig iz zaostalosti in za hitrejši, ekonomski, kulturni in socialni napredek. Ko je poudarila prioriteto mestnih in industrijskih centrov, ki imajo vodilno vlogo v ekonomsko-družbenem življenju, je poudarila, da je treba v prihodnje proučevanja in usmerjanje procesa urbanizacije širiti tudi na preobrazbo vseh tipov naselij in širših področij, kajti ne samo mesta, temveč tudi vaška naselja gredo v smeri čedalje bolj popolnega prehoda na industrijski način gospodarjenja. Lidija Šentjurc je ocenila to kot proces postopnega odpravljanja velikih in podedovalnih razlik med vasjo in mestom. Tovarišica Šentjurc je še posebno poudarila pomen stanovanjskih in krajevnih skupnosti in dejala, da je treba zdaj posvetiti mnogo večjo pozornost izgradnji in ureditvi obmestnih naselij. To pa zato, ker je znano, da se pod pritiskom pomanjkanja stanovanj in še vedno nizke povprečne produktivnosti ter ustrezne ravni osebnih dohodkov delavcev in uslužbencev čuti velika potreba po gradnji cenenih stanovanj, čeprav tudi s krajšim rokom trajanja ter skromnejšimi notranjimi in komunalnimi napravami.

V prihodnje se bo treba mnogo širše in bolj solidno lotiti regionalnega in urbanističnega planiranja, saj je od tega odvisno pravilno reguliranje našega celotnega ekonomskega in družbenega razvoja. V tem mora biti težišče predvsem na komunah in šele nato na okrajih in republikah.

Lidija Šentjurc je napovedala tudi, da bo sprejet splošni zakon o urbanističnem in regionalnem planiranju. S tem predpisom bi definirali splošna načela, ki bi bila pozneje obdelana v republiških predpisih.

Ko je govorila o prehodu z administrativnih metod k eko-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Edvard Kardelj sprejel kamboškega veleposlanika

Beograd, 23. marca (Tanjug). Podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj je danes dopoldne v Belem dvoru sprejel novega izrednega in opolnomočenega veleposlanika Kambodže v Jugoslaviji princa Norodoma Norindeta, ki mu je izročil svoje poverilnice.

Lidija Šentjurc

Tudi v notranjosti Gvineje množičen in spontan pozdrav

Predsednik Tito in Sekou Toure sta v mestih Mamu in Kindija doživela prav tako prisrčen in veličasten sprejem kot v Conakryju

KINDIJA, 23. marca. (Tanjug). Predsednik republike Josip Broz Tito s soprogo Jovanko in člani jugoslovanske državne delegacije je danes opoldne prispel iz Mamuja v Kindijo. Z njim je prispel tudi gvinejski predsednik Sékou Touré z visokimi gvinejskimi funkcionarji. Prebivalstvo Mamuja je priredilo uglednim gostom iz Jugoslavije zelo prisrčno slovo.

V Kindiji so na železniški postaji pozdravili predsednika Tita voditelj oblasti Čam, generalni sekretar Demokratske stranke Gvineje za področje Kindije Sesoko in drugi funkcionarji tega področja. Od železniške postaje do središča mesta je na poti, dolgi več kilometrov, pozdravilo predsednika Tita in predsednika Sékouja Touréja okrog 30.000 ljudi iz mesta in okolice. Mesto je bilo slovesno okrašeno, čez ulice so bili razpeti številni transparenti. Tudi mnogo prebivalcev je nosilo transparente. Med njimi je bilo moč videti transparente s pozdravi v srbohrvaščini »Naj dolgo živi tovariš Tito« ter številne slike predsednika Tita in predsednika Sékouja Touréja.

Predsednik Tito s soprogo je sinoči v spremstvu predsednika Sékouja Touréja prisostvoval kulturni prireditvi, ki jo je na čast gostom iz Jugoslavije priredila mladina Mamuja. Predsednik Tito je gvinejsko mladino pozdravil v srbohrvaščini. Mladinci so predsedniku Titu in soprogi Jovanki izročili umetniško izrezljane izdelke iz lesa in slonove kosti.

Predsednik Tito se je sinoči razgovarjal tudi z jugoslovanskimi profesorji, ki predavajo na gvinejskih šolah v Mamuju in njegovi okolici.

Predsednika Tito in Sékou Touré bosta s svojimi sodelavci prebila današnji dan v Kindiji, proti večeru pa se bosta vrnila v Conakry. Mesto Kindija ima 25.000 prebivalcev in ga povezuje s Conakryjem asfaltirana cesta. Okolica tega mesta je zelo bogata s plantažami banan, medtem ko na samem področju mesta goje ananas. To mesto je znano tudi po Pasteurjevem zavodu, kjer zbirajo kačji strup, ki ga izvažajo v razne dele sveta za izdelovanje serumov in drugih farmacevtskih proizvodov.

Zahvala danskega kralja Titu

Beograd, 23. marca (Tanjug). Predsednik republike Josip Broz Tito je prejel brzojavko danskega kralja Frederika IX., ki se mu zahvaljuje za čestitko ob danskem narodnem prazniku.

Miha Marinko na razgovoru v Trbovljah

Trbovlje, 23. marca. Današnjega razgovora predstavnikov družbenih, političnih in gospodarskih organizacij trboveljske občine, na kateri so pobliže ocenili položaj posameznih podjetij in občin po uveljavitvi novih gospodarskih predpisov, se je udeležil tudi predsednik Ljudske skupščine LRS in trboveljski ljudski poslanec Miha Marinko. V večini trboveljskih podjetij že prvi računi kažejo znatno bolje. Rudnik bo razpolagal z več sredstvi kot doslej. STT in »Mehanika« napovedujeta znižanje cen nekaterim izdelkom.

VRNITEV TODOROVIĆA IZ ZAR

BEOGRAD, 23. marca. (Tanjug). Iz Združene arabske republike se je danes vrnila jugoslovanska državna delegacija pod vodstvom podpredsednika Zveznega izvršnega sveta Mijalka Todorovića, ki se je v Kairu udeležila prvega zasedanja mešanega odbora za gospodarsko sodelovanje med Jugoslavijo in ZAR.

Po prihodu v Beograd je Mijalko Todorović izjavil novinarjem, da je prvo zasedanje mešanega odbora za gospodarsko sodelovanje Jugoslavije in ZAR potekalo v prijateljskem in delovnem vzdušju. »Naša delegacija in delegacija ZAR sta pokazali pripravljenost in željo, da bi se gospodarsko sodelovanje med našima državama razširilo, ne samo v trgovinski izmenjavi, ampak tudi na drugih gospodarskih področjih.

Pričakujemo, da bo zasedanje odbora prispevalo k razvoju gospodarskega sodelovanja, s tem pa tudi prijateljskih odnosov med Jugoslavijo in ZAR.

Prijetno smo presenečeni nad naglim razvojem prijateljske Združene arabske republike. Videli smo velik polet v izgradnji in razvoju, tako kot tudi pri nas, in sicer pri vodilnem kadru kot pri delavcih v podjetjih.«

Mijalko Todorović je poudaril, da so našo delegacijo povsod zelo prijateljsko in gostoljubno sprejeli. »Prepričali smo se o prijateljskih čustvih ljudstva ZAR do našega ljudstva in tovariša Tita, čigar ime povsod omenjajo z velikim spoštovanjem in ljubeznijo.«

VREME

Stanje 23. marca: Nad zahodno Evropo se zadržuje področje visokega zračnega pritiska, ki se širi proti vzhodu. Od severozahoda doteka nad naše kraje že nekoliko toplejši zrak.

Napoved za petek: Pretežno jasno vreme. Temperature ponoči med 0 in –5, v višjih krajih do –8, v Primorju 5, najvišje dnevne do 14 stopinj C.

Komuna prevzema osnovno skrb za človeka

Odbor za zdravstvo in socialno politiko Ljudske skupščine LRS je sprejel predlog zakona o zdravstvu

LJUBLJANA, 23. marca. — Na seji Odbora za zdravstvo in socialno politiko Republiškega zbora Ljudske skupščine LRS so člani pod predsedstvom Mire Svetinove razpravljali in sklepali o predlogu zakona o zdravstvenem varstvu in o organizaciji zdravstvene službe v Sloveniji.

O osnovnih značilnostih, ki odlikujejo predloženi zakon, je govoril predstavnik Izvršnega sveta **Niko Šilih.** Za boljše pojmovanje sprejetih novosti je prikazal bistvene pomanjkljivosti dosedanje prakse, ko je zdravstvena služba poslovala na administrativnih osnovah ter bila s tem izolirana od splošnega družbenega razvojnega procesa. Birokratski način nagrajevanja ni stimuliral kvalitete dela zdravstvenih delavcev, njihovih naporov za izboljšanje dela ustanov ter ni sproščal njihovih pobud za nadaljnji razvoj zdravstvene službe.

Predlog novega zakona je zasnovan na bistveno razširjenem družbenem upravljanju, s čimer je dana možnost, da se vloga državne uprave zmanjša ter prenese na zdravstvene kolektive in zavarovance. Hkrati se organizacija zdravstvenega varstva neposredno približuje komunalnemu sistemu s tem, da prevzema komuna osnovno skrb za človeka.

Eden od važnih elementov novega zakona so vprašanja, ki zadevajo zdravstvene delavce. S pravico ustvarjanja in delitve dohodka se izenačujejo z državljani, zaposlenimi na drugih področjih, upravni odbor zdravstvene ustanove pa dobiva pravice, podobne kot jih ima delavski svet gospodarske organizacije. Razen tega so tu še sveti kot organi družbenega upravljanja, ki zagotavljajo vpliv državljanov pr nadaljnjem razvoju zdravstva. Za razliko dosedanjemu uradniškemu sistemu nastaja znotraj ustanov nov odnos, ki ne temelji več na zakonu o javnih uslužbencih, temveč omogoča prosto sklepanje pogodb med zdravstvenimi zavodi in zdravstvenimi delavci. Kolektivi dobivajo možnost samostojnejšega urejanja notranje delovne organizacije, to pa sprošča pobudo za polno koriščenje kapacitet in nenehno strokovno izpopolnjevanje kadra, kar vse se kaže v nagrajevanju. Strokovni nadzor se spreminja v instrument koristnika, bodisi posameznika bodisi širše skupnosti zavarovancev ali komune ter bo bistveno prispeval k boljši strokovni usposobljenosti in k razvoju zdravstvenih ustanov.

Drugi element zakona vsebuje vprašanja, ki zadevajo državljane. Posebnega pomena je načelo proste izbire zdravstvenih delavcev in zdravstvenih ustanov. To načelo predstavlja razširjeno demokratično pravico državljanov, hkrati pa bodo na ta način državljani neposredno vplivali na razvoj zdravstvene službe. Medtem ko zvezni zakon predvideva samo prosto izbiro zdravnikov in zdravstvenih ustanov, razširja republiški zakon prosto izbiro tudi na druge profile zdravstvenih delavcev povsod tam, kjer so pogoji. Kot zavarovanci pa bodo imeli državljani možnost vplivanja na oblikovanje zdravstvene službe tud prek fondov zavarovanja, s katerimi sklepajo zdravstvene ustanove pogodbe na osnovi programov, za delo na svojem območju.

V razpravi je sodelovalo več članov odbora. Tako je **dr. Ivan Kopač** opozoril, da bi bili nujni nekateri dodatni predpisi, ki naj bi vskladili interese družbe pri zdravljenju bolnikov, ki ogrožajo okolico, n. pr. na področju psihiatrije, zatiranja infekcijskih bolezni, zdravljenja tuberkuloznih bolnikov, alkoholikov itd.

Živahna razprava se je razvila okrog termina zdravniške oziroma poklicne etike, s poudarkom, da je to glede na specifičnost službe le del socialistične etike.

Dr. Ruža Šegedin je omenila problem polnomočij upravnih odborov organizacijskih enot večjih zdravstvenih ustanov. Potrebno bi bilo najti pravo obliko upravljanja, ki naj bi zagotavljala tako samostojnost organizacijskih enot kot tudi povezanost z matično ustanovo.

Predsednik odbora **Mira Svetina** je poudarila potrebo, da zlasti pri razširitvi preventivnega dela zdravstveni delavci bolj kot doslej sodelujejo z družbenimi organizacijami, ki so jim pri tem delu lahko v veliko pomoč, hkrati pa bi bilo potrebno najti prava merila za nagrajevanje dela na preventivnem področju.

Franc Šebjanič je izrazil bojazen, da ne bi prišlo v odnosih med skladi zdravstvenega zavarovanja in zdravstveno službo do uveljavljanja različnih interesov, v isti zvezi pa je član odbora **Albin Jenšterle** vprašal, če ne bo socialno zavarovanje omejevalo svobodne izbire zdravnikov in zdravstvenih ustanov.

Predstavnik Izvršnega sveta **Niko Šilih** je v zaključni besedi pojasnil nekatera vprašanja iz razprave ter zlasti pri pojasnjevanju pravic proste izbire poudaril, kako je potrebno budno spremljati in se boriti proti vsem pojavom in težnjam, ki bi to prosto izbiro omejevali.

Odbor je nato soglasno v načelu in podrobnostih sprejel predloženi predlog zakona.

Z včerajšnje seje odbora za zdravstvo in socialno politiko

AKCIJA SINDIKATOV OB 20-LETNICI REVOLUCIJE

Čimbolj pojasniti vlogo delavskega razreda v boju za socializem

Pismo Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije

Beograd, 23. marca. (Tanjug) Sindikati Jugoslavije bodo vsestransko poskrbeli za čimbolj množično in obsežnejšo proslavo 20-letnice revolucije narodov Jugoslavije. Ob tej priložnosti je predsednik Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije Svetozar Vukmanović poslal vsem občinskim, okrajnim in republiškim svetom sindikatov pismo, ki v njem poudarja pomen letošnje proslave vstaje narodov Jugoslavije in dogodkov, ki so se odigrali leta 1941. »Ta proslava je priložnost,« je rečeno v pismu, »da sindikati z večjim sodelovanjem pripomorejo, da bomo čimbolje in čimbolj vsestransko pojasnili vlogo delavskega razreda v vojnem in povojnem obdobju, v revoluciji in v ogromnih naporih za okrepitev socialističnih družbenih odnosov.

Akcija sindikatov se ne bo omejila zgolj na oživljanje spominov na dogodke iz vojne, marveč tudi na boj in napore osvobojenega mladega delavskega razreda Jugoslavije, za obnovo in napredek naše socialistične skupnosti. Istočasno bodo sindikati posvetili veliko pozornost vlogi naših delovnih ljudi v obdobju obnove dežele, uresničevanju prvih planov gospodarskega razvoja, delavskemu samoupravljanju in prvim izkušnjam v delu neposrednih proizvajalcev. Sindikalne organizacije v delovnih kolektivih si bodo prizadevale oživiti spomine na svoje tovariše, padle v narodnoosvobodilni borbi. Mnogi delovni kolektivi so že zbrali podatke za monografije o revolucionarni dejavnosti. Toda mnogi dokumenti še niso izkoriščeni. To bi bilo treba ob proslavi 20-letnice za svobodo in neodvisnost naših narodov pomembnih dogodkov popolniti in objaviti, da bi prikazali vso veličino naporov in junaštev delovnih kolektivov in posameznikov v narodnoosvobodilni vojni.

Štefan Moraru odpotoval

Beograd, 23. marca (Tanjug). Predsednik sindikata rudarskih delavcev Romunije Štefan Moraru je po dvotedenskem bivanju v Jugoslaviji odpotoval iz Beograda. Moraru je v rudnikih Kostolac, Trbovlje in Velenje predaval o vlogi sindikatov v higienski in tehnični zaščiti dela.

V začetku letošnjega leta je sekretarka Republiškega sveta sindikatov Hrvatske Greta Kavaj predavala o isti temi v več romunskih rudnikih. Do izmenjave sindikalnih predavateljev je prišlo na podlagi sporazuma o sodelovanju sindikalnih organizacij Jugoslavije in Romunije.

Delo odborov Zvezne ljudske skupščine

(Nadaljevanje s 1. strani)

nomskim in demokratičnim na področju stanovanj, je poudarila, da se je pokazalo kot povsem upravičeno in možno vključevanje stanovanjske potrošnje v področje osebne. Tovarišica Šentjurc se je dotaknila tudi dveh skupin ukrepov, ki jih bo treba izvesti vzporedno z ukrepi za hitrejši razvoj gradbene proizvodnje.

V prvo skupino ukrepov spada problem morebitnih primanjkljajev v sredstvih skladov za stanovanjsko graditev; ta problem je treba reševati predvsem s hitrejšo preorientacijo na mnogo širše zbiranje sredstev samih državljanov.

Upoštevajoč nove odnose v delitvi dohodka se lahko nadalje večajo tudi sredstva gospodarskih organizacij za stanovanjsko graditev. Pri zbiranju in združevanju teh sredstev morajo imeti skladi aktivnejšo vlogo. V prihodnje bo prav tako treba čedalje bolj računati tudi z bančnimi sredstvi.

Glede na to se ne bi smele pojavljati večje težave pri dopolnjevanju primanjkljajev v sredstvih, potrebnih za stanovanjsko graditev, še posebno ne, če računamo na planirano povečanje osebnih dohodkov in stanovanjskih prispevkov, nadalje večjo orientacijo na gradnjo cenejših stanovanj in na morebitne korekture najemnin.

O reguliranju stanovanjskih najemnin

V drugi skupini ukrepov, ki bodo v prihodnje potrebni, prihaja vsekakor v poštev nadaljnje vprašanje reguliranja najemnine. Začasne omejitve bo treba ukiniti in prepustiti popolno svobodo samim komunam, kar je tudi osnovna intencija zakona o stanovanjskih odnosih.

Lidija Šentjurc je poudarila, da je razumljivo, da v sedanjem trenutku ne prihaja v poštev neko linearno povečanje najemnin. Le-to bo mogoče v prihodnje izvajati samo postopoma, na podlagi pazljivega proučevanja vseh okoliščin v vsaki komuni. Pri tem bo treba upoštevati planirane proporce, še posebno gibanja gradbeniških kapacitet, gradbenih stroškov, osebnih dohodkov, življenjskih stroškov in ravni življenjskega standarda.

S takimi korekcijami ravni najemnin vsklajenimi z vsemi drugimi gibanji v ekonomsko družbenem življenju, bo treba reševati vprašanje normalnega vzdrževanja stanovanjskih zgradb, nadaljnjo krepitev dohodkov skladov za stanovanjsko graditev iz proste reprodukcije, učinkovitost najemnine kot instrumenta delitve stanovanjske potrošnje in razliko med ravnijo najemnine v starih in novih zgradbah.

Lidija Šentjurc je dejala, da je treba orientacijo na družbeno lastnino v stanovanjskem gospodarstvu še nadalje obdržati in celo okrepiti ne samo iz načelnih razlogov, temveč tudi zato, ker je še zmeraj omejeno število delavskih in uslužbenskih družin, ki so ekonomsko sposobne prevzeti obveznosti, ki jih prinaša pridobivanje stanovanj v osebno lastnino. Zaradi tega je treba vsekakor posvetiti znatno večjo pozornost organiziranju predplačevanja na stanovanjsko pravico kot na obliko, ki tudi na osnovi družbene lastnine omogoča mobiliziranje osebnih dohodkov državljanov.

Na tej osnovi je treba nadalje prvenstveno razvijati tudi aktivnost gospodarskih organizacij in ustanov v stanovanjski graditvi — bodisi da zbirajo predplačila znotraj kolektivov, bodisi da svoja sredstva namensko združujejo s skladi, v tekmovanju njihovih delavcev in uslužbencev v predplačilih pri skladih. V vsakem primeru je treba težiti k čimširšemu zbiranju sredstev državljanov in spoštovanju prioritete tistega, ki ponudi večjo lastno participacijo.

Graditev stanovanj na podlagi sredstev podjetja in skladov, brez participacije bodočih koristnikov, bo treba sčasoma omejiti samo na izjemne slučaje, ko gre za socialno ogrožene družine. Tega pa v nobenem primeru ni treba pojmovati kot demobilizacijo podjetij in ustanov, kajti le-te morajo biti trajno angažirane pri reševanju stanovanjskega vprašanja svojih delavcev in uslužbencev na podlagi čedalje večjih lastnih sredstev in polne samostojnosti delovnih kolektivov pri razpolaganju s temi sredstvi.

Poglavitna naloga izgradnje kar največjega števila stanovanj in pritegnitev kar največjih dodatnih sredstev določa tudi stališče do stanovanjskih zadrug. Njihov razvoj in aktivnost bo treba spodbujati v tistih mestih in v pogojih, kjer druge oblike dajejo slabše rezultate. Z drugimi besedami: ni prostora nikakršnemu sektašenju do osebne lastnine in stanovanjskih zadrug, kadarkoli je mogoče po tej poti doseči večje uspehe v razširitvi obsega stanovanjske graditve. Razumljivo je, da je treba vztrajati, da se zadruge vključijo v načrtno izgradnjo naselij in da zadovoljijo druge interese širše skupnosti. Prav tako je treba intervenirati tudi v primerih, ko se pojavijo špekulantski in drugi negativni pojavi v poslovanju posameznih zadrug.

V politiki delitve sredstev skladov je treba odstraniti prejšnje distributerske metode in, izhajajoč iz enakih startnih pogojev za vse investitorje, favorizirati tiste oblike stanovanjske graditve, ki bodo dale v danem trenutku najbolj zadovoljive rezultate glede števila grajenih stanovanj. V konkurenco je treba vključiti tudi gradnjo s strani gradbenih podjetij, in sicer, da bi prodajali stanovanja kot gotovo blago, ne da bi se bali, če se pri tem ustvari tudi določena akumulacija, kajti le-ta bo koristila hitrejšemu napredku gradbene proizvodnje.

Lidija Šentjurc je prav tako poudarila, da se v ekonomskem tekmovanju med interesenti za stanovanja ne sme zanemariti nudenja posebne družbene pomoči pri reševanju stanovanjskega vprašanja tistim družinam, katerim je ta pomoč nujna in upravičena. To osnovno načelo naše socialistične družbe ne sme biti zanemarjeno.

Zatem je Lidija Šentjurc poudarila, da moramo tudi na področju izkoriščanja komunalnih storitev težiti k kar najbolj doslednemu prenašanju stroškov na sektor osebne potrošnje in povezovanju nadaljnjega razvoja komunalnega gospodarstva s porastom proizvodnosti dela in dohodka v komuni.

Izenačitev komunalnega gospodarstva z ostalimi gospodarskimi panogami

Poglavitna ideja predloženega načina finansiranja je, da se cena komunalnih proizvodov in storitev formira na ekonomski ravni in da se na načelu samofinansiranja izenači komunalno gospodarstvo z ostalimi gospodarskimi panogami.

Po besedah Lidije Šentjurc bo mogoče izvesti morebitne korekture v cenah komunalnih storitev in proizvodov samo postopoma in pri tem upoštevati gibanje osebnih dohodkov državljanov, življenjskih stroškov, premike drugih cen, kakor tudi druge činitelje in pogoje v vsaki komuni.

To pomeni, da zdaj ne gre za neposredno ali linearno povišanje cen komunalnim storitvam in proizvodom, kot so to ponekod napačno razumeli.

Ko je dejala, da ponekod cen komunalnim storitvam ne bo treba povišati, ker so že na ekonomski ravni, je poudarila, da bo treba morebitne korekture cen izpeljati disciplinirano in se strogo držati planiranih okvirov ter odpravljati vsako nevarnost motenj v komunalnem ali kakem drugem sektorju ekonomskega in družbenega življenja.

Lidija Šentjurc je omenila tudi nove načine finansiranja tako imenovane skupne komunalne potrošnje — javne snage, vzdrževanje ulic itd. Doslej se je skupna komunalna potrošnja večinoma plačevala iz proračunov ljudskih odborov, kar se je razdeljevalo na državljane z davčnimi instrumenti ne glede na to, koliko je kdo sodeloval v tej potrošnji.

Sedaj pa se odpirata dve novi možnosti. Ena bi bila v tem, da vsaka samostojna komunalna organizacija, ki opravlja neko storitev skupne potrošnje, preračuna in kasira sorazmerne stroške od neposrednih koristnikov — gospodarskih organizacij, ustanov, hišnih svetov in individualnih lastnikov zgradb — po tarifi, ki bi jo ljudski odbor sklenil s podjetjem.

Druga možnost je v tem, da bi se vse tarife združile v eno — komunalni dodatek ali prispevek — v katero bi se vključilo tudi plačevanje določene mestne rente oziroma nadalje izdelane conske razlike, kar je že uvedeno s stanovanjsko reformo. Dohodki, zbrani na ta način, bi se razporejali na ustrezne komunalne organizacije po dogovoru, ki bi jih sklepal z njimi ljudski odbor.

Lidija Šentjurc je nato govorila o reguliranju vprašanja ureditve in upravljanja z mestnim zemljiščem, kar naj bi bila stvar posebnih komunalnih organizacij, ki bi poslovale po ekonomskih načelih.

Na koncu je Lidija Šentjurc dejala: »Ker gre za vprašanja, ki se tičejo neposredno življenja državljanov, je treba k proučevanju teh vprašanj in pri sprejemanju določenih ukrepov v komunah čimširše pritegniti tudi vse družbeno-politične organizacije, še posebno Socialistično zvezo in sindikate. Skladno z razvojem sistema direktne demokracije morajo biti državljani kar najbolj popolno obveščeni in vključeni v reševanje vseh vprašanj politike in izgradnje naselij ter razvoja stanovanjsko komunalnega gospodarstva. Samo tako bo mogoče ustvariti njihovo polno mobilizacijo in doseči kar najboljše rezultate na tem pomembnem področju našega ekonomsko-družbenega življenja.«

ŽELEZNIČARJI IN POŠTARJI VOLIJO NOVE DELAVSKE SVETE

S SAMOSTOJNOSTJO TUDI ODGOVORNOST

Predsednik Republiškega odbora Sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije Humbert Gačnik o pomenu volitev in o poglavitnih nalogah novih organov delavskega samoupravljanja na železnici in v PTT službi

Železničarji naše republike volijo danes delavske svete po novem zakonu o upravljanju in organizaciji Jugoslovanskih železnic. Izvolili bodo delavske svete petih železniških transportnih podjetij ter delavske svete 36 sekcij, ki imajo položaj obratnih delavskih svetov. Te dni pa bodo končane tudi volitve delavskih svetov v 11 namenskih podjetjih. Delavski sveti ŽTP bodo šteli od 31 do 50 članov, sekcij pa od 11 do 55, pač po velikosti sekcije.

V nedeljo, 26. marca, bodo pa volitve v poštni, telegrafski in telefonski službi. Volili bodo delavske svete devetih podjetij in 42 poslovnih ekonomskih enot. Delavski sveti podjetij bodo šteli od 20 do 30 članov, v poslovnih enotah pa od 15 do 25.

Humbert Gačnik

Te volitve so prav gotovo posebnega pomena, je dejal predsednik Republiškega odbora Sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije tov. Humbert Gačnik, saj so prve v novih pogojih decentralizacije JŽ in PTT. S samostojnostjo prevzemajo delovni kolektivi tudi polno odgovornost za redno funkcioniranje in razvoj teh služb. Kolektivi sicer že imajo določene izkušnje, vendar v dosedanjih razmerah, ko niso samostojno odločali o bistvenih gospodarskih vprašanjih, tudi svojih pobud niso mogli razviti v polni meri. Od kolektivov samih, od zrelosti vsakogar izmed njih, od tega, kako temeljito bo poznal gospodarsko problematiko podjetja in enote, s kakšno zavzetostjo se bo lotil perečih problemov teh služb itd., je odvisno, kako bo uveljavil samoupravne pravice in kakšen bo njegov gmotni položaj.

Pred kolektivi so obsežne naloge. Sproščeni gospodarski sistem nudi vsekakor tudi kolektivom JŽ in PTT široke možnosti za vsestranski napredek. Prva stvar pa, ki jo bo treba še urediti, je delitev bruto dohodka med skupnostima JŽ in PTT ter novimi podjetji. Doslej so bile predpisane enotne tarife, ves dohodek se je zbiral centralno, centralno pa so ga delili tudi posameznim podjetjem, največkrat po administrativnih merilih. To vprašanje bo treba torej čimprej urediti, da bodo novi organi delavskega samoupravljanja vedeli, s čim razpolagajo. Po vseh dosedanjih razpravah pa je menda odveč naglašati, naj temelji ta delitev na ekonomskih merilih tako, da bo vsak kolektiv spodbujen za večjo produktivnost in smotrno gospodarjenje.

Kar velja za delitev dohodka med skupnostjo in podjetji, velja tudi za delitev dohodka med podjetjem in njegovimi poslovnimi enotami oziroma sekcijami. Decentralizacije JŽ in PTT si namreč ni moč predstavljati le do ravni podjetij, temveč se zavzemamo za to, da vključimo celotne delovne kolektive in vsakega posameznega delavca v samoupravljanje in odločanje, za kar pa morajo imeti tudi gmotno osnovo.

Za oblikovanje zavesti delavcev, za povezovanje njihovih interesov z interesi skupnosti pa je nedvomno odločilnega pomena, kako spodbudno je razdeljevanje osebnih dohodkov. Kolektivi JŽ in PTT imajo glede tega že nekaj izkušenj, vendar je to šele začetek in bo treba prizadevno nadaljevati z iskanjem najustreznejših meril. Toda to naj ne bo stvar morda le posebnih komisij ali samo delavskih svetov. O teh tako pomembnih zadevah naj razpravlja in odloča ves kolektiv, da se bo namreč vsak zavedal, da so pač taka merila, ki jih je sam spoznal za najboljša in ki si jih je sam določil. Z drugimi besedami povedano: Določanje meril učinka naj bo tako, da bo vsak spoznal, da si sam reže kruh in da mu ga ne reže morda kdo drug.

Novi organi delavskega samoupravljanja prevzemajo zlasti na železnici tehnično slabo opremljena osnovna in obratna sredstva. Tehnična modernizacija je potemtakem ena izmed njihovih najnujnejših nalog. Poleg tega bodo morali organi delavskega samoupravljanja najprej poskrbeti, da bodo načela nove organizacije JŽ in PTT do kraja uresničena, treba bo pripraviti in sprejeti vrsto pravilnikov itd., da bo nova organizacija res stekla, kot temu pravimo.

Za železničarje ter delavce poštnega, telegrafskega in telefonskega prometa se začenja nova doba, doba pospešenega oblikovanja socialističnih odnosov, ko postaja delo, osvobojeno mezdnih odnosov, osnovno merilo vseh ljudskih vrednot.

Pospešiti graditev stanovanj s sodobnejšo organizacijo in sredstvi

Po obrazložitvi Lidije Šentjurc je govoril o usmerjanju stanovanjske graditve državni podsekretar v sekretariatu ZIS za industrijo Vinko Hafner.

Vprašanja, ki se nanašajo na orientacijo razvoja in pospeševanja stanovanjske graditve, je delil v dve skupini. Prva se nanaša na kvalitativne tehnološke spremembe v sistemu in metodi graditve stanovanjskih hiš, ki naj omogočijo stanovanjsko graditev v predvidenem obsegu. Druga skupina vprašanj se nanaša na organizacijsko-ekonomske spremembe, ki naj razširijo ozke okvire, v katerih je potekala stanovanjska graditev. Treba je omogočiti, da bomo gradili stanovanja na več načinov kakor doslej, tako da bodo odnosi med uporabniki-kupci stanovanj in organizacijami, ki finansirajo in uresničujejo to graditev, vsebinsko bogatejši in da bodo bolj ustrezali našemu sistemu gospodarjenja.

Vinko Hafner je poudaril, da koncepcije o pospeševanju stanovanjskega gradbeništva in o industrializaciji stanovanjske graditve ne morejo biti enotne za vso državo, marveč morajo sloneti na specifičnih pogojih posameznih področij. Ne glede na razlike v koncepcijah pa ne smemo pozabljati, da je vsako pospeševanje te graditve pogojeno z organiziranjem graditve stanovanj v večjih serijah na enem kraju, z vgrajevanjem sodobnih lahkih materialov in elementov, z boljšo uporabo zazidalnih površin v smislu arhitektonskih konstruktivnih rešitev. Da bi ustvarili te pogoje, je treba storiti določene akcije in ukrepe. Državni podsekretar je rekel, da je med drugim treba: sestaviti ter sprejeti takšne urbanistične in regulacijske načrte prostorov, ki jih gradimo, ki bodo omogočili racionalno in naglo stanovanjsko graditev;

povečati proizvodnjo vseh vrst gradbenega materiala, elementov in proizvodov za vgrajevanje, potrebnih za stanovanjsko graditev, ter povečati oziroma začeti izdelovati nove vrste lahkih materialov za konstrukcije in zidove, kakor tudi gradbenega materiala za izolacijo;

prizadevati si, da bomo operacije, ki jih zdaj opravljamo na gradbišču v čimvečji meri prenesli v delavnice oziroma industrijske obrate;

ustvariti pogoje, da bodo organizacije, ki sodelujejo v stanovanjski graditvi, lahko spoznale svojo korist v uveljavljanju sodobnih sistemov in metod graditve in v kooperaciji za graditev finalnega objekta oziroma zgradbe.

V mestih in industrijskih krajih oziroma središčih z največjim obsegom stanovanjske graditve, je pripomnil Hafner, imamo ugodne pogoje, da pospešimo proces industrializacije stanovanjske graditve. Po ocenah bi lahko v teh središčih že leta 1965 zgradili 15% stanovanj na industrijski, 50% pa na pol industrijski in samo

Vinko Hafner

35% stanovanj na dosedanji obrtni način. Zato moramo tudi v prihodnje spodbujati gradbene organizacije k specializaciji in njihovi kooperaciji za uspešnejšo proizvodnjo montažnih hiš, za vgrajevanje čimveč tovarniških elementov in delov hiš z montiranjem.

Da bi čimbolj izločili obrtne metode dela v stanovanjski graditvi, bo treba po Hafnerjevem mnenju v prihodnjih petih letih precej investirati za opremo gradbene operative z mehaničnimi delovnimi sredstvi. Hafner je poudaril, da je pričakovati, da se bo položaj gradbenih organizacij z vplivom novih gospodarskih ukrepov in instrumentov znatno zboljšal.

Vinko Hafner je omenil, da bomo upostavili kvalitetno nove odnose med uporabniki — kupci stanovanj in organizacijami, ki stanovajsko graditev finansirajo in uresničujejo. Dopolnili bomo sedanje in izdali nove predpise, kar naj omogoči, da bo stanovanjska graditev potekala na več načinov. Razen sedanjega načina graditve, ki je zanj značilen investitor s strogo določenimi pravicami in dolžnostmi, je treba ustvariti pogoje za graditev stanovanj za prodajo kot blaga osebne in dolgoročne potrošnje.

Vzporedno z več načini, na katere lahko kupec pride do stanovanja, je rekel Hafner na koncu, se bodo uresničile smernice družbenega plana in težnje državljanov po graditvi racionalnih stanovanj v skladu z našimi potrebami in možnostmi.

Graditi moramo več vrst stanovanj

Gospodarski odbor Zveznega zbora je začel razpravo o stanovanjski problematiki in o perečih vprašanjih komunalnega gospodarstva s tem, da je izvolil tričlansko komisijo, v kateri so Ivica Gretić, Toša Vujasinović in Boža Tomić. Komisija naj pripravi poročilo o tej razpravi, ki ga bo predložila po svoji uvidevnosti bodisi plenumu Zvezne ljudske skupščine, bodisi Izvršnemu svetu s pobudami za spremembo raznih zakonskih predpisov.

Prvi je v razpravi govoril Boža Tomić, ki je predlagal, naj bi razveljavili nekatere sedanje predpise, ki proizvajalcev ne spodbujajo k industrijski proizvodnji stanovanj. Glede sredstev za stanovanjsko graditev pa je rekel, da smo doslej le v majhni meri mobilizirali privatna sredstva, kar vsekakor ni v skladu s cilji stanovanjske reforme. Dejal je tudi, da je povpraševanje po posojilih iz stanovanjskih skladov izredno veliko in da bi bilo treba ta posojila dajati izključno na podlagi čimvečje lastne udeležbe investitorjev v stanovanjski graditvi. Če bi na primer sodelovanje investitorjev pri posojilih iz stanovanjskega sklada v Beogradu lani povečali na 50 %, bi zgradili v našem glavnem mestu kakih 1000 stanovanj več.

Boža Tomić je kritiziral prakso, da vsa sredstva iz skladov za stanovanjsko graditev dostikrat porabimo za graditev stanovanj, pri tem pa ne mislimo na graditev raznih komunalnih objektov. Zato gradimo ponekod najprej samo stanovanja, potem šele vodovode itd., kar seveda komunalno graditev podraži.

Boža Tomić je v razpravi načel tudi vprašanje, kdo naj dobi nova stanovanja. Rekel je, da se v naših velikih mestih v nova, sodobna stanovanja dostikrat vselijo ljudje, katerih kulturna stopnja, navade itd. niso v skladu s temi stanovanji. Posledica tega je, da nova stanovanja dostikrat zelo hitro ruinirajo.

Ljudski poslanec Toša Vujasinović je v razpravi poudaril pomen pomoči naši industriji, ki proizvaja gradbene stroje, in škodljivost močnih teženj, naj bi te stroje kupovali predvsem v tujini.

Ljudski poslanec Šefket Maglajlić je dejal, da je napačno, da gradimo v glavnem samo stanovanja iste vrste ne glede na to, kdo se bo vanje vselil. V nove hiše se vselijo ljudje najrazličnejših poklicev in z najrazličnejšimi dohodki. Za ene so ta stanovanja prevelika in predraga, za druge pa premalo komfortna. Če že uvajamo ekonomske najemnine, je poudaril Šefket Maglajlić, moramo pač tudi računati s tem, da so finančne možnosti ljudi različne in v skladu s tem tudi graditi stanovanja raznih vrst, velikosti, opremljenosti itd.

Odbor nadaljuje razpravo.

Mladina bo dala velik prispevek za razvoj občin in okrajev

S tiskovne konference v CK LM Jugoslavije

BEOGRAD, 23. marca (Tanjug). Na letošnjih krajevnih delovnih akcijah, ki se bodo pričele po vsej državi 1. aprila, bo sodelovalo okrog milijon 500 tisoč fantov in deklet.

Na današnjem sestanku z novinarji v CK LM Jugoslavije je bilo med drugim rečeno, da bo mladina letos organizirala 36 večjih krajevnih delovnih akcij. V Srbiji bo mladina pomagala urediti narodni park na Fruški gori ter izletniški točki pri Testeri (Vojvodina) in na Adi Ciganliji v Beogradu. Mladina bo gradila ceste Majdanpek — Bor in Svodje — Crna trava, razen tega se bo nadaljevala graditev tovarne avtomobilov »Crvena zastava« v Kragujevcu.

Na Hrvatskem bo mladina nadaljevala graditev nasipa na Savi pri Zagrebu, zgradila pa bo tudi več športnih naprav in dom mladine »Djuro Salaj« v Slavonskem Brodu.

Največja krajevna delovna akcija v Sloveniji bo regulacija reke Pesnice v mariborskem okraju, mladina pa bo zgradila tudi velik športni stadion v Kranju in uredila študentovsko naselje v Ljubljani.

CK LM Bosne in Hercegovine bo nadaljeval akcijo za ureditev mladinskega središča na legendarni Sutjeski. V tej akciji bo sodelovalo v juliju in avgustu kakih 1000 fantov in deklet iz vse države. Mladina Makedonije bo zgradila dovodne ceste in športne naprave ob Dojranskem jezeru. Tudi v Črni gori pripravljajo več krajevnih delovnih akcij.

Vse te mladinske delovne akcije bodo znatno pripomogle k izpolnitvi petletnih planov gospodarskega razvoja občin in okrajev. Za organizacijo krajevnih delovnih akcij bodo skrbeli letos stalni odbori družbenih organizacij in organov ljudske oblasti, ki jih zdaj ustanavljajo v občinah in okrajih.

Kako upravljati s sredstvi skupnih rezerv gospodarskih organizacij

Razprava v gospodarskih odborih republiške ljudske skupščine

LJUBLJANA, 23. marca. Dopoldne sta se sestala na ločenih sejah odbora za gospodarstvo obeh zborov Ljudske skupščine LRS. Odbor za gospodarstvo republiškega zbora pod predsedstvom Franca Leskoška je obravnaval najprej predlog zakona o ustanovitvi sklada za šolstvo LRS. V imenu Izvršnega sveta je zakonski predlog obrazložil Ludvik Gabrovšek. Nadalje je obrazložil tudi predlog odloka o delu prispevka v družbene sklade za šolstvo, ki pripada občinskim skladom za šolstvo in predlog odloka o osnovi in stopnji prispevka v družbene sklade za šolstvo, ki ga plačujejo zasebne obrti.

Nekateri člani odbora so bili mnenja, da bi pri sestavi upravnega odbora republiškega sklada moral v večji meri priti do izraza teritorialni princip. Član republiškega izvršnega sveta *Matija Maležič*, ki je tudi prisostvoval seji, je poudaril, da za to ni razlogov, ker se bodo iz tega sklada finansirale predvsem tiste šole, ki jih ustanovi republika, to je predvsem visoke šole, medtem ko bo občinam republiški sklad prispeval samo za nekatere posebne šole. Odbor je nato vse tri predloge sprejel.

Sledila je razprava o predlogu zakona o načinu upravljanja in razpolaganja s sredstvi skupnih rezerv gospodarskih organizacij in o odloku o odstotku prispevka, ki se plačuje v rezervni sklad LR Slovenije za potrebe gospodarskih organizacij. Oba predloga je v imenu republiškega izvršnega sveta obrazložil **Milan Kristan.** Zvezni zakon pooblašča ljudsko republiko, da izda republiški zakon za upravljanje in razpolaganje s sredstvi skupnih rezerv gospodarskih organizacij. V rezervne sklade republike in občin se zbirajo sredstva za morebitno kritje izgub, sanacijo gospodarskih organizacij in za pospeševanje dejavnosti gospodarskih organizacij. Vsak sklad upravlja upravni odbor. Gospodarski odbor je predlog zakona sprejel.

Nadalje je sprejel tudi predlog odloka o odstotku prispevka, ki se plačuje v rezervni sklad LRS za potrebe gospodarskih organizacij. Skupna rezervna sredstva gospodarskih organizacij se formirajo v višini 2%, občinski ljudski odbor pa lahko poveča ta prispevek na 3% od dejansko doseženega čistega dohodka gospodarskih organiz., zmanjšanega za znesek izplačanih osebnih dohodkov, in za znesek, ki se obvezno izloča v rezervni sklad gospodarske organizacije. Na osnovi grobih izračunov bi znašal prispevek v skupne rezerve gospodarskih organizacij v LR Sloveniji v 1961. letu 1360 milijonov din, če se uvede prispevek po stopnji 3%. Po odloku, ki ga je sprejel gospodarski odbor, vplačujejo gospodarske organizacije za republiški rezervni sklad 1.5% sredstev, ki jih izločajo za skupne rezerve gospodarskih organizacij. Milan Kristan je nadalje utemeljil tudi predlog odloka o določitvi stopnje prispevka v družbeni investicijski sklad LRS. Po tem odloku vplačujejo gospodarske organizacije v ta sklad 10% od čistega dohodka, ki ga namenijo v svoj poslovni sklad in v sklad skupne uporabe. Odbor je tudi predlog omenjenega odloka sprejel.

Kot zadnjo točko dnevnega reda je odbor obravnaval predlog odloka o zagotovitvi sredstev za Zavod LRS za zaposlovanje delavcev in o načinu uporabe teh sredstev. Predlog odloka je obrazložil član republiškega izvršnega sveta *Miran Košmelj*. Tudi ta predlog je odbor sprejel.

Iz državnih ustanov se šole spreminjajo v samostojne družbene institucije

O predlogih novih predpisov je razpravljal pod predsedstvom Jožeta Gerbca tudi gospodarski odbor Zbora proizvajalcev.

Predlog zakona o ustanovitvi sklada Ljudske republike Slovenije za šolstvo, pa tudi predlog odloka o delu prispevka v družbene sklade za šolstvo, ki pripada občinskim skladom za šolstvo, in predlog odloka o osnovi in stopnji prispevka v družbene sklade za šolstvo, ki ga plačujejo zasebni obrtniki, je obrazložil za stopnik Izvršnega sveta *Vladko Majhen*.

Opozoril je na to, kako je temeljni zakon o finansiranju šolstva, ki ga je lani sprejela Zvezna ljudska skupščina de-etatiziral šolstvo in namesto proračunskega finansiranja uvedel nov način finansiranja šolskih ustanov. Podčrtal je pomembnost družbenega upravljanja sredstev novo ustanovljenih šolskih skladov. Šole se torej iz državnih ustanov spreminjajo v samostojne družbene institucije, ki dobivajo svoje lastne vire dohodkov, odvisne od ekonomskih rezultatov politično teritorialnih enot. Važno je, da bodo sredstva za posamezne šolske ustanove v skladih le globalno določena, o najprimernejši razdelitvi teh sredstev pa bo odločal šolski odbor. Po svoji lastni presoji jih bo torej razdeljeval na sredstva za redno vzdrževanje, t. j. na osebne in materialne izdatke in za amortizacijo ter določal tudi razmerje med sredstvi za redno vzdrževanje in sredstvi za investicije. Tovariš Majhen je opozoril še na nekatera zmotna mnenja, po katerih naj bi bilo z družbenimi šolskimi skladi docela rešeno vprašanje finansiranja. S temi skladi seveda niso zagotovljena vsa potrebna sredstva, sedanji skladi zagotavljajo le dodatna sredstva. Ob kakršnemkoli zmanjševanju sredstev, ki so jih doslej ljudski odbori namenjali za šolske ustanove, bi se zato finančno stanje v šolstvu ne izboljšalo, ampak poslabšalo.

Ljudski poslanec *Stane Fele* je v razpravi poudaril, da se pri novem načinu finansiranja pojavljajo vprašanja najbolj primernih metod in virov za zbiranje sredstev. Pomisleki in določene težave bodo prav gotovo nastale pri finansiranju strokovnih šol, ki vzgajajo kader za širša teritorialna območja. Občinski ljudski odbori seveda ne bodo mogli prevzeti celotnega bremena za vzdrževanje takih šol, ki šolajo le majhen odstotek dijakov z območja občine, nad polovico dijakov pa je celo iz sosednjih okrajev in republik, kot je to primer z ljubljansko Tehniško srednjo šolo, oziroma z Industrijsko šolo za PTT mehanike v Ljubljani, ki ima nad 60% dijakov iz sosednjih republik. Tovariš Fele je predlagal, naj bi morda republiška zbornica za industrijo, rudarstvo, gradbeništvo in promet po posebnem ključu od gospodarskih organizacij zbirala sredstva za delovanje in razvoj strokovnega šolstva.

V razpravo sta posegla tudi poslanca *Jože Ulčar* in *Stejan Pavšič*. Tovariš Ulčar je dejal, da bo višina sredstev v skladih za šolstvo odvisna od gopodarske moči teritorialne enote. Medtem ko bodo v gospodarsko šibkejših občinah sredstva sklada za šolstvo zelo skromna, bodo v razvitih občinah sredstva skladov lahko dokaj velika.

Vladko Majen je poudaril, da novi šolski sistem že odkriva nekatera protislovja in neskladnosti. Zdaj se že kaže, da so nekatere lokacije šolskih ustanov bolj ali manj neprimerne in da niso prilagojene družbeno ekonomskim potrebam okoliša. Ali ne bi bilo prav in tudi veliko ceneje, če bi imeli različne gradbene šole ne v Ljubljani, pač pa v Prekmurju, ko vendar vemo, da velik del delovne sile doteka v gradbeništvo prav iz Prekmurja?

Predlog odloka o zagotovitvi sredstev za Zavod Ljudske republike Slovenije za zaposlovanje delavcev in o načinu uporabe teh sredstev je obrazložil predstavnik Izvršnega sveta *Miran Košmelj, Milan Kristan* pa je obrazložil predlog zakona o načinu upravljanja in razpolaganja s sredstvi skupnih rezerv gopodarskih organizacij, predlog odloka o odstotku prispevka, ki se plačuje v rezervni sklad Ljudske republike Slovenije za potrebe gopodarskih organizacij, in predlog odloka o določitvi stopnje prispevka v družbeni investicijski sklad Ljudske republike Slovenije.

Vseh sedem predlogov novih republiških predpisov so člani odbora za gospodarstvo zbora proizvajalcev sprejeli.

Skropljenje sadnega drevja na posestvu Kmetijske srednje šole v Mariboru.

1000 kmetijskih tehnikov pred odhodom v proizvodnjo

Ta mesec polaga v okviru Kmetijske srednje šole v Mariboru po dveletnem šolanju predmetne izpite 1000 odraslih slušateljev. Po izdelavi diplomske naloge v prihodnjih mesecih ko bodo že na svojih delovnih mestih, bodo junija opravljali še zaključne izpite in se tako, kolikor jih bodo uspešno opravili, pridobili naziv kmetijskih tehnikov.

Velika večina teh novih strokovnjakov je bila pred odhodom v šolo že v raznih službah, mnogi imajo tudi daljšo ali krajšo prakso v samem kmetijstvu. Približno tri četrtine vseh so štipendirale kmetijske zadruge, kar pomeni, da prav proizvodnja od njih največ pričakuje.

Učni program za odrasle slušatelje je bil v osnovnih potezah popolnoma identičen z učnim programom rednih dijakov, le da je bil zaradi skrajšanja časa šolanja od štirih let na dve leti močno zgoščen. To je terjalo zlasti v začetku, ko se je bilo treba navaditi na korenito spremembo okolja in na redno učenje od vseh slušateljev veliko naporov. Ob dobri volji slušateljev in tudi predavateljev so bile vse težave premagane, o čemer pričajo uspehi pri izpitih, ki so bili od polletja do polletja vse boljši. V zadnjem polletju je v rednih izpitnih rokih uspešno opravilo potrebne izpite povprečno 90 % slušateljev.

Zelo važen sestavni del pouka je bilo poleg teorije tudi praktično delo slušateljev. Tega so opravljali na kmetijskih obratih samih šolskih oddelkov ali pa, kot je bil to primer v Ljubljani, na najbližjih posestvih. Tako so slušatelji mogli pri praktičnem delu v proizvodnji sproti preverjati svoje teoretično učenje in znanje.

Matična Kmetijska srednja šola v Mariboru kakor tudi druge kmetijske šole daje,o v duhu šolske reforme vedno večji poudarek na praktično usposabljanje dijakov. Kmetijska srednja šola v Mariboru je v ta namen pred dvema letoma namestila celo posebnega strokovnjaka kot vodjo praktičnega dela dijakov. V začetku tekočega šolskega polletja je sedanje novo vodstvo šole začelo s temeljito reorganizacijo in sistematičnim zboljševanjem dijaške prakse, to se pravi prešlo je na tem področju od prejšnjega bolj besednega uveljavljanja šolske reforme k stvarnim ukrepom. Ni nujno, da bodo vsi podvzeti ukrepi tudi v celoti uspeli, vendar predstavljajo akcijo s smotrno postavljenim ciljem. Bistvena zahteva reorganizirane prakse, ki poteka po posebnem pravilniku, je, da naj bi se dijaki kot bodoči organizatorji proizvodnje pri praktičnem delu že v šoli spoznavali ne samo z golimi tehničnimi proizvodnimi procesi, ampak tudi z njihovo ekonomsko in družbeno vrednostjo oziroma upravičenostjo. Izšolanje 1000 odraslih slušateljev za kmetijske tehnike je lep uspeh Kmetijske srednje šole v Mariboru. Naša družba je v izobrazbo tega kadra naložila dosti finančnih sredstev in zato od njega tudi veliko pričakuje. Organizacije, ki so poslale te ljudi v šolo, bi morale dobro premisliti, kako in kje jih bodo najkoristneje zaposlile. Kolikor bodo pri svojem delu potrebovali še določeno strokovno pomoč, naj bi jo jim nudila med drugimi predvsem razna strokovna društva, katerih člani bodo nedvomno postali

ing. Franc Golčnik

PRED UVELJAVITVIJO NOVEGA ZVEZNEGA ZAKONA O GOZDOVIH

K smotrnejšemu gospodarjenju z gozdovi

Zvezni izvršni svet je poslal Zvezni ljudski skupščini v obravnavanje predlog novega temeljnega zakona o gozdovih. Včeraj so posamezni odbori obeh zborov te Ljudske skupščine že pričeli obravnavati predlog, tako da pričakujemo, da ga bo v kratkem obravnavala tudi skupščina.

Podlaga za izdajo novega zveznega temeljnega zakona o gozdovih so med drugim nedavno uveljavljeni številni zvezni gospodarski predpisi. Ti predpisi omogočajo, da se tudi gospodarjenje z gozdovi po gospodarskih organizacijah sedaj vključi v enoten gospodarski sistem Jugoslavije, in to tako glede organizacij samih kakor glede formiranja in uporabe sredstev za gospodarjenje.

Navedeni zvezni zakon o gozdovih bo temeljni. To se pravi, da bo neposredno uporabljiv v vseh svojih določbah in da bodo posamezne republike lahko izdelale k njemu samo svoje dopolnilne predpise v tistih zadevah, za katere jih bo pooblaščal. Zato je razumljivo, da bi moral biti primeren in izvršljiv za vse republike, najsi imajo različno gozdnogospodarsko problematiko. Spričo tega je razumljivo, da je delo na osnutku zveznega zakona trajalo več let, čeprav je bil sedaj veljavni zakon o gozdovih, ki je splošni, uveljavljen že leta 1947.

Osnutek zakona poudarja načelo, da je z vsemi gozdovi ne glede na lastništvo treba gospodariti tako, da se zagotovi trajnost proizvodnje in povečanje donosov z uporabo sodobnih silvi-kulturnih in agrotehničnih metod in sredstev, ter se izvajajo vsi ukrepi za zaščito gozdov pred elementarno stihijo. Dosedanje klasične upravne določbe postajajo s tem manj pomembne, namesto njih pa stopajo v ospredje aktivni ukrepi za pospeševanje gozdarstva in proizvodnje lesa. Značilno je, da novi osnutek loči pojem gospodarskih gozdov, ki služijo predvsem gozdni proizvodnji, od pojma negospodarskih gozdov, ki imajo varovalno ali drugačno funkcijo in ki jih osnutek izloča iz gozdnogospodarskih območij in prepušča v skrb ljudskim odborom.

Gospodarjenje z gozdovi ne glede na lastništvo se opravlja na podlagi dolgoročnega gospodarskega oziroma ureditvenega načrta, ki ga za družbene gozdove sprejme sama gospodarska organizacija, potrdi pa občinski ljudski odbor. Za ureditvene načrte za gozdove v državljanski lastnini pa je dolžna skrbeti občina.

Gospodarjenje z družbenimi gozdovi opredeljuje osnutek kot gospodarsko dejavnost, ki jo praviloma opravljajo delovni kolektivi podjetij, katerim osnutek prepušča vse pravice glede gospodarjenja z gozdovi, hkrati pa jim nalaga obveznost, da gozdove vzdržujejo, obnavljajo in zboljšujejo. Novi gospodarski predpisi zato priznavajo tem kolektivom potrebni del dohodka. Gozdna gospodarstva postanejo tako gospod. organizacije z vso vsebino delavskega samoupravljanja in se kot taka vključujejo v sedanji gospodarski sistem Jugoslavije z delitvijo dohodka, ki mora kriti vse izdatke gospodarjenja in predpisane družbene obveznosti. To je bistvena novost novega zakona. Kajti doslej so gojitev gozdov, ki je sicer sestavni del gospodarjenja, zunaj LRS opravljali finančno samostojni zavodi, sečnjo gozdov kot zaključno fazo gospodarjenja pa so opravljala lesnoindustrijska podjetja. V LR Sloveniji je bilo sicer gospodarjenje z gozdovi družbenega premoženja v vseh fazah proizvodnje že doslej prepuščeno gozdnogospodarskim podjetjem z delavskim samoupravljanjem. To samoupravljanje pa je bilo v svojih gospodarskih funkcijah zoženo, ker so z družbenimi gozdovi upravljali okrajni ljudski odbori, z velikim delom sredstev, ki so se formirala iz teh gozdov v gozdnih skladih, pa so upravljali družbeni organi zunaj delovnih kolektivov. Dejansko je torej takšno gospodarjenje pomenilo neke vrste kombinacijo med administrativnim sistemom in delavskim samoupravljanjem. Takšne kombinacije pa novi zakon ne predvideva.

Kot temelj za gospodarjenje z družbenimi gozdovi določa osnutek gozdnogospodarsko območje, ki naj zagotavlja gospodarski organizaciji zadostne dohodke za kritje potrebnih izdatkov. Praviloma naj bi z enim gozdnogospodarskim območjem gospodarila le ena gospodarska organizacija, ki bi poslovala po svojih gozdnih obratih kot ekonomskih enotah z obratovnim delavskim samoupravljanjem. Takšna oblika je skladna z načeli o delavskem samoupravljanju, o komunalni ureditvi in o gozdnogospodarskih območjih.

Gospodarjenje z gozdovi ni izključna stvar gozdnih gospodarstev, marveč ga lahko opravljajo tudi druge organizacije (kmetijska gospodarstva, lesnoindustrijska podjetja, kombinatske organizacije ipd.), vendar s pogojem, da gospodarijo po gozdnostrokovnih načelih.

Gospodarjenje z zasebnim gozdovi se tesneje poveže s strokovnim gospodarjenjem gospodarskih organizacij, zlasti zadružnih, in sicer s kooperacijo med gospodarsko organizacijo in zasebnim lastnikom ali pa tako, da posamezne republike s svojimi predpisi določijo, katere gospodarske dejavnosti iz gozdnogospodarskega načrta za zasebne gozdove lahko opravljajo le gospodarske organizacije, upoštevajoč pri tem lastnikovo pravico do gozdnih proizvodov za njegove potrebe in tudi do rente od lesa, posekanega v njegovem gozdu.

Dosedanji gozdni sklad (okrajni in republiški) se odpravijo tako da gospodarska organizacija formira in uporablja sredstva za družbene gozdove sama po predpisanih ekonomskih instrumentih. sredstva za gospodarjenje z zasebnimi gozdovi pa se formirajo v novoustanovljenih občinskih skladih za pospeševanje zasebnih gozdov.

Skladno z utrjevanjem komunalnega sistema prehaja po novem zakonu večina upravnih zadev s področja gozdarstva v pristojnost občine, s tem da se čimbolj omeji administrativno poseganje v gozdno gospodarjenje. V gozdarsko upravno službo se uvedejo po novem zakonu inšpektorati, ki so občinski, okrajni, republiški in zvezni. Naloge inšpektoratov zakon podrobneje opredeljuje in razmejuje.

Osnutek zakona omogoča ukrepanje za smotrno uporabo lesa in vsklajevanje lesnoindustrijskih obratov, zlasti žag, s surovinskim zaledjem.

Iz tega je razvidno, da se bo ob novem zveznem zakonu o gozdovih bistveno spremenil dosedanji način gospodarjenja z gozdovi, dalje da bodo gospodarske organizacije z večjo odgovornostjo in tudi večjo gospodarnostjo gospodarile z gozdovi. Omogočeno pa bo tudi povezano strokovno gospodarjenje z vsemi gozdovi na določenem gozdnogospodarskem območju. Pri tem pa bodo občine imele interes in bodo lahko tudi neposredno vplivale na pravilno gospodarjenje z gozdovi.

fg

Obrtno komunalne namesto sedanjih obrtnih zbornic

Pavšalni prispevek naj ustreza gospodarskemu uspehu podjetja

Ljubljana, 23. marca. Reorganizacija obrtnih zbornic in spremembe v sistemu delitve dohodka v gospodarskih organizacijah sta bila dva osrednja problema, o katerih so razpravljali na današnji seji upravnega odbora obrtne zbornice LRS. Upravni odbor je sprejel med drugim predlog statuta obrtno - komunalne zbornice LRS. Sklenil je tudi priporočiti občinskim ljudskim odborom, naj določajo pavšalne obveznosti uslužnostnih obrtnih podjetij na osnovi ekonomskih meril teh podjetij.

Republiška in okrajne obrtne zbornice naj bi se preimenovale v obrtno-komunalne zbornice, kajti na osnovi novih predpisov se morajo obvezno včlaniti vanje tudi tiste gospodarske organizacije, ki se ukvarjajo s komunalno dejavnostjo. Obrtne komunalne zbornice pa ne bodo nekakšne nove zbornice, ampak se bo samo spremenila njihova struktura in povečalo število članov. Spremenila se bo tudi vsebina zaradi nalog in problemov, s katerimi se bodo morale ukvarjati. Predlog statuta, o katerem je razpravljal upravni odbor obrtne zbornice LRS, določa med drugim, naj bi ustanovili v okviru zbornice dva sveta, in sicer enega za obrtno in enega za komunalno obveznost. Predlog utemeljujejo s tem, da se združujeta v zbornici dve dejavnosti, zaradi česar nastaja nevarnost, da bi utegnili — vsaj v začetni fazi — zapostavljati eno na račun druge.

Na seji upravnega odbora so opozorili na predpise, ki omogočajo občinskim ljudskim odborom, da določijo uslužnostnim obrtnim podjetjem pavšalne obveznosti. Doslej se je večkrat dogajalo, da pavšalne obveznosti niso ustrezale gospodarskemu uspehu podjetja. Posebna komisija obrtne zbornice LRS in Republiškega odbora sindikatov obrtnih in komunalnih delavcev je zato že izdelala predlog delitve dohodka v obrtnih podjetjih s pavšalnim obračunom na osnovi ekonomsko utemeljenih kriterijev. Izdelala je tudi predlog za določanje pavšalnih obveznosti, ki temelji na stopnji rentabilnosti poslovanja posamezne gospodarske organizacije. Upravni odbor je sklenil priporočiti okrajnim obrtnim zbornicam in občinskim ljudskim odborom, naj omenjeni predlog upoštevajo pri določanju pavšalnih obveznosti.

N. I.

S 1. aprilom ugodnejša letalska zveza z Beogradom

S prihodnjim mesecem bo na letalski progi Ljubljana — Zagreb—Beograd spet uveden poletni vozni red, tako da bo zveza s temi mesti ugodnejša, kot je bila doslej. Letalo, ki sedaj leti vsak dan iz Ljubljane ob 7.30 uri ter se vrača iz Beograda ob 12.30 uri, bo tedaj vzletelo že ob 6 uri ter se bo vračalo iz Beograda ob 15. uri, tako da bo prispelo v Ljubljano ob 17.35 uri. Zveza bo vsak dan razen v nedeljo.

Sprejeti trije zakonski predlogi

S seje odbora za organizacijo oblasti in upravo Republiškega zbora

LJUBLJANA, 23. marca. Na seji so razpravljali in sklepali o treh zakonskih predlogih, in sicer o predlogu zakona o zdravstvenem varstvu in organizaciji zdravstvene službe, o predlogu zakona o spremembah zakona o upravnih organih in predlogu zakona o ustanovitvi sklada Ljudske republike Slovenije za šolstvo. V imenu Izvršnega sveta so obrazložili posamezne predloge dr. Jože Benigar, dr. Jože Globevnik in Vladko Majhen.

Razprave o prvem zakonskem predlogu so zadevale nekatera vprašanja v zvezi s spremenjenim položajem zdravstvenih ustanov po uveljavljanju predlaganega zakona. Razen o tem se dlje časa govorili o odnosih, ki se bodo oblikovali med državljani in ustanovami zdravstvene službe. Menili so, da bo k vsemu temu močno prispeval novi zakon, pripomogel pa bo tudi k hitrejšemu razvoju celotne zdravstvene službe. Obravnavali so tudi odnose med družbenimi in samoupravnimi organi, t. j. med zdravstvenimi sveti in upravnimi odbori zdravstvenih ustanov. Pri tem so poudarili, da bodo skrbeli zdravstveni sveti predvsem za varovanje družbenih interesov v dejavnosti teh ustanov, medtem ko se bodo zavzemali upravni odbori kot samoupravni organi kolektivov za urejanje vseh zadev notranjega življenja v njih.

Predlog zakona o spremembah zakona o upravnih organih v Ljudski republiki Sloveniji naj bi omogočil še večje uveljavljanje sveta kot organa družbenega samoupravljanja, medtem ko naj se sekretariat sveta uveljavlja kot organ republiške uprave za določeno področje. S predlaganimi spremembami zakona bi olajšali tudi izbiro članov v te svete, kar je doslej določal zakon za en del, medtem ko je drugi del imenoval Izvršni svet.

Zakon o ustanovitvi sklada Ljudske republike Slovenije za šolstvo so sprejeli v tem odboru brez posebnih pripomb.

-vr

Ta teden v »Komunistu«

Slovenska izdaja tednika »Komunist« objavlja v tem tednu: Drugi plenum Zveznega odbora SZDLJ: Uvodni govor in referat Milentija Popovića, govor Edvarda Kardelja in sklepi druge plenarne seje Zveznega odbora SZDLJ; Zgodovinski pomen 27. marca — Iz proglasa pokrajinskega komiteja KPJ za Srbijo; Letna konferenca Zveze komunistov mariborske tovarne »Metalna«: Iskanje najboljše poti; V nadaljevanju — Spomin tov. Tita na pripravljanje vstaje l. 1941; Okupacija Jugoslavije in prvi načrti za vstajo.

LAOŠKA KRIZA

Mrzlična diplomatska dejavnost

Razgovori Suvane Fume v New Delhiju – Britanski odgovor Sovjetski zvezi – Zasedanje SEATO v Bangkoku – Sile Patet Lao še zmeraj prodirajo

NEW DELHI, 23. marca. — Medtem ko postaja položaj v Laosu čedalje slabši in hudo ogroža mir v jugovzhodni Aziji, se razvija v prestolnicah Indije in zahodnih držav mrzlična diplomatska dejavnost z namenom, da bi našli izhod iz laoške krize.

V New Delhiju so bili v zadnjih dveh dneh razgovori med predsednikom zakonite laoške vlade Suvano Fumo in funkcionarji indijske vlade ter diplomatskimi predstavniki. V Londonu in Washingtonu pa se posvetujejo o korakih zahodnih držav na diplomatskem in vojaškem področju. Velika Britanija je sinoči poslala odgovor Sovjetski zvezi na njeno prejšnjo noto o ureditvi laoške krize. V Bangkoku se je začelo zasedanje visokih vojaških strokovnjakov zveze SEATO, da bi proučili položaj »na področju včlanjenih držav«.

Po vesteh, ki prihajajo v indijsko prestolnico, še ni gotovo, kakšne ukrepe bodo v prihodnjih dneh sprejele zahodne države in Sovjetska zveza za ureditev laoške krize.

Predsednik zakonite laoške vlade Suvana Fuma je sinoči v New Delhiju izjavil, da je treba nujno doseči prenehanje bojev v Laosu in preprečiti tuje vmešavanje. Če ne bi bilo moč takoj sklicati konference 14 držav, ki jo je predlagala Kambodža, potem bi morala mednarodna kontrolna komisija obnoviti delo. Suvana Fuma je rekel, da je zadovoljen z razgovori v New Delhiju.

Iz New Delhija bo Suvana Fuma nadaljeval potovanje po evropskih in azijskih državah, v katerih bo obrazložil svoje predloge o ureditvi laoške krize.

Velika Britanija je v svojem odgovoru Sovjetski zvezi predložila nov načrt o ureditvi laoške krize. Agencije poročajo, da izraža načrt pripravljenost Velike Britanije, da sprejme vsak »razumen predlog« Sovjetske zveze o kraju mirovne konference, o zagotovitvi varnosti in nevtralnosti Laosa kot tudi o sestavi te konference. Trdijo, da se britanska vlada zavzema za takojšnjo opustitev bojev v Laosu in da je zahtevala od sovjetske vlade, naj prepreči pošiljanje vojaškega materiala silam Patet Lao.

Hkrati je ameriška vlada — po vesteh AFP — sklenila delovati na dvojni fronti: nadaljevati diplomatska pogajanja in istočasno medzavezniška posvetovanja, tako da bi pripravili nove vojaške ukrepe v primeru, da pogajanja ne bi žela uspeha. Agencija poroča, da je to stališče obrazložil sinoči ameriški zunanji minister Dean Rusk, ki je govoril o položaju v Laosu. Po mnenju ZDA bi morali v Laosu opustiti sovražnosti, sestati bi se morala kontrolna komisija, ustanovljena na podlagi ženevskih sporazumov o Indokini iz leta 1954, v kateri so predstavniki Indije, Kanade in Poljske, in naposled bi bilo treba sklicati konferenco, kakršno je predlagala Kambodža, toda šele potem, ko bosta uresničena prva dva predloga.

Sovjetski predlog prav tako določa tri faze za ureditev laoške krize. Sovjetska zveza predlaga v noti, ki jo je poslala pred mesecem dni Veliki Britaniji, naj bi se sestala indijsko-poljsko-kanadska komisija za Laos, potem pa naj bi sklicali konferenco 14 držav, ki bi se je udeležili tudi delegati LR Kitajske in ZDA. V tretji fazi naj bi začeli izvajati sklepe konference 14 držav, ki bi zagotovili mir v Laosu.

V Bangkoku se je včeraj začelo zasedanje visokih vojaških strokovnjakov zveze za jugovzhodno Azijo (SEATO), na katerem obravnavajo položaj v Laosu in v državah, članicah zveze, z namenom, »da bi preprečili komunistično agresijo glede na nedavne dogodike na tem področju«. Strokovnjaki naj bi tudi pripravili sestanek zunanjih ministrov — članic zveze, ki bi se sestali prihodnji teden.

Medtem se boji v Laosu nadaljujejo. Po vesteh AFP čete Patet Lao še nadalje zasledujejo upornIške enote, ki so se zatekle v Vang Vieng, ter nadalje obkoljujejo Ta Tom, jugovzhodno od Kieng Kuanga. Pred tremi dnevi so sile kapetana Konga Lija in Patet Lao zavzele utrdbo Fateng, oddaljeno 20 km od Vang Vienga.

Srečanja Koče Popovića v OZN

New York, 23. marca (Tanjug). Državni sekretar za zunanje zadeve Jugoslavije Koča Popović se je v vrsti političnih srečanj, ki jih je imel v OZN, sestal včeraj popoldne z zunanjim ministrom republike Gane Akojem Adjejem. Oba ministra sta se dalj časa prisrčno pogovarjala.

Pismo sekretarja ganskih sindikatov Vukmanoviću

Beograd, 23. marca (Tanjug). Generalni sekretar Kongresa sindikatov Gane John Tottegah je poslal predsedniku Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije Svetozarju Vukmanoviću pismo, v katerem poudarja, da imajo ganski delavci delovne ljudi Jugoslavije kot tudi vse resnične delovne ljudi širom po svetu za svoje tovariše po orožju v boju proti skupnemu sovražniku — izkoriščanju in kolonializmu. Zato je naša skupna obveznost, je rečeno v pismu, da v duhu solidarnosti bratskega mednarodnega delavskega razreda branimo in obvarujemo skupne pridobitve naše revolucije. Tottegah se v pismu zahvaljuje za poslanico Svetozarja Vukmanovića sindikatom Gane ob zahrbtnem umoru zakonitega predsednika kongoške vlade Patricea Lumumbe. V pismu je tudi rečeno, da je za delovne ljudi Gane obisk predsednika Tita simbol velike želje narodov obeh držav, da bi zboljšali prijateljstvo in sodelovanje v obojestransko korist in v korist miru. Članstvo Kongresa sindikatov Gane sporoča iskrene pozdrave in izraža najboljše želje za bodoči napredek in blaginjo delovnih ljudi Jugoslavije.

Sestanek Gromiko-Stevenson

New York, 23. marca (AFP). Sovjetski zunanji minister Andrej Gromiko in ameriški delegat v OZN Adlai Stevenson sta imela sinoči sestanek, na katerem sta govorila o možnostih za nadaljnja pogajanja o razorožitvi. Razgovor je trajal približno dve uri.

Po sestanku je Stevenson izjavil, da je »soglasje precej široko, toda nikakor ne popolno«. Pripomnil je, da bodo razorožitvena pogajanja v Ženevi.

Kenijski voditelji pri Kenijati

Nairobi, 23. marca (Reuter). Predstavniki Afriške nacionalne unije in Demokratske unije Kenije so danes z letalom odpotovali v Lodvar, kjer se bodo razgovarjali z uglednim kenijskim politikom Jomom Kenijato, ki živi ondi v pregnanstvu.

Kakor je znano, omenjeni dve vodilni politični grupaciji v Keniji nočeta sodelovati v vladi, dokler ne bo Kenijata izpuščen.

Južnoafriški beli policaj v Johannesburgu v Južnoafriški uniji se je lotil belega demonstranta, ki je demonstriral proti politiki rasnega zatiranja prav na dan vrnitve premiera Verwoerda iz Londona, kjer je bila Južnoafriška unija izključena iz Britanske skupnosti narodov. Čeprav so rasisti priredili Verwoerdu navdušen sprejem, so po mestu izbruhnile demonstracije črncev in belcev, ki kažejo, kakšno je v resnici razpoloženje javnosti v tej državi.

PRED ALŽIRSKO-FRANCOSKIMI POGAJANJI

Poziv alžirskemu ljudstvu

Ferhat Abas je dejal, da je »pot do alžirske neodvisnosti še polna ovir in zased« – Švica bo »nudila vse olajšave« alžirski delegaciji

TUNIS, 23. marca. (AFP). Predsednik začasne alžirske vlade Ferhat Abas je danes naslovil na alžirsko ljudstvo poziv, v katerem je poudaril, da lahko pogajanja, ki naj bi se v kratkem začela s francosko vlado, »doživijo neuspeh, če bo Francija postavljala imperialistične zahteve«. »Tajni stiki s Francijo, v katerih smo bili že od januarja letos, niso pripeljali do sporazuma o ničemer drugem, kot o tem, da se bodo začela pogajanja o samoodločbi za Alžirijo.«

Ferhat Abas je poudaril: »Pogajanja še ne pomenijo miru. Seveda upamo, da bodo razgovori pripeljali do miru, ki si ga tako vneto želi tako francosko kot alžirsko ljudstvo. Toda nihče naj ne pozabi, da se kolonialne sile niso razorožile in da utegnejo biti pogajanja dolgotrajna in težavna. Nevarnost je celo, da doživijo neuspeh zaradi nekaterih skomin in morebitne nepopustljivosti francoskega imperializma.«

Abas je dejal, da je edini napredek, ki je bil dosežen v zadnjih 18 mesecih, odkar je francoska vlada priznala alžirskemu narodu pravico, da si svobodno upravlja, dogovor, da se začno uradna pogajanja o pogojih za samoodločbo. »Pot do neodvisnosti naše dežele je še polna ovir in zased. Skoraj sedem dolgih let boja, prelivanja krvi in hudega žrtvovanja je bilo potrebno, da je prišlo do običajnega razgovora med alžirskimi in francoskimi predstavniki v zvezi z uresničenjem ciljev naše revolucije.«

Ferhat Abas je potem opozoril na to, da lahko vojna v Alžiriji še traja, ker »besede nimajo istega pomena za kolonizatorje in kolonizirane«. »Ni izključeno, da se bo v zvezi z bližnjimi pogajanji začela kampanja lažnih vesti. Takšne manevre je treba pričakovati, ker se je to že dogajalo. Zato je treba imeti pred očmi, da je smatrati za polnoveljavne samo naše uradne izjave.«

Ferhat Abas je poudaril, da se boj alžirskega ljudstva nadaljuje. »Bolj kot kdaj prej je treba okrepiti našo enotnost okrog začasne vlade, okrog narodnoosvobodilne fronte, okrog naše hrabre narodnoosvobodilne vojske, ki so instrumenti naše neodvisnosti. Bolj kot kdaj prej moramo biti budni. V pogajanjih kot tudi v vojni sodeluje vse alžirsko ljudstvo. Gre za našo usodo in zato je treba odločno predočiti enotnost našega ljudstva okrog FLN. To je največje jamstvo naše zmage.«

AP poroča iz Berna, da je švicarska vlada objavila, da bo nudila »vse potrebne olajšave« alžirski delegaciji, ki bo med bližnjimi pogajanji s francoskimi predstavniki stanovala v Švici. Pogajanja naj bi se začela prihodnji mesec v Evianu, na francoskem bregu Ženevskega jezera.

Delo ženevske konference

Ženeva, 23. marca (AP). Na današnji seji trojne konference o prepovedi atomskih poskusov je ameriški delegat Arthur Dean obrazložil načrt, ki izraža pripravljenost Zahoda, da sprejme ista jamstva za program mirnodobne uporabe atomske energije, ki jih je včeraj predlagal za skupni program seizmoloških raziskav. ZDA in Velika Britanija so pripravljajo dovoliti sovjetskim znanstvenikom, da proučе načrte in atomske naprave, ki jih uporabljajo v mirnodobne namene, da si ogledajo funkcioniranje atomskih naprav in se seznanijo z znanstvenimi podatki o eksplozijah.

Prihodnja seja bo v petek popoldne.

Heinrich Rau umrl

Berlin, 23. marca (AFP). Predsednik ministrskega sveta DR Nemčije Heinrich Rau je danes dopoldne nenadoma umrl. Star je bil 62 let. Zadela ga je srčna kap.

ZSSR ukinila cenzuriranje poročil zahodnih dopisnikov

MOSKVA, 23. marca. (Tanjug). Sovjetska vlada je danes ukinila cenzuriranje poročil zahodnih dopisnikov iz Sovjetske zveze.

Šef tiskovnega oddelka sovjetskega zunanjega ministrstva Harlamov je izjavil na tiskovni konferenci, da je vlada proučila možnost za zboljšanje in olajšanje zvez tujih dopisnikov z njihovimi redakcijami ter je zato sprejela sklep, da se lahko vsi tuji novinarji v Sovjetski zvezi neposredno javljajo svojim redakcijam po kateremkoli telefonu v Sovjetski zvezi ali telegrafsko ali pa iz svojih uradov ali privatnega stanovanja.

Harlamov je hkrati zaprosil zahodne novinarje, naj spravijo prepise svojih poročil vse do odhoda iz Sovjetske zveze, zato da bi laže izgladili morebitne nesporazume v zvezi z njihovim poročanjem.

Na drugi strani pa je predstavnik ameriškega zunanjega ministrstva pred nekaj dnevi izjavil, da bo ameriška vlada proučila, kaj bodo ukrenili glede pošte, listov in drugih publikacij iz Sovjetske zveze ter drugih vzhodnoevropskih držav, ki prihajajo v ZDA, in bo prav tako proučila nekatere druge omejitve v delu sovjetskih in drugih vzhodnoevropskih novinarjev v ZDA.

POLOŽAJ V KONGU

OZN še vedno brez luke

Misija OZN je glede uvoza odvisna od Mobutujevih čet – Gizengov minister za prosveto je v Kairu obtožil OZN in imperialistične sile zaradi sedanjega kaosa v Kongu

LEOPOLDVILLE, 23. marca. (AP). Predstavnik misije OZN v Kongu je povedal, da je misija dovolila iztovoriti 700 ton svojih dobav za Kongo v luki Matadi, da pa nima zanesljivih obvestil o tem, kaj se je zgodilo s temi dobavami. Tovor so iztovorili s 23 ladij, ki so prispele v Matadi po 8. marcu, ko so Mobutujeve čete prisilile sile OZN, da zapuste luko.

Misija ni dobila nobenih dobav, ki so jih iztovorili v luki. Preko te luke dobiva misija OZN kakih 95 % dobav.

Predstavnik OZN je pripomnil, da se misiji ni zdelo potrebno ustaviti iztovarjanje, ker »nimamo razloga misliti, da pogajanja s kongoško vlado o vrnitvi sil OZN v Matadi ne bodo uspešna«.

Leopoldvillski režim je objavil, da je predsednik Kasavubu odpotoval iz Leopoldvilla v spodnji Kongo »v zvezi z morebitno vrnitvijo sil OZN na to področje«. Potoval bo tudi v Matadi.

Misija OZN je danes objavila, da je prispela komisija dveh članov, ki bo proučila, kako izvajajo resolucijo Varnostnega sveta z dne 21. februarja. Člana komisije sta Francis Nvoked (Nigerija) in Robert Gardiner (Gana). Danes sta obiskala šefa leopoldvillske vlade Ilea.

Agencija MEN poroča iz Kaira, da je šef kongoške diplomatske misije v Kairu in minister za prosveto v Gizengovi vladi Pierre Molele včeraj na tiskovni konferenci obtožil OZN in imperialistične sile zaradi sedanjega kaosa v Kongu. Rekel je, da kongoškega problema ne bo moč rešiti, dokler bo OZN sodelovala z neodgovornimi ljudmi, kot sta Mobutu in Čombe. Molele se je zavzel za ustanovitev afriškega vojaškega poveljstva, dokler se položaj v Kongu ne bo normaliziral.

Novice s petih celin

JUŽNA KOREJA

DEMONSTRACIJE V SEULU

Seul, 23. marca (Reuter). — Južnokorejska vlada je danes sporočila, da je bilo med včerajšnjimi demonstracijami v Seulu ranjenih 41 policajev, hkrati pa opozorila, da je storila »energične« korake, če bo spet prišlo do neredov.

Včerajšnje prve protivladne demonstracije, odkar je prišel na oblast premier Čang, so bile okrog premierove hiše. Pred demonstracijami je bilo v mestu zborovanje iz protesta proti vladnemu zakonskemu predlogu o omejitvi svobode manifestacij in dejavnosti komunistične partije. Policija je aretirala 123 oseb, med njimi tudi dva voditelja socialistične stranke. Varnostne sile v Seulu so pripravljene na nove demonstracije.

SIERRA LEONE

PRIZNANJE NEODVISNOSTI

London, 23. marca (Reuter). V Spodnjem domu britanskega parlamenta so včeraj brez glasovanja sprejeli zakonski predlog o podelitvi neodvisnosti britanski koloniji v Zahodni Afriki — Sierri Leone. Zakonski predlog bodo zdaj poslali na obravnavo v Lordsko zbornico.

ARGENTINA

POVELJNIK ARMADE ODSTOPIL

Buenos Aires, 23. marca (Reuter). Vrhovni poveljnik argentinske vojske, general Carlos Toranzo Montero je odstopil in je na njegov položaj začasno prišel general Rozendo Fraga. V sporočilu niso navedeni razlogi za odstop generala Montera.

Montera so leta 1959 razrešili položaja, a je čez dva dni spet postali vrhovni poveljnik armade. Predsednik Frondizi je lani zavrnil Monterovo zahtevo po »čiščenju v vladi in drastičnim ukrepanjem proti komunistom«.

BRAZILIJA

DIPLOMATSKO ZASTOPSTVO V MAROKU

Rio de Janeiro, 23. marca (Tanjug). Brazilska vlada je sklenila vzpostaviti diplomatsko zastopstvo v Maroku. Predsednik Janio Quadros, ki izvaja politiko tesnejšega sodelovanja z afriškimi državami, je sklenil, da bodo afriškim študentom nudili štipendije za študij na brazilskih visokih šolah.

Poudarjajo, da je predsednik Quadros odredil, naj zunanji minister Melo Franco zastopa brazilsko vlado na proslavi neodvisnosti Senegalije.

MADŽARSKA

TRGOVINA S TURČIJO

Budimpešta, 23. marca (Tanjug). Po sporazumu, ki sta ga podpisali te dni, bosta Madžarska in Turčija povečali obseg trgovinske izmenjave letos za 15 odstotkov v primerjavi z obsegom leta 1960. Tako bo skupna vrednost trgovinske izmenjave med dvema državama dosegla 21 milijonov dolarjev.

V zadnjih letih se madžarska industrija čedalje bolj zanima za turško tržišče, tako da je v nekaj krajih začela celo izvajati dela na industrijskih objektih in oskrbovati te objekte z madžarsko opremo. Madžarski izvoz v Turčijo bo še naprej v glavnem slonel na strojih, medtem ko bo Madžarska uvažala južno sadje, volno, bombaž in tobak.

ZAHODNA NEMČIJA

OPRAVIČILO ZARADI KRŠITVE ZRAČNEGA PROSTORA

Bonn, 23. marca (AP). Zahodnonemška vlada se je opravičila središču za letalsko varnost štirih velesil v Berlinu zaradi kršitve zračnega prostora Demokratične republike Nemčije. Zračni prostor sta kršila dva zahodnonemška lovca-bombnika pretekli četrtek.

V opravičilu je rečeno, da sta pilota med preizkusnim poletom z obema vojaškima letaloma preletela mejo blizu Helmstadta, tako da sta letela 14 minut nad vzhodnonemškim ozemljem.

FRANCIJA

PROGRAM RAZISKOVANJA VESOLJA

Pariz, 23. marca (Reuter). — Francija namerava v okviru petletnega plana raziskovanja vesolja izstreliti letos nad 20 raket. Po tem programu, za katerega bodo porabili 130 milijonov frankov, bodo zgradili tri nove postaje za proučevanje vesolja in atmosfere.

ZSSR

POLITIČNO POSVETOVANJE ČLANIC VARŠAVSKEGA PAKTA

Moskva, 23. marca (Tanjug). V Moskvi bo 28. marca zasedanje političnega posvetovalnega odbora držav, članic Varšavskega pakta. Tega posvetovanja se bodo udeležili ministri za zunanje zadeve, ministri za obrambo in vrhovni poveljnik oboroženih sil tega pakta.

Uradni zastopnik sovjetskega ministrstva za zunanje zadeve ni hotel povedati, o čem bodo govorili na tem zasedanju. Pripomnil je le, da bodo obravnavali vse probleme, ki zadevajo interese članic pakta.

DRAGUTIN ŠOLAJIĆ (4)

Zgovorna dejstva

O čem priča politična stvarnost v Albaniji

ODSTRANJENA ŠE DVA VODITELJA

Komaj tri leta prej je Enver Hodža na kongresu mladine v Skadru govoril o Tuku Jakovi:

»... Tudi ti heroji so sinovi revnega ljudstva, vzgajala in vodila jih je herojska Komunistična partija, organiziral in navdihnil za ta dejanja pa jih je s svojim zgledom organizator narodnoosvobodilnega boja v skadarskem okraju *narodni heroj Tuk Jakova, veliki sin ljudstva Skadra in vse Albanije, eden najuglednejših, najmodrejših voditeljev naše države.* V krvavih bojih je delavec Tuk Jakova, ki je imel ob svoji strani junaka Sadika Baktešija, člana CK Partije dela Albanije, organiziral v teh krajih partijo, organiziral je gverilske čete, in obkoljeni od fašistov in izdajalcev so se kot levi borili v obročih in razbijali vse...«

Te podatke o Tuku Jakovi so prebivalci Skadra poznali. Rojstni kraj Jakove, Skadar, ga je poznal kot siroto, ki je z devetimi leti že moral s trebuhom za kruhom. Skadar in severna Albanija sta ga poznala kot hrabrega delavskega mladinca ob areticiji leta 1936 in kot neomajnega komunista med preiskavo in sodno obravnavo leta 1939, ko je prišel z drugimi komunisti pred sodišče in bil obsojen na štiri leta ječe. Jakova je eden izmed ustanoviteljev KP Albanije, ki je največ storil za združitev komunističnih skupin. Takoj po vojni je organiziral sindikate in je postal prvi predsednik Glavnega odbora, prizadevajoč si, da bi se delavski sindikati organizirali v vsej državi. Leta 1947 je bil opolnomočeni minister Albanije pri vladi FLRJ, naslednjega leta, ko so odstavili Kočija Dzodzeja, pa je postal organizacijski sekretar CK.

Bedri Spahiu, ki ga je doletela usoda, da je iz vrhovnega tožilca LR Albanije postal obtoženec in preganjan član partijskega vodstva, je prav tako eden prvih članov CK. Ustanovil je komunistični center v Zogujevi vojski, ko pa so ga vrgli iz vojske, je organiziral prvo komunistično skupino v Djinokastru. Med vojno je bil Spahiu organizator in voditelj boja proti izdajalcem in okupatorjem v okrožju Djinokastra. Vsi so videli v njem hrabrega borca in svojega glavnega voditelja, kar vse je prispevalo k temu, da je južna Albanija postala zibelka narodnoosvobodilnega boja. Bedri Spahiu je bil med vojno na raznih odgovornih položajih: od člana Vrhovnega štaba, delegata pri zavezniškem poveljstvu v Italiji, komisarja štaba prve cone do ministra za obnovo. Kot generalmajor je bil pozneje pomočnik načelnika generalštaba in član politbiroja.

Tako sta bila odstranjena še dva najvišja partijska voditelja Albanije, Tuk Jakova in Spahiu, prvi politični, drugi pa sodni tožitelj Kočija Dzodzeja. Morda so ju likvidirali zato, ker sta bila preveč nezaželeni priči skonstruiranih in nakazanih obtožb ali pa je bil morda njun odpor proti politiki Enverja Hodže izraz tega, da ju je grizla vest, ker sta sprejela in zgledno izpolnila vlogo, ki so jima jo dodelili.

Ob odstranitvi Jakove iz vodstva je bila usoda ljudi iz prvega začasnega CK leta 1941 tale: Tuk Jakova, odgovoren po politični plati — zaprt; Koči Dzodze, odgovoren po organizacijski plati — ustreljen; Kristo Temeljko, odgovoren po vojaški plati — izključen iz CK, postal je šef neke obrtne zadruge; Enver Hodža, odgovoren za finance — generalni sekretar Partije dela Albanije; Ramadan Čitaku Baco, odgovoren za tehniko — poštni uradnik; Djin Marpu, odgovoren po vojaški plati kot pomočnik — ostal član partije in šef protiletalske zaščite; Kemal Stafa, odgovoren za mladino — padel v narodnoosvobodilnem boju, spomenik pa mu je Neko Spiro, ki se je ubil leta 1947; in naposled dr. Imer Dišnica, kooptiran v CK leta 1942 — zaprt.

Duh partijske demokracije,

ZDA

Desetletni plan za Latinsko Ameriko

WASHINGTON, marca. Politično akcijo, ki bo stopila v novejšo diplomatsko zgodovino kot »Kennedyjev plan za Latinsko Ameriko«, so sprožili nedavno v Washingtonu z jasnim ciljem, pač pa zelo zadržano, kar zadeva konkretne obveznosti. Na neobičajnem sprejemu diplomatskih zastopnikov Latinske Amerike v Beli hiši je predsednik Kennedy obrazložil desetletni plan za razvoj južnega dela poloble, ki vsebuje za sedaj mnogo obljub in priznava ogromne potrebe južnoameriških republik.

Kennedy je poudaril potrebo po maksimalnem sodelovanju latinskoameriških držav in po »skupnih prizadevanjih južnega in severnega dela poloble«. Vizija ameriškega plana je srečna družina sestrskih republik, v katerih bi ZDA kot najbogatejša, najmočnejša in zato tudi najmodrejša članica imela mesto priznanega prvaka, učitelja, koordinatorja in vsemogočnega zaščitnika.

Ambiciozni cilj Kennedyjevega plana, ki ga spremljajo spretna retorika in laskava priznanja zaostalim latinskim sosedom, je »dokončati revolucijo Amerike z drznim in doslej neslutenim kolektivnim naporom«. Kennedyjev desetletni program poziva k boju proti bedi, nepismenosti, boleznim in »zastarelim finančnim sistemom ter agrarni politiki«.

Ameriški predsednik opozarja pri tem, da bo obseg pomoči ZDA odvisen od soudeležencev samih pri izvajanju programa.

Kennedyjev program primerjajo po obsegu z Marshallovim načrtom za Evropo, toda s to značilno razliko, da napravlja ZDA tokrat pomoč odvisno od določenih zahtev za izvedbo notranjih reform, brez česar se po mnenju washingtonskih načrtnikov »ne more zavreti vpliva Castrove revolucije v južnem delu zemeljske poloble«. S poudarkom na pomenu reform načenja Kennedyjeva vlada zelo kočljivo vprašanje za oblastnike v nekaterih latinskoameriških republikah, kjer vladajo še fevdalni odnosi. Program seveda ne meri na podlage političnih sistemov, niti ni posebno radikalen v pozivu k reformam. »Revolucija« bi bila končana, ako bi prešli k nebolečemu likvidiranju nekaterih nevzdržnih fevdalnih ostankov in tedaj bi po Kennedyjevih besedah pretvoril njegov plan šestdesetega leta v »zgodovinsko dekado demokratičnega progresa«.

Po izjavah južnoameriških diplomatov in mnenju večine opazovalcev je treba socialne vidike programa pripisati izključno posledicam kubanske revolucije.

Kennedy je napovedal, da bo podprl gospodarski razvoj Latinske Amerike z močnejšo pomočjo ZDA pri mednarodnih blagovnih sporazumih, kjer se urejajo cene proizvodov, od katerih je odvisna večina južnoameriških dežel, kakršni so kava, volna, bombaž in kositer. Obljubil je razširitev znanstvenega sodelovanja, izmenjavo prosvetnih delavcev med severom in jugom, pošiljanje instruktorjev in skupin pravkar ustanovljenega »korpusa miru«, da bi pomagali najbolj zaostalim. Prav tako so obljubljene dobave ameriških kmetijskih presežkov in ustanavljanje zalog hrane za področja, ki bi jih prizadela suša. Druge točke programa vsebujejo obljube za podpiranje prizadevanj pri ustanavljanju skupnega trga za Latinsko Ameriko in manj jasno definirajo pripravljenost ZDA, da »priskočijo na pomoč vsaki latinskoameriški deželi, katere neodvisnost bi bila ogrožena«.

Kennedy je posebno poudaril načelo »kolektivne varnosti« in je izjavil, da bi okrepitev tega načela omogočila južnim republikam zmanjšati vojaške proračune in določiti večja sredstva za gospodarski razvoj.

Pri pojasnjevanju desetletnega programa za pomoč Latinski Ameriki sta bili različno obravnavani Kuba in Dominikanska republika, s katerima so ZDA prekinile diplomatske odnose. Kennedy je v svojem govoru poudaril »posebno prijateljstvo« ZDA do narodov teh dveh dežel in izrazil upanje, da se bodo »tudi ti kmalu pridružili skupnosti svobodnih narodov«. Implikacija ne more biti jasnejša. Res pa je, da je ogromna razlika v obravnavi Dominikanske republike in Kube. Čeprav diktatorski režim Trujilla v Washingtonu po potrebi obsojajo, izvaža Dominikanska republika še nadalje svoj sladkor na severnoameriški trg. Še več, Kongres je v nasprotju z nasvetom State departmenta priznal Trujillu naknadno kvoto 800—900.000 ton sladkorja na leto na račun prepovedanega uvoza iz Kube. Neodvisno od morebitne naknadne intervencije predsednika ZDA, da bi popravil to politiko proti Trujillu, bo kubanski revolucionarni režim postal glavna tarča osredotočenih napadov iz Washingtona. Tega tukaj nihče ne prikriva. Izjavljajo, da pouču je sedaj Kennedyjeva vlada nove gospodarske sankcije proti Kubi z morebitno prepovedjo uvoza kubanskega tobaka, sirupa, sadja in povrtnin, s čimer bi popolnoma ohromili trgovino med tema dvema deželama.

Po zasebnih pričakovanjih ameriških funkcionarjev naj bi Kennedyjev plan podprl washingtonska prizadevanja za organiziranje »kolektivnega pritiska proti Kubi«. Vlada ZDA je skušala že prej pridobiti Latinsko Ameriko za politiko, ki bi »postavila Castrov režim v gospodarsko in diplomatsko karanteno«, vendar pa pri tem ni uspela. Washington bo obnovil, kakor napovedujejo, ta prizadevanja, obenem z uresničevanjem desetletnega programa.

Luka Majić

– NE VEČ JUTRI, GOSPOD, AMPAK DANES!

(New York Tribune)

Zeleni načrt sprejet

Od NAŠEGA STALNEGA DOPISNIKA

RIM, 23 marca. »Zeleni načrt« ne bo učinkoval niti katastrofalno niti čudežno, zvišal bo proizvodnjo in okrepil konkurenčnost kmetijskih podjetij, preprečil bo smrt kmetijstva,« tako je izjavil socialnodemokratski poslanec Orlandi v poslanski skupščini ob zaključku razprave o vladnem petletnem načrtu za razvoj kmetijstva. Poslanska skupščina je po več kot enomesečni razpravi včeraj odobrila načrt, za izvajanje katerega bo vlada v prihodnjih letih dala na razpolago 550 milijard lir. Proti načrtu so glasovali samo komunisti in socialisti, medtem ko je desna opozicija glasovala z vlado.

Navedli smo besede socialnodemokratskega poslanca, ker je iz njegovih ugotovitev razvidno, da niti stranke vladne večine niso prepričane, da bo zeleni načrt lahko rešil krizo v italijanskem kmetijstvu, ker je zaradi heterogenosti političnih sil, na katerih sloni vlada, upošteval samo en vidik kmetijske krize, povsem pa zanemaril druge. Glavni vzrok krize v kmetijstvu so enostranska usmerjenost proizvodnje (žito, vino), družinsko namesto tržno gospodarstvo, na mnogih področjih tudi zaostali sistem pridelovanja in pa zaostali kmetijski ustroj (od velikih fevdalnih kmetijskih posestev do malih kmetij, ki zaradi pomanjkanja zadružne organizacije in konkurence velikih agrarcev vse bolj hirajo). »Zeleni načrt« je upošteval le modernizacijo in preusmeritev kmetijske proizvodnje, v kateri naj bi se pospeševala zlasti živinoreja, kar naj bi predvsem izboljšalo konkurenčnost italijanskih pridelkov v okviru evropskega skupnega trga, pustil pa je popolnoma ob strani problem strukturne ureditve kmetijstva, kar bo po sodbi opozicije krizo v kmetijstvu še poglobilo, kajti krediti iz tega načrta bodo šli izključno v korist veleposestev. Komunisti so v razpravi vztrajali na nujnosti agrarne reforme in na tem, da bi morali imeti koristi od zelenega načrta predvsem kmetje in kmečke zadruge, dalje da bi moral zakon določati obvezne melioracije zemljišč in nadzorstvo kmetov nad investicijami. Podobno so tudi socialisti očitali vladi, da v načrtu ni precizirala, na kakšni kmetijski organizaciji bi moral sloneti razvoj italijanskega kmetijstva — po njihovi sodbi bi morale biti to raznovrstne kmečke zadruge — in da tudi ni določil nalog, ki bi jih morale imeti pri izvajanju načrta razne javne kmetijske ustanove (kakor so ustanove za agrarno reformo in bonifikacijo) ter da bi nadzorstvo nad izvajanjem načrta in investicij moralo prihajati od spodaj, in ne od birokratskih organov, kot je predvideno v načrtu.

Opozicija je v glasovanju v skupščini napovedala, da bo borbo za napredek kmetijstva nadaljevala na podeželju, kjer se bo s pomočjo svojih kmečkih organizacij borila proti političnemu obeležju vladnega načrta, za demokratičnejšo kmetijsko politiko in za to, da bi v danih možnostih dosegla čim več v korist malih kmetov.

Senat pa je na včerajšnji seji sklenil, da se bo aprila začela razprava o osnutku zakona za prepoved neofašističnega italijanskega socialnega gibanja, ki ga je predložil senator Ferruccio Parri in ga poleg socialistov in komunistov podpirajo tudi mnogi antifašisti iz drugih strank, med njimi tudi florentinski krščanskodemokratski župan La Pira. La Pira, proti kateremu so organizirali fašisti pred dobrim tednom izzivalni napad, se bo skupno z okoli 70 italijanskimi parlamentarci, sindikalisti, znanstveniki in kulturnimi delavci udeležil tudi zahodnoevropskega zborovanja za amnestijo antifašistov v Španiji, ki bo 25. in 26. marca v Parizu. Prva skupina italijanskih udeležencev je danes odpotovala v Pariz.

Aca Stanovnik

ZSSR

Kaj so „očkovtiratelji"?

MOSKVA, marca. V najnovejšem slovarju ruskega jezika Ožegova, ki je izšel lani, je beseda »očkovtirateljstvo« pojasnjena na kratko takole: zavajanje v zmoto, slepitev s praznimi besedami. Zadnja dva meseca in pol se lahko ta beseda zelo pogosto sliši, pri čemer dobiva nove in konkretnejše pomene. Vse se je začelo z uvodnikom »Pravde« pred januarskim plenumom CK KP ZSSR. »Našli so se tudi taki voditelji, ki so v stremljenju, da bi prikrili svojo nedelavnost in ustvarili videz blaginje, varali državo in dopuščali »očkovtirateljstvo«, je pisal med drugim ta list.

Ostre pripombe ministrskega predsednika Hruščeva na plenumu in na conskih posvetovanjih o kmetijstvu, ki so nato sledila, so vsebovale najbolj odločno obsodbo tistih, ki so dopustili potvarjanje poročil o izpolnitvah plana ter varali državo, da so proizvedli več, kakor pa so v resnici. Hruščev je zaradi tega zahteval, naj se njiva očisti plevela »očkovtirateljev«, tako da bi jih neusmiljeno razkrinkali in po potrebi postavili tudi pred sodišče. Odtlej se je začela akcija. Ni dneva, da se v tisku ne bi pojavil članek, ki graja »očkovtirateljstvo«. V čem je varanje države? Lestvica tipov »očkovtirateljev« je zelo obsežna. Sega od navadnega dopisovanja in popravljanja poročil o izpolnitvi plana in obveznosti do kupovanja proizvodov v državnih skladiščih in pri kolhoznikih, ki jih potem izročajo državi kot lastne proizvode, pa do različnih žongliranj, ki včasih kažejo visoko stopnjo »iznajdljivosti«.

Iz mnogoštevilnih primerov, ki so jih javno navedli in kritizirali, omenjajo zlasti mahinacijo v nekem rajonu rovenske oblasti. Voditelji kolhoza »Progres« so prodali kolhozu »Zarja komunizma« 250 glav živine. Ta kolhoz je zopet isto živino prodal kolhozu »Peremoga« in ta zopet nazaj kolhozu »Progres«. Ni treba še posebej reči, da od te živine ni bilo niti sledu niti glasu in da je bila vsa operacija izvršena na papirju, tako da so vsi trije kolhozi prišli do potrebnih dokumentov o proizvodnji mesa in so jih v rajonu navajali kot zgled. Dokumenti so govorili, da so na vsakih 100 ha površine »proizvedli« po 2.200 kilogramov mesa. Podobno je Gogoljev Čičikov kupoval »mrtve duše«.

Mnoga poročila v tisku, na plenumih pokrajinskih in rajonskih komitejev omenjajo, da so zamenjali krajevne voditelje, ki so se ali sami ukvarjali z »očkovtirateljstvom« ali pa so dopustili take pojave na terenu. Navajamo nekaj primerov. V RSFSR so na plenumu ivanovskega pokrajinskega komiteja izključili zaradi protidržavne dejavnosti in »očkovtirateljstva« iz partije člana OBKOM Kuzmičeva in ga izročili sodišču. Iz biroja so izključili tudi Volkova, nato pa zamenjali predsednika nekega rajonskega izvršnega komiteja sovjeta, medtem ko je prvi sekretar OBKOM Diganov dobil strog partijski ukor.

Iz pisanja tiska ni mogoče točno ugotoviti, kaj se je dogodilo v rjazanski pokrajini. Objavili so samo toliko, da je novoizvoljeni prvi sekretar Grišin sporočil, da so se dogajale v preteklosti velike pomanjkljivosti in napake. To oblast pa so do nedavnega poudarjali kot zgled.

V kemerovski oblasti je bilo jasno povedano, da so bili prvi sekretar bjelovskega rajonskega komiteja in sekretar rajonskega izvršnega komiteja sovjeta izključeni iz partije zaradi »očkovtirateljstva«. Na plenumu baškirskega pokrajinskega komiteja je prvi sekretar Nurijev govoril o škodljivi praksi pošiljanja poročil, o žongliranju s številkami in drugih pojavih, ni pa navedel nobenih konkretnih podrobnosti. Statistična uprava pa je ugotovila pojave javnega varanja države v 15 rajonih te oblasti.

»Komsomolskaja Pravda« je te dni zahtevala od OBKOM, naj navede točna imena ne samo tistih, ki so varali državo, temveč tudi imena njihovih pokroviteljev.

Po pisanju »Leningrajske Pravde« so na nedavnem sestanku mestnega komiteja Leningrada izključili iz partije in zamenjali direktorja tovarne »Metalist« ter dva načelnika oddelkov. Izrečenih je bilo tudi več strogih partijskih ukorov. Zakaj? Pokazalo se je, da so tudi v tej tovarni »voditelji«, ki poročajo državni upravi o delovnih zmagah in izpolnitvi plana v proizvodnji strojev, vendar pa o teh strojih ni nobenega sledu.

V Ukrajini so spremenili nekatera krajevna vodstva. Iz članstva pokrajinskega komiteja poltavske oblasti je bil izključen Boiko zaradi varanja države. Njemu so odvzeli tudi mandat deputata Vrhovnega sovjeta USSR in tudi naziv heroja socialističnega dela. OBKOM je izrekel sekretarju pokrajinskega komiteja strog ukor.

V Moldaviji so izvolili nove partijske voditelje v treh rajonskih in v enem mestnem komiteju. V Litvi so v dveh rajonskih komitejih zamenjali vodstvo, v Armeniji pa vodstvo nekega mestnega komiteja, ker ni preprečilo nezakonite akcije predsednika izvršnega komiteja sovjeta nekega mesta.

V tej široki akciji za odkrivanje sleparjev na terenu je bila pozvana k sodelovanju javnost, voditelji, ki se oglašajo na te signale, pa se izpostavljajo nevarnosti, da jih kvalificirajo kot pokrovitelje »očkovtirateljev« in da jih zamenjajo. Seveda zamenjave voditeljev niso onemogočile posledic »očkovtirateljstva«.

Rodoljub Bogojević

Cangkajškovi vojaki, oboroženi z ameriškim orožjem, korakajo skozi džungio v Laosu proti laoško-tajlandski meji. Burmanske oborožene sile so jih prejšnji mesec pregnale v Laos. Čangkajškova Kitajska je pred nekaj dnevi sicer sporočila, da je začela evakuirati svoje iregularne čete z območja ob burmansko-laoško-tajlandski meji. Toda zaradi državljanske vojne v Laosu je težko verjeti iskrenosti formoške vlade, ki doslej — in to traja že dvanajst let — ni resno poskušala rešiti tega problema. Cenijo, da je teh kitajskih iregularnih vojakov kakih 5000.

leninskega nauka v partiji, se nikoli ni dotaknil albanskega vodstva. Poskus odpora proti stalinističnim metodam dela v partiji so brutalno zatrli. To je bilo na volilni konferenci partijske organizacije Tirane aprila 1956. Več delegatov je zahtevalo, naj bi razpravljali o XX. kongresu KP Sovjetske zveze, o kultu osebnosti, o primeru Kočija Dzodzeja, odnosih z Jugoslavijo, partijski demokraciji in življenjskem standardu. Sedem dni je trajala ta konferenca, na katero je prišel intervenirat tudi Enver Hodža, v zadnjih dneh pa se je sprevrgla v sodni proces proti vsem, ki so se toliko opogumili, da so sprožili vprašanja, o katerih ni bilo dovoljeno govoriti. Konferenca se je zaključila s sklepom, da so »nekateri elementi — karieristi, antipartijski drobnoburžoazni, bolni intelektualci — skušali s prikritimi nameni pripeljati konferenco v zagato«. Prav ti delegati so bili obtoženi, da so hoteli »zasaditi kož v hrbet partiji, da so se dvignili zoper CK, trdeč, da njegovi člani dobro žive, da obstaja kult osebnosti, da vladajo v CK familijarni odnosi, da CK ne izvaja leninističnih načel ...« Delegati so bili krivi tudi zato, ker so zahtevali revizijo sklepa o Tuku Jakovi in Bedriju Spahiju in ker so navajali, da gospodari v deželi revščina, da je bilo bolje živeti leta 1946.

Epilog je bil spet po ustaljeni praksi: takoj po konferenci so vsakega desetega delegata izključili iz partije, internirali so mnogo komunistov, med njimi generala Uluzija Spahija, španskega borca, poveljnika topništva, nadalje generala Tahirja Kadareuja, bivšega namestnika obrambnega ministra, enega največjih junakov v vojni, ter bivšega člana prvega CK Sejfula Malešova.

CINIČNO SPOROČILO

Albansko vodstvo je v novembru 1956, menda zato, da bi pokazalo, da se nikoli ni odreklo »revolucionarnim« metodam v delu, po kratkem postopku dalo ustreliti dva udeleženca v ustanavljanju KP Albanije. To sta bila Dali Ndreu in njegova žena Liri Gega. Hkrati so ustrelili našega državljana, majorja albanske vojske Petra Bulatovića, ki so ga ubili zato, ker se je hotel vrniti v domovino.

Življenjska pot Ndreuja, člana Vrhovnega štaba v vojni in člana začasnega CK, ki je bil leta 1943 razširjen, hrabrega komandanta Prvega korpusa, po vojni pa komandanta zaledja in pomočnika ministra za industrijo — je bila kaj žalostna. Ko se je oženil z Liri Gego, je bil njegov osebni položaj odvisen od položaja njegove žene. Čeprav je bil član CK takoj po vojni, ga leta 1948 niso izvolili v ta forum in je bil celo imenovan za uradnika električne centrale v Tirani, leto dni pred ustrelitvijo pa so ga imenovali za pomočnika ministra v predsedstvu vlade.

Liri Gega, ki so jo med vojno kritizirali zaradi napak, katere je zagrešila v severni Albaniji — sicer ena glavnih organizatorjev narodnoosvobodilnega gibanja Albanije — je bila znana kot ena največjih junakinj v boju in edina ženska v predsedstvu Antifašističnega sveta, izvoljenega leta 1944. Znano je, da so jo ustrelili, čeprav je bila noseča.

Mračno in cinično sporočilo radia Tirane z dne 23. novembra 1956 je v nekaj več kot 50 besedah »pojasnilo« konec treh življenj, posvečenih albanskemu boju za svobodo:

»Vrhovno sodišče Ljudske republike Albanije je s sklepom z dne 20. novembra 1956 obsodilo na smrt ljudske sovražnike Liri Gego, Dalija Ndreuja in Petra Bulatovića. S tem, da so se vdinjali neki tuji državi kot vohuni, so zagrešili hude zločine proti ljudstvu in državi. Prezidij Ljudske skupščine je zavrnil njihovo prošnjo za pomilostitev, nakar so bili ustreljeni.«

Več ko žalostna bilanca: od 14 članov CK, izvoljenih leta 1943, med njimi Liri Gega in Dali Ndreu, je komaj 15 let pozneje ostal v CK samo eden — Enver Hodža. Tri so ustrelili, eden se je ubil, pet je bilo zaprtih, trije so bili uradniki brez funkcij, eden izmed članov začasnega CK pa je padel v vojni.

Čas od tretjega kongresa, po katerem so v komaj nekaj mesecih ustrelili Liri Gego in Dalija Ndreuja, do zadnjega, četrtega kongresa, je minil v zloveščem znamenju likvidacij. Pred zadnjim kongresom ki je bil februarja letos, so politično likvidirali Liri Belišev in Kočija Taška. Črtali so jih iz seznama novega CK. Vendar tudi v novem CK ni bilo sprememb ne v politiki izbiranja članov ne v mnogih proslulih formulacijah in obtožbah. Spet so napadali Jugoslavijo in spet so hvalili »marksistično linijo« Partije dela Albanije. Spet je bilo slišati skrajne provokatorski nesmisel, da sta Jugoslavija in Grčija ob pomoči »več albanskih izdajalcev« in »v koordinaciji s šestim ameriškim ladjevjem na Sredozemlju« baje pripravljali napad na Albanijo.

Tudi po sestavi se stari CK ni mnogo spremenil in je nov samo po imenu. Očitno je, da so hoteli ohraniti in utrditi položaje stare garniture, ki je v političnih obračunavanjih zares ostala zvesta sama sebi.

DRUŽINSKO VODSTVO

V »novi« Centralni komite ni bil izvoljen noben partijski aktivist izven kroga dosedanjih članov CK in kandidatov za člane CK. Celo revizijska komisija je od devetih članov obdržala sedem starih (iz partije je bil, še pred kongresom izključen Kočo Taško, prejšnji predsednik).

Ker je že »novi« CK obdržal staro sestavo članov, je obdržal tudi stare družinske predstavnike. To si je zanimivo ogledati. V Centralnem komiteju je zdaj pet zakonskih parov, kar pomeni deset izmed 53 članov CK, 12 je članov, ki so si drug drugemu svaki ali zetje, svakov je osem. Nekatere družinske skupine so sestavljene iz sedmih in manj članov CK. Poglejmo nekatere teh zakonskih ali družinskih zvez: žena Enverja Hodže Nedžmija je članica CK, direktorica uprave CK in članica Prezidija Ljudske skupščine — razen drugih funkcij, ki jih ima. Žena člana politbiroja in predsednika vlade Mehmeda Šehuja, Fičreta Šehu, je članica CK in podpredsednica Ljudske skupščine. Vito Kapo, članica CK in predsednica AFŽ, je članica Prezidija Ljudske skupščine in žena Hisna Kapoja, člana politbiroja in organizacijskega sekretarja CK. Hisni Kapo pa je zet Piroja Kondija, ki je član CK in načelnik uprave CK in pa zet Sadika Bektašija, generallajtnanta, člana CK, katerega drugi zet je član politbiroja in podpredsednik vlade Manuš Muftija. In tako bi lahko napisali dolg seznam sorodniških in družinskih zvez.

Razmere in osebni položaji, osebni interesi v politični stvarnosti Albanije se ne spreminjajo. Napačna doslednost ne pobija sama sebe. Kruta politična preganjanja, surovo zatiranje slehernega najmanjšega poskusa odpora proti politiki, ki nasprotuje koristim albanskega ljudstva — to je surova stvarnost v današnji Albaniji. Nenehno se vrstijo procesi in likvidacije. Nedvomno se bodo nadaljevali tudi v prihodnje, ker je naravno, da se albansko ljudstvo ne more sprijazniti z uničevanjem pridobitev, ki jih je izvojevalo v krvavem narodnoosvobodilnem boju, niti s politiko terorja, ki jo v Albaniji tako dolg drastično izvajajo.

(KONEC)

Naš predstavnik v Cannesu: „ŠTIRINAJSTI DAN“

Na štirinajstem mednarodnem festivalu v Cannesu bo predstavljal jugoslovansko kinematografijo Velimirovićev film »Štirinajsti dan«, ki smo ga videli tudi v naših kinematografih. Zanj je napisal scenarij Borislav Petrović, četverico glavnih junakov — kaznjencev na štirinajstdnevnem dopustu — pa so zaigrali Karlo Bulić, Nikola Popović, Slobodan Perović in Duško Janičijević. V obrobnih vlogah nastopajo še Viktor Starčić Olga Spiridonović, Hermina Pipinić, Mira Stupica in drugi. Film je snemal Vladeta Lukić.

Za »Štirinajsti dan«, ki ga je izdelalo črnogorsko podjetje Lovćen film, se že zanimajo Italija, Kuba in druge države.

Komisija za izbor filmov je še določila, da nas bo v Cannesu zastopal tudi kratkometražnik »Kjer vsi otroci mahajo potnikom«. Zrežiral ga je Milenko Štrbac.

V okviru štirinajstega mednarodnega filmskega festivala v Cannesu bo tudi festival televizijskih filmov. Jugoslavija se ga bo udeležila s Štrbčevim kratkim filmom »Srečno novo . . .«, ki je bil pred kratkim nagrajen na VIII. festivalu jugoslovanskega dokumentarnega in kratkometražnega filma v Beogradu.

VEČER BOLGARSKIH FILMOV

V okviru kulturnega sodelovanja z Bolgarijo bo v Beogradu 28. marca Večer bolgarskega filma, ki ga je organizirala Komisija za kulturne zveze z inozemstvom. V kinematografu »Odeon« bodo predvajali bolgarski celovečerni umetniški film »Prva lekcija«. Režiral ga je Rangel Valčanov, glavni vlogi pa igrata Georgij Naumov in Kornelija Božanova. Na programu pa bosta še dva kratkometražna barvna filma, risanka »Razposajena mucka« in dokumentarec o državnem ansamblu ljudskih pesmi in plesov.

Večer bolgarskega filma bo tudi v Zagrebu, in to 30. marca.

Pričakujejo, da se bodo obeh večerov udeležili tudi avtorji izbranih filmov.

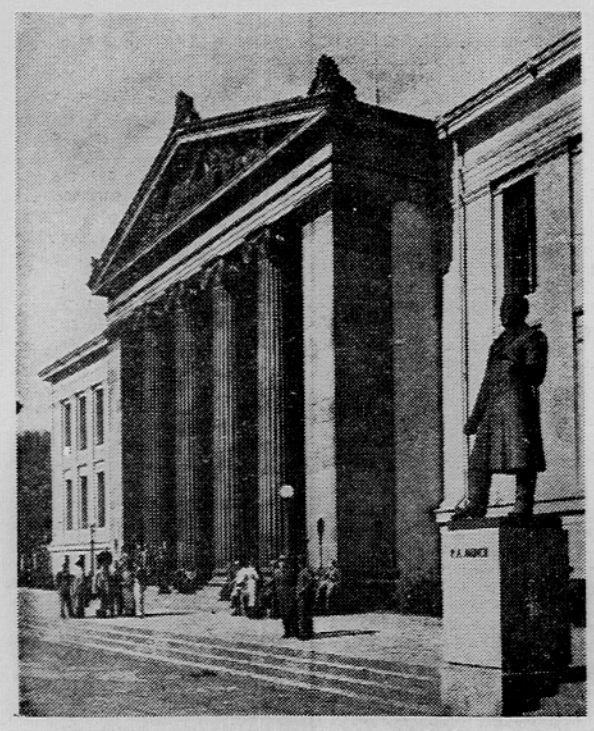
V okviru kulturnega sodelovanja med Jugoslavijo in Bolgarijo so pred kratkim predvajali v Bolgariji nekaj naših celovečernih filmov.

NORVEŠKI TISK O JUGOSLOVANSKIH PESMIH

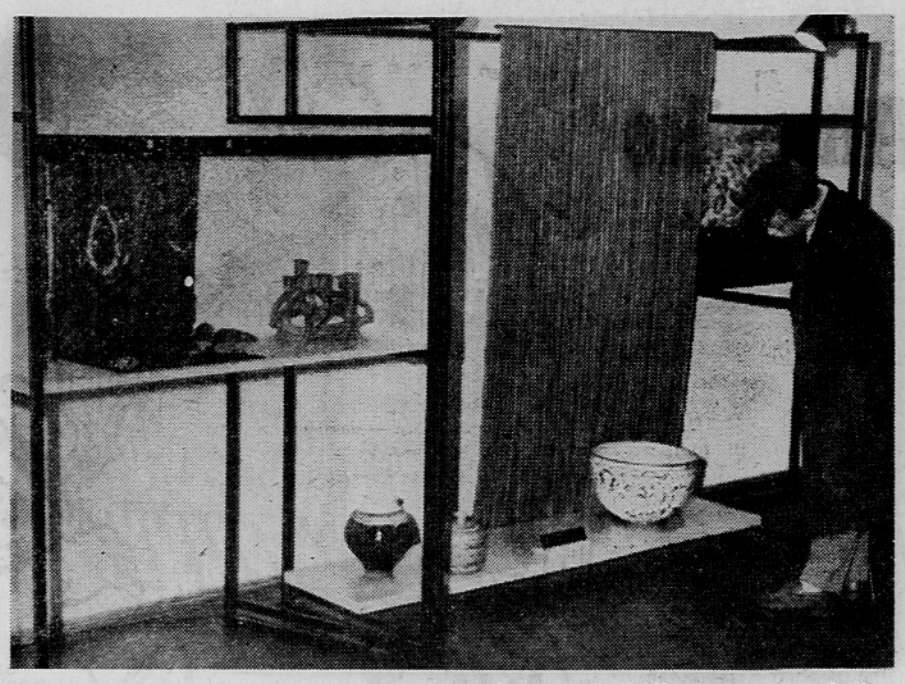
Vokalni ansambel Slovenski oktet gostuje te dni na Norveškem. Na svoji turneji je obiskal tudi glavno mesto in priredil koncert, ki ga je kritika nadvse pohvalno ocenila tako v pogledu dobro izbranega programa kot v pogledu uspele izvedbe.

Po mnenju norveških glasbenih ocenjevalcev ima Slovenski oktet vse tiste zmožnosti, ki odlikujejo prvorazredne ansamble. Kritiki hvalijo izvedbo klasičnih del z repertoarja Slovenskega okteta, prav tako pa poudarjajo, da so slovenski pevci v svoji interpretaciji ohranili vse značilnosti in humor pesmi jugoslovanskih narodov, ki so jih uvrstili v koncertni spored.

Ocene so se zaustavile ob stilno širokem izboru pesmi in ocenile spored kot izredno bogat, umetniški in virtuozen. Eden izmed kritikov ugotavlja, da je drugi del koncerta posredoval poslušalcem vse bogastvo ljudske pesmi jugoslovanskih narodov in celoten nastop zaokrožil v glasbeni dogodek, ki izrazito presega povprečje koncertnega življenja v Oslu.

V koncertni dvorani univerzitetnega poslopja v Oslu je te dni z velikim uspehom nastopil Slovenski oktet

Pogled na razstavo ameriške uporabne umetnosti v prostorih ljubljanske Moderne galerije

V MODERNI GALERIJI JE RAZSTAVLJENA

Ameriška uporabna umetnost

Zanimivo naključje je hotelo, da smo si lahko ogledali v kratkem časovnem razmaku dvoje razstav, uglašenih na isto temo — uporabno umetnost. Naša domača je dobro ilustrirala še vse pomanjkljivosti pionirskega obdobja: tako ustvarjalec kot njegovo delo še iščeta svoje mesto v življenju in družbi, odtod odsevi ne vedno pravilno usmerjenega iskanja. Ali bomo imeli konvencionalno pohištvo, posodo, tekstil, ali pa novo, praktično in tudi lépo ter poceni? Ali naj ustreza nekim splošnim evropskim in svetovnim normam, pogojenim v znanstveni utemeljenosti in proučenosti, ali naj odraža predvsem osebnost avtorja in morda nekakšen »nacionalni slog«?

Razstava ameriške uporabne umetnosti, ki je zdaj odprta v spodnjih prostorih Moderne galerije, pa je drugačna; je kvalitetna revija najboljših dosežkov ameriške umetne obrti, pri čemer je v izrazu predmetov bolj poudarjena umetniška plat kot stroga uporabnost. »Obrt« — besedo pojmuje sodobni Američan kot oznako za ročno delo, pri čemer ni izdelek nujno vezan na pogoj utilitarnosti. Zato tudi niso razstavili pohištva, običajnega pribora, jedilnih servisov in porcelana, industrijske fotografije, embalaže i. pd. Pač pa lahko vidimo vse tisto, kar si standardiziran Američan želi. Torej ne porcelanskih servisov, temveč umetniško oblikovano in krašeno keramiko; ne navadnega, ampak zlat in lesen jedilni pribor za okras in slovesne priložnosti; ne navadnega tekstila, pač pa umetniške vzorce tapiserij in blaga za praznične obleke in zavese; ne navadne keramike in stekla, pač pa zlat in srebrn čajni in kavni servis povsem modernih, elegantnih obrisov; ne industrijske fotografije, pač pa prekrasne posnetke iz narave; in na koncu tudi bogat in lep izbor plemenitega okrasja, ki ima z uporabnostjo le še toliko skupnega, kolikor jo imajo zlata zaponka, zlat obesek in vloženi zlati manšetni gumbi.

Te razstave ne moremo primerjati s komaj zaključeno domačo, saj je v osnovnem konceptu povsem drugačna. Pokazala pa nam je, da je postala obrabljena krilatica o klasičnem pomanjkanju okusa pri Američanih nevzdržna in da se lahko v mnogih čisto tehničnih kakor tudi estetskih vprašanjih od njih marsičesa naučimo.

Janez Mesesnel

RAZSTAVA WERNERJA BERGA V MONAKOVEM

V Mestni galeriji v Monakovem razstavlja naš koroški prijatelj, slikar in grafik WERNER BERG z Rutarjevega. Razstava obsega okrog 50 oljnih slik, 30 lesorezov in prav toliko risb in osnutkov. Razstavišče »Städtische Galerie« je znano po svoji sodobni usmerjenosti, v stalnj galerijski zbirki pa je razstavljenih lepo število monakovskih starejših umetnin. V priključeni Lenbachovi galeriji so v še ohranjenih prostorih razstavljene predvsem slike tega nekoč po celem svetu slovečega slikarja.

K. D.

SOVJETSKA KULTURNA KRONIKA

TRETJI ROMAN MIHAILA ŠOLOHOVA

Pred kratkim se je pisatelj Mihail Šolohov odzval povabilu delovnega kolektiva tovarne »Kirov« in obiskal Leningrad. V razgovoru z delavci je med drugim povedal, da bo letos julija izšel njegov tretji roman z naslovom »Borili so se za domovino.«

Šolohov je začel pisati ta svoj roman že med zadnjo svetovno vojno in v njem je prikazal vojne dogodke, kot jih doživljajo in reagirajo nanje vojaki — Lopahin, Streljcev, Zvjagincev in drugi — od katerih pa nihče ni poudarjen junak romana. Prva poglavja so bila natisnjena v letih 1943 in 1944 ter so jih kmalu začeli prevajati. Šolohov je z večjimi ali manjšimi presledki nadaljeval roman. Leta 1958 in 1959 so izšla nova poglavja. Natisom v revijah se je pridružila knjižna izdaja nedokončanega romana, ki jo je predlanskim oskrbelo moskovsko založniško podjetje »Mlada garda«. Celotno delo pa bo prvič izšlo po avtorjevih besedah v letošnjem poletju.

NOVA DELA DMITRIJA KABALEVSKEGA

Orkester Moskovske filharmonije je na koncertu, namenjenem mladim poslušalcem, izvedel vrsto skladb znanega sovjetskega komponista Dmitrija Kabalevskega. Koncert je vzbudil veliko zanimanje, saj so bile nekatere skladbe na njem prvič izvajane. Dirigiral je skladatelj sam.

Na programu so se vrstile prvič izvajana »Patetična uvertura«, simfonična pesnitev »Pomlad«, napisana po motivih spremne glasbe za »Trnovo pot«, filmski zapis po romanu Alekseja Nikolajeviča Tolstoja v režiji Grigorija Rošalja, in simfonična suita »Komedijanti«. Sovjetska glasbena kritika je koncert zelo pozitivno ocenila.

PROZA V REVIJI »OKTOBER«

Glasilo književnikov Ruske federacije »Književnost in življenje« je napovedalo nova prozna dela, ki bodo do konca letošnjega leta izšla v reviji »Oktober«. Glavni urednik te revije Vsevolod Kočetov je med avtorji navedel Nikolaja Asanova, Galino Nikolajevo, Vitalija Zakrutnika, Jurija Nagibina, Grigorija Markova, Lava Šejnjina in druga znana imena. Emanuil Kozakevič je uredništvu že izročil daljšo povest »Modri zvezek«, ki popisuje Leninovo življenje in delo v Razlivu pri Leningradu med »začasno vlado« Kerenskega v juliju in avgustu leta 1917. Drugo zanimivo povest, in sicer o feldmaršalu Paulusu, ujetem poveljniku nemških čet v bitki pri Stalingradu, je napisal Nikolaj Virta.

POLJSKI KRATKI FILMI

Poljski dokumentarni film je že neposredno po koncu vojne vzbudil pozornost z informativnimi zapisi o vojnem razdejanju na Poljskem. V naslednjih letih se je proizvodnja dokumentarnih filmov močno razmahnila, oblikovale so se posamezne zvrsti, kot na primer »humanistične reportaže«, »bojeviti filmi« itd.

Med »humanistične reportaže« spada film »Muzikanti«, s katerim se je poljska kinematografija zelo lepo uveljavila na letošnjem festivalu v Oberhausenu. »Bojeviti filmi« se kritično zaustavljajo ob posameznih napakah v sodobnem poljskem življenju in opozarjajo nanje bodisi družbo samo ali državne institucije. Poročajo, da tovrstni filmi niso bili neučinkoviti.

Veliko pozornost posvečajo na Poljskem tudi arhivskim dokumentarnim filmom, ki spremljajo spremembe v družbenem in gospodarskem razvoju ter bodo čez leta predstavljali dragocen dokumentarni material.

S proizvodnjo dokumentarnih filmov se ukvarja posebno proizvodno podjetje v Lodzu. Samostojna je tudi proizvodnja, prosvetnih filmov za šole in tudi za širše kroge gledalcev. Te dni so dokončali serijo filmov o jedrski fiziki.

»ZGODBA IZ OGNJENIH LET«

V novejši sovjetski filmski proizvodnji je vzbudil veliko zanimanja film »Povest ognjenih let«, za katerega je scenarij s tématiko iz druge svetovne vojne napisal eden izmed najuglednejših sovjetskih klasičnih režiserjev, pokojni Aleksander Dovženko. Film je zrežirala Julija Solnceva, dolgoletna Dovženkova sodelavka, in kritika poudarja, da je bil to najboljši možni izbor režiserja za ta film.

Sovjetska kritika ob »Zgodbi iz ognjenih let« ne štedi s pohvalo. Solncevi priznava, da je ohranila stil Dovženkove režije, oblikovanja snovi in karakterizacije oseb. Pohvalno ocenjuje tudi igralce, predvsem nosilca glavne vloge komsomolca Ivana Orljuka, Borisa Andrejeva. »Sovjetska kultura« zaključuje svojo oceno filma s trditvijo, da je film »Zgodba iz ognjenih let« ustvarjalna zapuščina Aleksandra Dovženka prihodnjemu razvoju filmske umetnosti.

SPOMENIK LEVA TOLSTOJA V MOSKVI

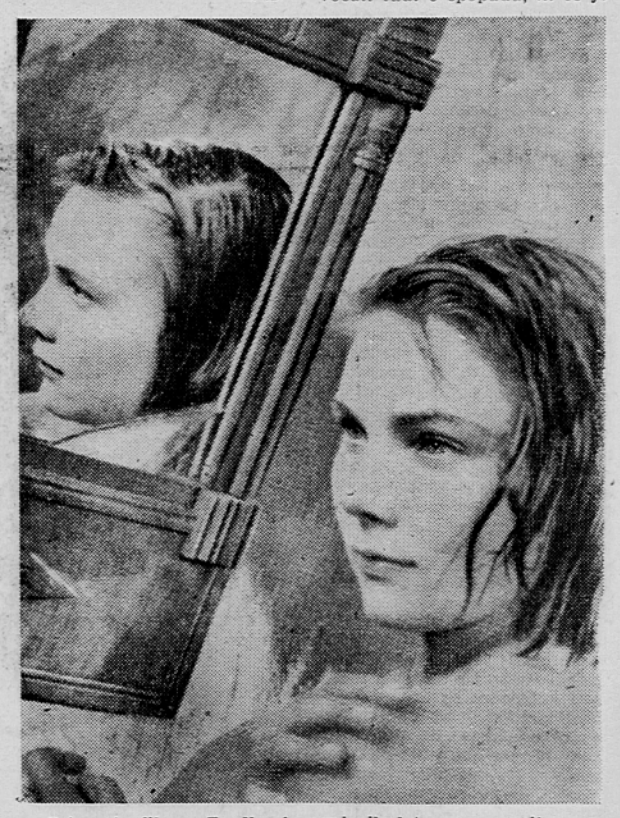
V Moskvi so razpisali natečaj za spomenik Levu Nikolajeviču Tolstoju. Spomenik bodo postavili v ulici, ki se imenuje po velikem pisatelju, v bližini hiše, ki je bila pisateljevo moskovsko prebivališče v osemdesetih in devetdesetih letih prejšnjega stoletja.

Pred kratkim so odprli razstavo, na kateri so prikazani osnutki za spomenik — dela znanih sovjetskih kiparjev. Na posebnem posvetu so strokovnjaki za monumentalno plastiko že razpravljali o načrtih in javnost bo kmalu izvedela za dokončni izbor.

OPERETA TIHONA HRENJIKOVA

Moskovsko operno gledališče pripravlja opereto Tihona Hrenjikova »Sto vragov in ena čarovnica«. V opereti bo prikazan boj proti praznoverju, glavni nosilec odrskega dogajanja je današnja sovjetska mladina. Hrenjikov je poznan skladatelj oper, izmed katerih sta uspeli zlasti dve — »Frol Skobejev« in »Mati« po Maksimu Gorkem. »Mati« je na repertoarju moskovskega Velikega gledališča. Značilno je, da je Hrenjikov že drugi pomembni skladatelj, ki se je posvetil opereti. Prvi je bil Šostakovič z opereto »Moskva, rajon Čeremuški«.

L. Z.

Prizor iz filma »Zgodba iz ognjenih let« po scenariju Aleksandra Dovženka: igralka S. Žgun v vlogi Uljane.

BENETKE

NOVO FESTIVALSKO VODSTVO

Ob lanskoletnem filmskem festivalu v Benetkah smo poročali tudi o spopadu, ki se je razvnel med italijansko desnico in progresivnimi silami v italijanskem filmu zaradi imenovanja zastopnika skrajne desnice Lonera za direktorja beneškega festivala. Spopad je dosegel vrhunec ob razdelitvi nagrad, ko je Luchino Visconti odklonil priznanje za svojega »Rocca« in življenjsko delo.

Težnje po ustvarjalni svobodi v italijanskem filmu, kateri so nasprotovali nameni in zakulisni dogodki beneškega festivala, pa so sedaj doživele pomembno zmago. Pred tedni je namreč italijanska vlada odpoklicala dosedanjega direktorja festivala Lonero in imenovala na njegovo mesto uglednega filmskega kritika Domenica Mèccolija, urednika filmske rubrike tednika Epoca in večletnega predsednika združenja italijanskih filmskih novinarjev. Mèccoli je v letih od 1948 do 1950 urejeval italijanski filmski časopis Cinema, ki je vseskozi podpiral pogumna napredna stališča. Iz Cinema se je razvila sedanja vodilna italijanska filmska revija Cinema nuovo, ki jo urejuje Guido Aristarco.

Toda bolj kot podatki o dosedanjem delu novega direktorja beneškega festivala so značilne njegove prve izjave. »Vsi vemo,« je dejal direktor Mèccoli, »da je beneški festival pravkar preživel obdobje ostrih polemik. Moja dolžnost je pregnati vse oblake in poskrbeti, da bo letošnji festival potekal v atmosferi zaupanja in v polnem spoštovanju ustvarjalne svobode. Menim, da je bilo zamujenega preveč dragocenega časa in zato se bom takoj posvetil delu.«

Kaže, da namerava Mèccoli z vso odločnostjo vrniti beneškemu festivalu ugled, katerega so lanskoletni desničarski eksperimenti tako omajali. Takoj je imenoval novo selekcijsko komisijo, v kateri so poleg njega najvidnejši italijanski filmski kritiki in strokovnjaki Carlo Bo, Luigi Chiarini (poleg Aristarca vodilni italijanski filmski teoretik), Piero Gadda Conti, Mario Verdone, Gino Visentini in kot sekretar komisije Enzo Cagnato.

Ob imenovanju nove komisije je Mèccoli izjavil, da se bodo ravnali po načelih, katera je zastavil beneškemu festivalu pred leti tedanji direktor Amanati, sedaj direktor rimske visoke filmske šole in glavni urednik revije Bianco e nero. Po njegovi zamisli naj bi beneški festival zavzel med tovrstnimi mednarodnimi prireditvami posebno mesto kot manifestacija najboljših filmskih stvaritev vsakega leta. Selekcijski komisiji, ki izbira med prijavljenimi deli in predlaga posamezne filme za častne povabljence, pripada v tej luči še posebej odgovorna naloga. Uveljavljanje takih načel pa pomeni zmago vseh, ki so se odločno uprli lanskoletnim naklepom.

—mkv—

ČSSR

ZBOROVANJE KRITIKOV

Nedavno je bila v Pragi tridnevna konferenca češkoslovaških kritikov. Tega nenavadnega zborovanja se je udeležilo več kot tri sto literarnih, likovnih, glasbenih, filmskih in drugih kritikov z vseh strani Češkoslovaške. Prisotni so bili tudi ministri, nadalje akademiki, vseučiliščni profesorji in drugi kulturni delavci, ki se ukvarjajo z estetskimi vprašanji. Pokazalo se je, da ti krogi čutijo potrebo po razčiščenju bistvenih teoretičnih problemov umetnosti vseh zvrsti in da se jim zdi posebno pereče vprašanje naraščaja kritikov. Vzgoja za to umetniško-znanstveno delo pa zahteva večjo jasnost v vprašanjih estetike in umetnostne filozofije. Tridnevna diskusija o teh, danes bolj ko kdaj aktualnih problemih je bila prava »Kritika kritike« in je skušala razbistriti zlasti vprašanja, ki nastajajo pri vrednotenju novih umetnostnih pojavov, pri čemer se kritična praksa srečuje z ideološkimi načeli nove družbe.

Glavni referat, okoli katerega se je pozneje sukala diskusija, je imel akademik, bivši minister Ladislav Stoll. V njem se je ta literarni teoretik dotaknil vseh problemov, ki so aktualni zlasti na Češkoslovaškem in ki zadevajo razne umetnosti od poezije tja do arhitekture in zanimajo tudi take kulturne posredovalce, kakor so na pr. sodelavci televizije. Stoll se je predvsem naslanjal na spise sovjetskih estetov in na najnovejše poskuse ruskih teoretikov, zgraditi sistem marksistične estetike. Obširno je govoril o čeških prizadevanjih, da bi dali umetnosti resnično sodoben značaj, pri čemer pa je razločeval med modernostjo in modernizmom. Napadal je tudi pristaše strukturalizma. Posebno zanimiva je bila njegova analiza hermetične in abstraktne umetnosti, kakor se kaže ta v poeziji, slikarstvu in glasbi. Pri tem je citiral glasove domačih teoretikov, ki z današnjim stanjem fizikalnih in drugih ved opravičujejo formalistične poskuse v umetnosti; takšne zagovore abstraktizma z argumenti mehanično materialističnega pogleda na svet je Stoll zavrnil in utemeljeval izrazito estetske nazore, sloneče na družbeni podlagi z vsemi konsekvencami, ki jih terja znanstveno utemeljeni marksistični svetovni nazor. Prav tako je zavračal nekatere češke poskuse, da bi se v umetnost znova zanesli malomeščanski pogledi in idealistične konstrukcije, ki na zahodu spremljajo propad buržoazno dekadentne umetnosti. Stollov referat so v celoti priobčile »Literární noviny«. Med drugimi referenti sta nastopila tudi starosta čeških umetnostnih teoretikov Zdenek Nejedlý in literarni zgodovinar Jan Petrmichl.

V diskusiji so se posamezni literarni in drugi umetnostni teoretiki dotikali malone vseh vprašanj, ki jih zastavlja kritična praksa. Posebna pozornost je veljala kritiki take množične umetnosti, kakor jo nudijo film, radio, televizija — činitelji, ki so danes na Češkoslovaškem že dosegli, če ne celó presegli vpliv knjige in tiska sploh. Tako se estetska problematika čedalje bolj prenaša tudi na ta področja in vzbuja vrsto novih problemov. Zelo zanimiva so bila izvajanja nekaterih teoretikov in kritikov s področja upodabljajoče umetnosti in glasbe. Ti so naglašali dekadentni značaj glasbe in upodabljajoče umetnosti, kakor se širita iz ZDA in zahodne Nemčije, opozarjajoč na razlike med resnično in napredno modernostjo, kot se je razvila na zdravi družbeni podlagi, in modernizmom, ki je zašel na napačna pota. Diskusija se je razvila tudi okrog problemov strukturalističnih in kibernetičnih tendenc v umetnosti, torej v vprašanjih, ki jih starejša umetnostna teorija ni poznala. Vplivi tehnične civilizacije na umetnost so potemtakem očitni, vendar je bilo naglašeno načelo, da jim estetska teorija in praksa ne smeta podleči, marveč se morata zavarovati pred učinki, ki imajo za določena področja negativen značaj.

Tako je prasko zborovanje kritikov pokazalo marsikaj zanimivega in značilnega s področja sodobne umetnosti, četudi je mnoga vprašanja bolj nakazalo kot pa vsaj teoretično rešilo.

B. B.

POLTRETJI MESEC PO UVEDBI POSTREŽNINE

RAHLI ZNAKI NAPREDKA

Po več posvetovanjih je letos ob novem letu 90 gostinskih podjetij v Sloveniji uvedlo postrežnino, zdaj pa jo zaračunava okrog 170, največ v ljubljanskem in celjskem okraju.

Res je preteklo premalo časa, da bi se mogla v polni meri izkazati vsa spodbudnost postrežnine. Zato so pa napake, ki so jih zagrešila nekatera podjetja, toliko očitnejše in so povzročile precej upravičenega negodovanja v javnosti. Te bi, če bi jih ne odstranili, utegnile postaviti postrežnino v tako slabo luč, da bi sicer koristna zamisel padla v vodo.

Temeljni namen postrežnine je v tem, da se izboljšajo gostinske storitve. Iz postrežnine se oblikuje poseben sklad osebnih dohodkov, ki se deli zaposlenim po njihovem prispevku k ustvarjenemu prometu podjetja. Potemtakem naj bi bila postrežnina nov spodbuden činitelj v delitvi osebnih dohodkov, do katere pa ni upravičeno le strežno osebje, ampak tudi osebje v kuhinji, kletarji itd., torej vsi, od katerih je odvisna kakovost gostinskih storitev. Doslej pa je strežno osebje dobivalo napitnine, kar je ustvarjalo precejšnja nesorazmerja med osebnimi dohodki strežnega osebja in drugih gostinskih delavcev, ki pa so tudi po svoje prispevali h kakovosti storitev. Seveda so skušali nekateri ta privilegij še ohraniti in so gostom govorili, da je denar iz postrežnine le za upravo, da oni od tega ne bodo ničesar dobili itd., čeprav so dobro vedeli, kaj je postrežnina in kako se deli.

S postrežnino se spreminja tudi odnos med gostinskim delavcem in gostom. Če gost namreč ve, da bo plačal n. pr. 10 odst. postrežnine, upravičeno pričakuje, da bo hitreje, kulturneje, skratka, kakovostneje postrežen. Sicer bo smatral postrežnino za obvezno napitnino, za katero pa ničesar ne dobi. To pa pomeni, da je do postrežnine upravičen le tisti gostinski kolektiv, ki zanjo nekaj več stori.

Postrežba tudi v različnih lokalih istega podjetja ni enaka in potemtakem tudi odstotek postrežnine ne more biti povsod enak. V hotelu Bellevue v Ljubljani so uvedli različne stopnje postrežnine v baru drugačno kot v kavarni ali restavraciji itd. Podobno so storili tudi pri Turistu, v

V restavraciji Miklošičeva klet v Ljubljani zaračunavajo postrežnino celo abonentom, ki odnašaja hrano na dom

Kolodvorski restavraciji in drugod, kar je edino prav.

Vrsta podjetij pa je videla v uvedbi postrežnine le ugodno priložnost za povečanje dohodka. Zaračunavajo jo na nespremenjene cene kljub jasnemu navodilu, da je treba postrežnino ločiti od dejanske cene gostinskih storitev. Če je stala prej neka stvar 110 dinarjev, bi morala biti nova cena 100 din, kar znese ob 10-odstotni postrežnini prejšnjih 110 dinarjev. Tega pa so se držali le malokje, češ, da se je meso podražilo, da je zelenjava draga, da so dražje komunalne usluge itd. V kolikor gre res za premik v nabavnih cenah, mora biti cena gostinskih storitev rezultat podrobne ekonomske analize in veljajo za gostinstvo enaka na vela kot za druge gospodarske panoge, pri katerih obsojamo sako špekulantsko zvišanje en. Zaračunavanje postrež nine pri prodaji cigaret, ali tarat, ko postrežejo gosta za oultom, pa ni z ekonomiko v nikakršni zvezi, še manj pa ia jo zaračunavajo celo tistim, ti hodijo po hrano v obrate družbene prehrane in jo nosijo domov.

Uvedba postrežnine pa odpira še druge probleme. Predvsem lahko upravičeno zahtevamo od gostinskih podjetij, da v vsakem lokalu vidno označijo, če zaračunavajo postrežnino in kolikšna je. Že po predpisih pa mora biti v vsakem lokalu na razpolago cenik. Največjo grajo pa zasluži javnanje nekaterih gostincev, ki gostu ne predlože računa temveč kar na hitrico in na pamet povedo koliko mora plačati. Temu bi se najučinkoviteje izognili, ko bi uvedli tak sistem, da bi gostu hkrati z jedačo in pijačo prinesli tudi blok registrske blagajne, kar je drugod po svetu že zdavnaj v navadi.

Res še zdaleč ni moč vseh podjetij zmetati v isti koš. V ljubljanskem hotelu Turist na primer so uporabili to priložnost, da so znova proučili sistem razdeljevanja osebnih dohodkov. Na osnovi analitičnih ocen delovnih mest so določili delež vsakega posameznika od nabrane postrežnine, oziroma od prometa. Tako dobi strežno osebje povprečno po dve petini postrežnine, eno petino pa še po posebnih pogojih (n. pr. urejena obleka, higiena strežbe itd., odštejejo pa za reklamacije in druge pomanjkljivosti pri delu). Del postrežnine dobi tudi kolektiv ekonomske enote v kuhinji.

Podobno so storili tudi v hotelu Union v Ljubljani, podjetju Astoria v Mariboru in drugod. Osebni dohodki pa sorazmerno niso tako majhni, saj so natakarji v Unionu zaslužili januarja povprečno po 33 tisoč dinarjev, kar je nad republiškim povprečjem osebnih dohodkov kvalificiranih delavcev.

Precej kolektivov pa je, ki se že trudijo, da bi še bolj izboljšali svoje delo. Bogatejo opremljajo mizo, kupili so nove obleke strežnemu osebju, skrbe za kvaliteto strežbe itd. Vendar so to šele prvi rahli znaki spodbudnega vpliva postrežnine na delo gostinskih podjetij. Če bo postrežnina vplivala v tej smeri — za kar so dolžni poskrbeti organi delavskega samoupravljanja — bo nedvomno močno prispevala k napredku našega gostinstva.

V. J.

Ne bodo v seznamu ponesrečencev

60.000 prebivalcev Slovenije je odgovorilo na anketo o vzgojni dejavnosti v prometu

Republiška komisija za varnost in vzgojo v prometu in državni sekretariat za notranje zadeve LRS sta ob zadnji zamenjavi vozniških dovoljenj izvedla anketo o vzgojni in preventivni dejavnosti v cestnem prometu. Anketiranih je bilo okrog 70.000 ljudi širom po Sloveniji — poklicni vozniki in amaterji, delavci gospodarskih organizacij, šolski vzgojitelji ter na tisoče drugih državljanov. Na anketo je odgovorilo več kot 60.000 ljudi, ki so dali dragocene predloge za izboljšanje cestno-prometne varnosti.

Eno izmed prvih v anketi postavljenih vprašanj se je nanašalo na kazni, ki jih prejemajo kršilci prometnih predpisov oziroma povzročitelji prometnih nezgod. Nekaj tisoč anketirancev je odgovorilo, da so kazni preblage, predvsem še za »povratnike«. To so tisti vozniki, ki imajo na vesti več prekrškov ali ki so povzročili več prometnih nesreč. Anketiranci sodijo, da je treba strože kaznovati predvsem vinjene voznike, ki naj se jim tudi za določen čas odvzame vozniško dovoljenje. Mnogo anketiranih oseb je pripomnilo, da bi bilo zelo koristno ob sobotah in nedeljah zvečer organizirati »pravi lov« na vinjene voznike. Ta »pravi lov« pomeni, da je treba okrepiti nadzorstvo po organih prometne milice, kar velja tudi za tiste voznike, ki kaj radi pozabijo zasenčiti luči svojih vozil ob srečanju z drugimi vozniki. Glede na to je eden izmed anketirancev iz Tržiča v anketni poli zapisal: »Brezobzirnost je največja napaka slabih voznikov«. Menimo, da je ta tovariš s tem kratkim stavkom najbolj ocenil netovariško obnašanje nekaterih voznikov.

Nek tovariš iz Ljubljane pa pravi: »Prometne nesreče, povzročene zaradi nezasenčenih luči, so najstrašnejše. Da bi jih preprečili, bi bilo edino učinkovito to, da bi organi Ljudske milice ponoči patruljirali po cestah in sproti ugotavljali brezobzirneže ter jih tudi na kraju storjenega prekrška strogo kaznovali.

CESTE NAJ BI GRADILI PO ZAHTEVAH MODERNEGA PROMETA

Anketirani tisoči prebivalcev Slovenije so mnogo razmišljali tudi o prometnih signalizacijah. Predlagali so čimprejšnjo postopno uvedbo sodobnih signalnih naprav na cestah, zlasti še na nevarnih križiščih, in takojšnjo postavitev že od daleč vidnih prometnih znakov. Dali so tudi nekaj pripomb k sedanjemu načinu graditve cest. V anketnih polah so zapisali: »Ob tako močnem naraščanju prometa bi bilo nujno tesno sodelovanje med prometnimi organizacijami, urbanisti in projektanti. Sedanji sistem gradnje ozkih cest, ki povezujejo razna naselja (kričeč primer Savsko naselje in naselje v Šiški, Ljubljana — pripomba anketirancev), naj se opusti. Lokalne tendence in interesi posameznikov se morajo umakniti zahtevam sodobnega »varnega in hitrega prometa!«

Željo po čimprejšnji ureditvi cest so še posebej izrazili prebivalci novomeškega okraja. Mnogi so poudarili: »Brezpogojno je treba razširiti vse ceste vsaj za 1 meter, saj so v našem okraju take, kot so bile pred petdesetimi leti, ko ni bilo ne avtobusov in ne avtomobilov!« Anketiranec Avgust Zamida iz Občic pri Dolenjskih Toplicah je svojemu anketnemu listu priložil pismo, v katerem natančno opisuje stanje cest v novomeškem okraju, in med drugim pravi: »Pripravljen sem prispevati sto tisoč dinarjev za razširitev ceste Soteska — Črnomelj, ki je glavna žila v smeri Ljubljana —Karlovac. Prepričan sem, da je še marsikdo drug pripravljen kakorkoli in s čimerkoli prispevati, da to cesto čimprej razširijo.«

»NAPREJ PO ZASTAVLJENI POTI!«

Tako je odgovoril anketiranec iz Izole na vprašanje, ki se je nanašalo na akcije, ki jih je lani izvedla komisija za varnost in vzgojo v prometu za kolesarje in voznike motornih vozil. »Nadaljujte s takimi akcijami in jih razširite tudi na druge uporabnice cest — na voznike vpreg in na pešce!« Taki in podobni odgovori se vrstijo v skoraj vseh anketnih polah. Na tisoče ljudi se zelo zavzema za to, da bi jim bilo posredovano znanje o prometnih predpisih. Kar zadeva vzgojo pešcev, mnogi anketiranci priporočajo, naj bi izdali majhen, toda vsebinsko bogat priročnik, ki bi pešce opozarjal, kako se je treba obnašati na cesti in še posebej na križiščih. Kar zadeva prometno vzgojo mladine, pa se nekaj tisoč ljudi zavzema za uvedbo obveznega pouka v vseh osemletkah, s pripombo, da je treba organizirati tečaj o prometnih predpisih tudi za učitelje.

Večina anketirancev je zaključila anketno polo z raznimi gesli, ki naj bodo vodilo za letošnje vzgojno-prometne akcije. Med temi je tudi: »Ne bodi letos v seznamu ponesrečencev!« Geslo, ki velja za vse — za voznike, za kolesarje in za pešce!

E. Komavli

STROKOVNO USPOSABLJANJE DELAVK V KRANJSKI »ISKRI«

Veselje in volja jim pomagata k znanju

Ko je prišla Potočnikova Anica kot 14-letno dekletce v »Iskro«, se je zavedala, da bo poslej tudi ona tista, ki bo pomagala očetu vzdrževati številno družino. Zato se je z vso vnemo vrgla v delo, da bi mu bila čimprej kos, čeprav je bila zanjo tovarna nova. Čutila je v sebi bojazen začetnika, vendar se je kljub temu kmalu priučila delu v glavni montaži. Prva štiri leta v tovarni so ji hitro minila, in tudi eno leto dela na stružnici. Ko pa je že nekaj časa delala v montaži inštrumentov, si je zaželela, da bi postala kvalificirana delavka; hotela je znati kaj več, zato je vesela sprejela novico, da pripravlja izobraževalni center v tovarni tečaj za kvalifikacijo delavcev in delavk.

»Kaj, če bi se priglasila tudi jaz«, je bila moja prva misel ob tej novici, ki sem jo zaupala mojstru, mojo prošnjo pa je ugodno rešil tudi delavski svet,« je pripovedovala Anica.

In tako hodi Potočnikova na tečaj, ki bo trajal eno leto, vse do maja. Zanjo je to precejšen napor, saj se mora voziti v tovarno in po delu ostajati po štirikrat na teden na tečaju, ta do večernih ur. Ni ji žal nedelj, ki jih prebije največ pri prebiranju skript, katere dobivajo tečajniki brezplačno. In zakaj se potem ne bi splačalo še bolj potrudili, posebno če ima človek v mislih kopico načrtov. Med njimi je tudi tiha želja, da bi delala nekoč v servisu, popravljalnici instrumentov, kjer ni dovolj strokovnih moči. Anica pa bo ena redkih žensk pri takem delu. Da, redkih, saj se tudi v »Iskri« nekatere ženske težko odločajo, da bi na tečajih povečale svoje znanje, kar bi jim koristilo na delovnem mestu. Nekatere pa se odločijo rajši za strojepisne tečaje — druga-če kot Potočnikova, ki želi postati strokovnjakinja pri svojem delu, ki ga je vzljubila

IVANKA LAVTAR: »Delo doma ovira mnoge delavke, da se v večjem številu ne odločajo za obisk raznih tečajev.«

V montaži rotacijskih strojev je Ivanka Lavtar že poldrugo leto preddelavka. Za njo je že dveletni tečaj za kvalifikacije, ki ji je omogočil, da svoje delo opravlja še bolje. Ko teče pogovor o zanimanju žensk za strokovno usposabljanje, pravi: »Že precej let delam v »Iskri« in veliko delavk poznam, ki želijo postati kvalificirane moči. Vendar se jih malo priglaša v tečaje, ki jih pri nas prireja izobraževalni center. Premalo pogumne so, ovira pa jih tudi skrb za družino, saj je veliko poročenih. V tovarni sicer skušajo pomagati zaposlenim zakoncem z različnim delovnim časom — mož dela dopoldne, žena v popoldanski izmeni, vendar je to rešitev le za nekatere. Prizadete pa so posebno matere, ki morajo same skrbeti za otroke. Te največkrat nimajo doma nikogar, ki bi mu prepustile otroka v varstvo, vrtci v Kranju pa so zaprti že v zgodnjih popoldanskih urah,« pripoveduje Lavtarjeva, ki sicer sama nima družine, a ji kot preddelavki niso neznane težave drugih. Da, oddaljenost, najpogostejše pa družina, pri mlajših pa tudi nezanimanje, so vzroki, da ostajajo delavke nekvalificirane moči.

*

Čeprav je imela Majda Vidnarjeva iz Zagradca pri Žužemberku veliko veselje za šivanje, se je po čudnem naključju znašla v industrijski kovinarski šoli »Iskre« in jo tudi uspešno končala. Veselje in smisel do risanja sta jo pripeljala v tehnološki oddelek; pri svojem delu pa je kmalu začutila pomanjkljivo znanje. Samo osnovno tehnično risanje, kolikor ga je poznala iz šole, ji ni zadoščalo pri delu. Zato si je želela še več teoretičnega znanja.

»V šoli sem se usposobila za finomehanika, pri konstrukterskem delu, ki ga opravljam pa mi zaradi tega včasih zmanjka tal. Prav z veseljem sem se prijavila lani v septembru za konstrukterski tečaj, ki ga bom zaključila z izpitom v juniju,« razpreda pomenek Vidmarjeva.

Za tak tečaj pa je potrebno že več let službe v tovarni in predizobrazba, najvažnejša pa sta veselje in volja do učenja. Tega pa ima Vidmarjeva dovolj. Pri tem ji pomaga zavest, da bo lahko boljše delala in da bo imela na svojem delovnem mestu vse manj problemov, ki jih ne bi znala rešiti sama.

x x x

To je le izsek iz izobraževalnega dela v »Iskri«, le trije primeri prizadevanja tovarne, ki prispeva za razne tečaje, za izobraževanje svojih delavcev precej sredstev. Ti primeri pa tudi kažejo, da se delavke same želijo izpopolnjevati v poklicu. Toda število vseh tistih delavk, ki so šle skozi razne tečaje, seminarje in druge oblike izobraževanja je še skromno. Delavk je še vedno mnogo premalo v vrstah tistih, ki niso zadovoljni s tem, kar lahko dajejo tovarni in kolektivu danes in ki skušajo s prizadevanjem in neredko s precejšnjimi napori dokazati, da bodo lahko dali več in boljše.

V. Kuhar

MAJDA VIDMARJEVA: »Nekoč sem mislila, da bom šivilja, sedaj pa imam rada svoj poklic v tovarni.«
(Foto: Švabić)

KOZERIJA

„Več skrbi za delavce"

Na letni konferenci Zveze komunistov v nekem mariborskem podjetju so z izrednim posluhom za kritičnost razpravljali o decentralizaciji delavskega upravljanja v podjetju, o okrepitvi obratnih delavskih svetov, prenašanju pristojnosti nanje in materialni podlagi njihovega dela, o ekonomskih enotah in novih oblikah političnega dela v njih.

Nekajkrat je bilo v razpravi slišati zahtevo, da je treba bolj skrbeti za delavce, da jim je potrebno pomagati, kadar gre za njihove osebne probleme in težave, za stanovanja in povečanje njihovega osebnega in družbenega standarda. Na videz se zdijo parole o »skrbi za delavca« zelo blizu socialnim načelom socializma. Toda ni mogoče mimo tega, da podoba te socialnosti v pogojih delavskega samoupravljanja in uveljavljanja neposrednih proizvajalcev v gospodarstvu prav v ničemer več ne ustreza, da je zastarela in miselno preživela.

Kajti takoj je namreč možno postaviti vprašanje, kdo naj skrbi za delavce, če pa jim je v našem družbenem dogajanju odrejeno mesto upravljavcev podjetja? Kot upravljavci imajo pravico in dolžnost, da odločajo o vsem, kar je v zvezi s podjetjem, torej tudi o svojem osebnem in družbenem standardu. Iskanje neke druge sile v podjetju, ki bi skrbela za proizvajalce, v tem primeru prav različno kaže, da je obdobje upravljanja v imenu kolektiva, ki ga je izvajal delavski svet, prišlo v svojo zaključno fazo. Spoznanje o tem globljem, notranjem premiku iz upravljanja v imenu kolektiva v upravljanje proizvajalcev samih, zahteva idejno prečiščeno akcijo Zveze komunistov in zavestnih socialističnih sil v kolektivu. V tem procesu je poudarjanje socialnosti v imenu višje sile, ki naj skrbi za proizvajalce, preživel ostanek mezdne miselnosti, najemniških delovnih odnosov in tistega socialnega sindikalizma, ki se v drugačnih družbenih odnosih postavlja na čelo delavskih interesov.

Vprašanje decentralizacije upravljanja v podjetjih terja jasnejšo idejnopolitično usmeritev zavestnih sil. V teh premikih gre predvsem za to, da bo neposredni proizvajalec dobil v roke tiste instrumente upravljanja, s katerimi bo popolnoma samostojno in demokratično odločal o proizvodnji in sredstvih, ki jih ustvarja, ko bo v pravem pomenu besede skrbel sam zase. Vsa naša družbenopolitična akcija je usmerjena k temu cilju, zato jo lahko podpiramo samo s konkretno decentralizacijo, prenašanjem materialnih sredstev v podjetjih na obratne delavske svete in ekonomske enote, z jačanjem njihovih pristojnosti.

V takšnih pogojih upravljanja bodo centralni organi upravljanja vsklajevali in predvsem izvrševali naloge, ki jim jih bodo postavljali neposredni proizvajalci. Ker bodo neposredno zadoženi z materialnimi sredstvi, s problemi proizvodnje, nagrajevanjem v ekonomskih enotah, ni prav nobenega strahu, da bi bili še vnaprej pasivni spremljevalci dela centralnega delavskega sveta, ker jih bodo problemi postavili v sredo dogajanja in življenja, ker bodo življenjsko zainteresirani za vse probleme. Ni dvoma, da v takšnih odnosih centralni delavski svet preneha obstajati kot faktor, ki upravlja v imenu kolektiva in ki »skrbi za delavce«.

S tem pa se bistveno menja tudi vloga zavestnih socialističnih sil v kolektivu, ki ne zasledujejo, kako nekdo upravlja, da bo posredni proizvajalec v vseh vprašanjih čimbolj samostojno odločal in skrbel sam zase.

D. Vresnik

ANICA POTOČNIK: »Nedelje mi pridejo prav za učenje.«

Dobro zaščitno sredstvo-neizkoriščeno

Kako neprijetna zadeva so stalni obiski pri zobozdravniku, vedo tisti, ki imajo slabe zobe. Zaradi pomanjkanja ordinacij, predvsem pa zobozdravnikov, je še zlasti težko urediti redno popravljanje zob otrok. Kjerkoli sprejemajo šolsko mladino, v mestih v glavnem na šolskih poliklinikah, razen tega pa tudi v nekaterih zdravstvenih domovih in šolskih ambulantah, povsod je hud naval, čakanje zamudno in časovni razmaki pri naročanju pacientov precejšnji. Na podeželju pa je v glavnem še slabše in dostikrat je prav težko priti do zobozdravnika.

V takem težavnem položaju je javnost že pred leti pozdravila prizadevanje ljubljanske stomatološke klinike za izpopolnitve fluorovih preparatov, ki imajo to lastnost, da preprečujejo zobno gnilobo. Docent dr. Valter Krušič, ki je po dolgih preizkušnjah in študiju izpopolnil preparat kalcijevega fluorida, je na osnovi večletne statistično vodene evidence prikazal učinek tega preventivnega sredstva. Na oddelku klinike za otroško preventivo so kontrolirali več sto otrok, porazdeljenih v posamezne skupine. Pri teh pregledih sta docent dr. Krušič in asistent dr. Bartenjev ugotovila naslednje: šolarji, ki so prejemali fluor eno leto, so imeli 9.51 % nagnitih zob, skupina, ki je prejemala fluor dve leti, 7.78 % in po treh letih 4 odstotke. Šolarji, ki pa niso prejemali tablet, so imeli 13.10 odstotka pokvarjenih zob. Splošna ugotovitev je, da so v kontrolnih skupinah v 3 letih znižali zobno gnilobo za 70 %, preračunano pri tem na normalen vsakokratni prirastek zobne gnilobe.

Tovarna »Lek« je že pred leti dala na trg zadostne količine tablet po izredno nizki ceni, šolska vodstva pa so jih razdeljevala otrokom. Prve čase so prejemali tablete skoraj po vseh šolah, zlasti pa v mestih in industrijskih središčih. Marsikatera bolečina in marsikatera pot k zobozdravniku bi bila prihranjena, če bi s to akcijo nadaljevali, še zlasti pa bi bila preventiva uspešna, če bi dispanzerji poučili noseče žene kako koristno je uporabljati fluorove tablete, in če bi le-te začeli dajati tudi predšolskim otrokom.

Preventivno delo pa, žal, ni šlo v to smer. Postopoma je zanimanje padlo celo v šolah, kjer je bila organizacija že dobro izvedena, tako da dajejo n. pr. letos le še posamične šole učencem to koristno sredstvo.

Stomatološka klinika je raziskovalna dela za pripravo najboljše vrste preparata zaključila, prav tako tudi zbiranje statističnega gradiva, saj je podrobna evidenca učinkovitost tablet dokazala. Nujno pa je, da se sedaj zavzame tako zdravstvena kot tudi prosvetna služba za to, da v skupnem sodelovanju izvedejo nadaljnjo organizacijo te akcije ter jo razširijo po vsej Sloveniji z namenom, da bi zmanjšali število otrok, zlasti v kritičnih letih, do 12. in 13. leta, prejemalo tablete.

Dela pri taki široko zamišljeni preventivi ni malo, vendar se bogato obrestuje ne le vsakemu otroku, če uspemo očuvati zobovje, temveč tudi širši skupnosti, saj bi s tako preventivo deloma omilili naval na ordinacije, preprečili hujša obolenja zob, pozneje operacije, proteze itd.

M. Namorš

SPREMEMBE V POKOJNINSKEM ZAVAROVANJU

Povečane pravice udeležencev NOB in druge spremembe

V današnjem sestavku bomo zaključili pregled sprememb v pokojninskem zavarovanju in si ogledali na kratko še ostale novosti, ki jih je prinesla pravkar sprejeta novela k zakonu v pokojninskem zavarovanju.

ŠE DVOJE IZBOLJŠAV ZA UDELEŽENCE NOB

Razen že obravnavane nove pravice udeležencev NOB, upokojenih po določilu 1. točke 1. odst. 73. člena ZPZ, do prejemanja 50% pokojnine v času zaposlitve s polnim rednim delovnim časom, je prinesla novela še dvoje izboljšav udeležencem NOB pred 9. IX. 1943, in sicer:

1. Zavarovalni razred, v katerega morajo biti ti udeleženci uvrščeni v vsakem primeru — kolikor seveda nimajo po splošnih predpisih pravice do višjega zavarovalnega razreda — je sedaj zvišan od X. na VIII. zavarovalni razred, kar pomeni od 1. I. 1961 dalje povprečno pokojninsko osnovo 18.500 din.

2. Posebni dodatek udeležencem NOB pred 9. IX. 1943, ki se je po določilu čl. 265 a ZPZ izplačeval do sedaj v višini razlike ali določenem odstotku — glede na leta udeležbe v NOB — razlike med rednim osebnim dohodkom udeleženca NOB in temeljno plačo X. plačilnega razreda po zakonu o javnih uslužbencih (do 1. jan. letos 18.500 din), je sedaj enak razliki oziroma določenemu odstotku razlike med rednim osebnim dohodkom udeleženca NOB in povprečno pokojninsko osnovo VIII. zavarovalnega razreda, povečano za 20% (t. j. 18.500 din + 3.700 din = 22.200 din). Udeležencem NOB, ki se jim obračunava osebni dohodek po kompleksnem učinku, se vzame kot redni osebni dohodek povprečni mesečni osebni dohodek, ki ga je dosegel udeleženec NOB v polletju pred tistim polletjem, za katero se določa posebni dodatek.

Vtem ko se novi zneski posebnega dodatka po novih predpisih odmerjajo na splošno od 1. jan. 1961 dalje, se mora odmeriti oz. preračunati posebni dodatek tistim udeležencem NOB, ki se jim obračunava osebni dohodek po kompleksnem učinku, po prej obrazloženem načinu tudi nazaj, vse od 1. avgusta 1959 dalje.

PRAVICE UPOKOJENIH VOJAŠKIH ZAVAROVANCEV

Upokojeni vojaški zavarovanci, ki jim je bila določena starostna pokojnina po predpisih, veljavnih pred 1. I. 1958 oziroma invalidska pokojnina po predpisih, veljavnih pred 1. I. 1959, pa se jim ob prevedbi oziroma ponovni določitvi pokojnine niso računali stalni mesečni dodatki, lahko zahtevajo sedaj novo odmero pokojnine, pri čemer se upoštevajo v povprečnem mesečnem znesku plač tudi ti stalni dodatki, ki so šli na dan 31. decembra 1959 aktivnim vojaškim zavarovancem istega čina oziroma razreda. Potrdilo, da je upokojena vojaška oseba res prejemala te dodatke, ter potrdila o višini povprečnega mesečnega zneska teh dodatkov bo izdajal Državni sekretariat za zadeve narodne obrambe.

UPOKOJENI EKSEKUTIVNI ŽELEZNIŠKI USLUŽBENCI

Upokojenci, ki jim je bila priznana polna starostna oziroma invalidska pokojnina po zakonu o ugotovitvi pravice do pokojnine in o upokojitvi državnih uslužbencev iz leta 1946 kot eksekutivnemu železniškemu osebju, pa jim je bila pokojnina leta 1958 oziroma 1959 prevedena po nižjem odstotku, se določi na njihovo zahtevo pokojnina ponovno po istem odstotku kakor po cit. zakonu iz l. 1946. Tem upokojencem se bo izplačala tudi vsa razlika nazaj do 1. I. 1958 oziroma 1. I. 1959, upoštevajoč pokojninske osnove, ki so veljale v ustreznem obdobju. Pač pa se na te nove pokojnine ne bodo izplačale 10%-ne akontacije po ustreznem odloku Zveznega izvršnega sveta.

SAMOSTOJNI UMETNIKI

Razen samostojnih književnikov, upodabljajočih umetnikov, skladateljev, glasbenih umetnikov — izvajalcev, filmskih umetnikov in prevajalcev znanstvenih in književnih del, ki so bili vsi zavarovani že po dosedanjih predpisih, so vključeni sedaj v to zavarovanje tudi samostojni dramski umetniki. Katere osebe so dramski umetniki, bo določil Zvezni izvršni svet s posebnim predpilom. Te osebe bodo imele — tako kot našteti umetniki — tudi pravico, da si izberejo umetniško pokojnino namesto redne v primeru, če so bile upokojene po splošnih predpisih o pokojninskem zavarovanju, pa so se — vsaj pretežno — ukvarjale z umetniškim dramskim delovanjem, kar mora poprej ugotoviti republiška komisija za socialno zavarovanje umetnikov.

ČLANI KMEČKIH DELOVNIH ZADRUG

Novi zakon izboljšuje pogoje, ob katerih se priznava v posebno pokojninsko dobo čas članstva v KDZ tistim zavarovancem, ki so prekinili delovno razmerje zaradi vstopa v KDZ, pa so po likvidaciji zadruge znova stopili v delovno razmerje ali se priglasili posredovalnici za delo za zaposlitev. Sedaj se lahko poslužijo tega določila tudi izseljenci povratniki ter zavarovanci, ki so stopili v KDZ neposredno po demobilizaciji ali po končanem kadrovskem roku ali po končanem strokovnem usposabljanju. Obdobje, ki se lahko prizna po tem predpisu, je sedaj podaljšano do 31. decembra 1959 (prej le do 30. VI 1954) kot dodatni razlog, ki upravičuje do štetja časa v KDZ, pa je upoštevana sedaj tudi smrt člana KDZ kot opravičujoči razlog, da zavarovanec ni mogel izpolniti pogoja naknadne zaposlitve.

PRERAČUN IZJEMNIH POKOJNIN

Pokojnine, ki jih je izjemno priznal Zvezni izvršni svet po 80. členu in 132. členu ZPZ, se preračunajo na nove zneske tako, da se priznani znesek poveča za ustrezni odstotek po tistem zavarovalnem razredu, katerega povprečna pokojninska osnova je po lestvici iz 63 člena ZPZ, veljavni na dan 31. 12. 1960, enaka ali **večja** od zneska izjemne pokojnine.

Primer: Če je znašala na dan 31. 12. 1960 izjemna pokojnina 23.000 din, je vzeti zaradi ugotovitve odstotka povečanja povprečno pokojninsko osnovo III. zavarovalnega razreda, veljavno na dan 31. 12. 1960 (24.500 din), in ne neposredno nižje povprečne osnove IV. zavarovalnega razreda (22.350 din). Ker je odstotek povečanja po III. zavarovalnem razredu 10,6 % ali 2.438 din, bo znašala nova preračunana pokojnina 25.438 din ali zaokroženo 25.400 din.

Dr. Lev Svetek

Srečanje treh mladih v Kopru: arhitektura, tehnika in ljudje (Foto: Z. Deniša)

Poverjenike Prešernove družbe

obveščamo, da je rok za vpisovanje članov zaradi knjižnega sejma v Mariboru in Ljubljani podaljšan do 5. maja 1961.

Posebej opozarjamo na sklep Glavnega odbora, da bo vsak član, poleg **6 knjig in koledarja prejel brezplačno še knjigo »Petletni perspektivni plan FNRJ«**, napisan v poljudni obliki.

Namesto dveh reprodukcij bo Prešernova družba izdala 4. Člani bodo lahko zbirali eno izmed njih in to: Grohar: Macesen, Mihelčič: Partizanska kolona, Vesel: Družina ali Pavlovec: Pokrajina. — Reprodukcije bodo večje kot letošnje.

Vabimo poverjenike, da s tem seznanijo državljane in jih pridobe za članstvo.

PREŠERNOVA DRUŽBA

Dokončna ureditev stalnih obratnih sredstev in blokirane amortizacije

V vrsti novih gospodarskih predpisov, ki so bili izdani v okviru sprememb gospodarskega sistema, zaslužijo pozornost ukrepi, s katerimi je dokončno urejeno vprašanje tistih obratnih sredstev, ki so jih gospodarske organizacije dobile za svoje stalne potrebe. Ta sredstva se zdaj spremene v dolgoročno posojilo, ki ga bo treba vrniti v 25 letih.

Da bo stvar bolj razumljiva, ne bo odveč, če si pokličemo v spomin nastanek teh obveznosti gospodarskih organizacij. Ko je leta 1957 dosežena stopnja razvoja narekovala oblikovanje lastnih skladov obratnih sredstev gospodarskih organizacij, so bili podjetjem dodeljeni na breme splošnega sklada obratnih sredstev pri Narodni banki in posebne dotacije iz zveznega proračuna začetni skladi obratnih sredstev v skupnem znesku **363** milijard din. Ker pa je bilo treba za kritje stalnih obratnih sredstev dodeliti okrog 600 milijard, je bilo v obliki začetnega sklada obratnih sredstev dodeljenih industrijskim in prometnim podjetem 90 odst. izračunanega zneska, ostalim gospodarskim organizacijam pa 50 odst., medtem ko je bil ostanek dodeljen v obliki neodpovedljivih »posebnih bančnih kreditov namesto začetnega sklada«. Vprašanje vračanja teh dodeljenih sredstev je doslej ostalo odprto.

Hitri razvoj proizvodnje in blagovnega prometa pa je kmalu zahteval dodeljevanje nadaljnjih bolj ali manj stalnih kreditov in posojil za povečan obseg poslovanja. Hkrati smo s postopnim opuščanjem preostalih elementov administrativnega upravljanja ob stalni krepitvi delavskega upravljanja in samostojnega gospodarjenja začeli postopno uveljavljati načelo, da si morajo podjetja z ustreznimi vlaganji sama ustvariti tudi potrebna stalna obratna sredstva, enako kakor morajo sama srkbeti za vlaganja v osnovna sredstva iz ustvarjene lastne akumulacije, bodisi neposredno ali z najemanjem in odplačevanjem posojil. Izenačenje načina finansiranja osnovnih in obratnih sredstev je zdaj uveljavljeno v zakonu o sredstvih gospodarskih organizacij, kjer prihaja zlasti vidno do izraza v združitvi skladov osnovnih in obratnih sredstev v en sam sklad poslovnih sredstev. Po drugi strani je zdaj samofinansiranje obratnih sredstev olajšano z novimi instrumenti delitve dohodka, ki puščajo podjetjem večji delež ustvarjenih sredstev.

Nova ureditev pa je terjala tudi dokončno ureditev tistih stalnih obratnih sredstev, ki so bila podjetjem dodeljena v obliki začetnega sklada obratnih sredstev in posebnih kreditov namesto začetnega sklada, upoštevajoč okolnost, da so bila nekaterim podjetjem dodeljena večja, drugim manjša sredstva. Zato je bila v spremenjeni zakon o sredstvih gospodarskih organizacij vnešena določba, po kateri morajo gospodarske organizacije vrniti v 25 letih: 1. začetni sklad obratnih sredstev, 2. posebne kredite namesto začetnega sklada, 3. tako imenovane revolving kredite, ki so jih banke dodeljevale določenim kategorijam gospodarskih organizacij (trgovini, kmetijskim organizacijam, določenim industrijskim podjetjem itd.) za povečan obseg poslovanja s stalnim obnavljanjem. Vsa ta sredstva, spremenjena v dolgoročno posojilo, morajo gospodarske organizacije obrestovati s 6 odst. Te obresti pa se ustrezno znižajo do največ 1 odst. za tiste gospodarske organizacije, ki imajo po zveznih predpisih določene nižje obresti od sredstev poslovnega sklada. Zakon še pooblašča Zvezni izvršni svet, da lahko za določene dejavnosti podaljša rok vračanja do 35 let ali pa skrajša do 10 let. Glede ostalih posojil za stalna obratna sredstva pa pooblašča banke, da lahko podaljšajo rok vračanja do 35 let.

Gornji ukrep pomeni za gospodarske organizacije, ki jim doslej teh sredstev ni bilo treba vračati, sicer novo obremenitev, zato pa jim drugi odlok o uporabi blokirane amortizacije iz prejšnjih let omogoča, da uporabijo sredstva te blokirane amortizacije za zmanjšanje prav teh sredstev, spremenjenih v dolgoročno posojilo, kolikor ne bodo uporabile blokirane amortizacije za odplačilo oziroma zmanjšanje posojil.

Prav zato lahko računamo, da bo po tej poti v kratkem obračunana in likvidirana domala vsa blokirana amortizacija, ki predstavlja v zveznem merilu okrog 158 milijard din, v merilu Slovenije pa nad 35 milijard, kajti le zelo redki bodo primeri gospodarskih organizacij, ki jim bo po izkoriščenju možnosti kompenzacije še kaj ostalo na računih blokirane amortizacije.

F. Seunig

NAGRAJEVANJE USLUŽBENCEV V MARIBORSKEM OKRAJU

Kdor bolje dela, naj več zasluži

V mariborskem okraju so se skrbno lotili razdeljevanja petodstotnega sklada za nagrajevanje uslužbencev po učinku. Upravi OLO Maribor in občine Ptuj sta že sestavili osnutke začasnega pravilnika o razdeljevanju gibljivega dela osebnih dohodkov.

Okrajni osnutek vsebuje naslednja merila: obseg delovnega področja, odgovornost, obseg opravljenega dela, organiziranje dela in enote, spoznavanje delovnega področja in prizadevanje za strokovni napredek, pobude, kakovost dela, točnost in ekspeditivnost, odnos do uslužbencev in do strank, ter splošna delovna disciplina. Po prvih treh merilih lahko dobe administrativne moči največ dve točki, referenti 3, šefi notranjih organizacijskih enot 4 in le predstojniki pet točk, sicer pa velja razpon za vsako merilo od 0 do 5 točk. Za nekatera merila so določeni še posebni faktorji. Delavci in tehnično osebje se ocenjujejo po obsegu in kvaliteti opravljenega dela ter delovni disciplini od 0 do 5 točk.

Uslužbenci v administraciji morajo doseči najmanj 40 točk, referenti 45, šefi notranjih organizacijskih enot 50 in šefi upravnih organov 55 točk. Te točke so temeljna norma. Vsota gibljivega dela osebnih dohodkov pa se deli s številom točk nad »normo«. Tako dobe vrednost ene točke. Sistem je na videz zapleten, v resnici pa dokaj enostaven. Merila so kljub subjektivnemu vplivu pri ocenjevanju še dokaj objektivizirana, največja pomanjkljivost sistema pa je v tem, ker dopušča uravnilovko in onemogoča, da bi visoko strokovni uslužbenci zaslužili več kot 5 odst. rednih prejemkov.

Ptujski osnutek je nastal neodvisno od okrajnega. Merila za določitev gibljivega dela osebnih dohodkov pa so tale: ocena opravljenih nalog do 40 točk, stopnja duševnega in fizičnega napora pri delu do 20 točk, potrebna strokovna izobrazba za delovno mesto do 15 točk, prav toliko točk je določenih za delo za oblastvene in družbene organe, nadomeščanje nezasedenih delovnih mest pa do 10 točk. Osnutek podrobno določa kriterije za konkretno uporabo meril. Razlik med oceno uslužbencev in delavcev ni, prav tako tudi nimajo normativa točk.

Največja pomanjkljivost tega sistema je v tem, ker dobi vsak vsaj nekaj gibljivega dela osebnih dohodkov in ker so merila presplošna, zaradi česar je vpliv subjektivne ocene močnejši.

In kdo je tisti, ki odloča o številu točk? Ptujčani prepuščajo točkovanje starešinam upravnih organov, ki morajo rezultate predložiti v razpravo kolektivu. Dokončno pa sklepa o tem kolegij. Pritožbe rešuje uslužbenska komisija ljudskega odbora.

Po okrajnem osnutku pa ocenjuje uslužbence posebna komisija, ki ji predseduje starešina upravnega organa. Polovico članov komisije imenuje starešina, polovico pa kolektiv. Namesto pritožbe je predviden ugovor v treh dneh na kolegij, čigar odločitev je dokončna.

Verjetno je to v okrajnem osnutku bolje urejeno, le dopolniti bi ga kazalo s tem, da bi kolektiv razpravljal o rezultatih točkovanja, preden o njem dokončno sklepajo.

Tajniki občin iz mariborskega okraja so oba sistema podrobno proučili na nedavnem posvetovanju. Ormož se je zavzel za ptujski osnutek, vsi drugi pa za okrajnega. Maribor-Tezno in Dravograd sta menila, naj bi sklad razdelili organizacijskim enotam, torej naj bi ga decentralizirali. Tajniki so se zedinili, da kaže razpone povečati.

Četudi gre zdaj še bolj za simbolične zneske, se je treba pogumno lotiti spodbudnega razdeljevanja osebnih dohodkov uslužbencev, ker je prav, da tudi tu potegnemo ločnico med tistimi, ki si bolj, in tistimi, ki si manj prizadevajo pri delu. Le tako bomo izboljšali kvaliteto javnih služb.

Rajko Poberžnik

Kaj so pokazali dosedanji popisi prebivalstva

Beograd, 23. marca. (Tanjug) Ko bodo v začetku aprila jugoslovanski državljani dajali podatke, na podlagi katerih se bo ustvarila splošna slika o naši deželi, bo to peti popis prebivalstva Jugoslavije od njenega nastanka kot države, in tretji v socialistični deželi.

Na podlagi prejšnjih popisov leta 1921, 1931, 1948 in 1953 pa se lahko spremlja razvoj dežele in ugotove zakonitosti, ki so se pojavljale v tem gibanju.

Od prvega do zadnjega popisa se je povečalo ozemlje Jugoslavije od 247.542 na 255 tisoč 804 kvadratne kilometre. Število gospodinjstev se je povečalo od 2.34 na več kot 4 milijone. Leta 1921 je imela Jugoslavija približno 12 milijonov prebivalcev, leta 1931 14 milijonov, leta 1948 — 15.8, leta 1953 pa približno 17 milijonov prebivalcev. Računajo, da bo popis v aprilu letos dal število, ki se bo gibalo blizu 19 milijonov prebivalcev.

Glede na sedanje ozemlje Jugoslavije in podatke iz vseh prejšnjih popisov lahko sklepamo, da so se dogodile zelo pomembne izpremembe. Leta 1921 je bila gostota prebivalstva 49 na enem kvadratnem kilometru, že leta 1953 pa je dosegla 67 prebivalcev. Leta 1921 je imela jugoslovanska družina povprečno 5.10 članov, danes pa jih ima nekaj nad 4, kar kaže, da se je naša dežela povsem približala, v celoti vzeto, štiričlanski družini kot osnovni celici družbe. Občutne izpremembe so nastale tudi v razmerju med moškimi in ženskimi prebivalci. V letu prvega popisa je bilo na 1000 moških 1038 žen, leta 1931 — 1022, leta 1948 — 1080, leta 1953 pa 1064. To smatrajo kot posledico vojne, v kateri je bilo prizadeto predvsem moško prebivalstvo. V vseh povojnih letih pa se je to razmerje stalno zboljševalo in vsklajevalo.

Primerjanje prirastka prebivalstva v letih prejšnjih popisov vodi prav tako do zanimivih sklepov. V letih obeh predvojnih popisov je v vsej deželi umrlo nad četrt milijona prebivalcev, med njimi 70 do 80.000 dojenčkov. Po vojni je, ne glede na visoko povečanje prebivalstva, smrtnost zelo nazadovala. Leta 1948 in 1953 je umrlo približno po 200.000 prebivalcev, med njimi nekaj nad 50.000 dojenčkov.

Na ta način se je naravni prirastek prebivalstva znatno povečal od približno 190.000 na leto pred vojno na več kot četrt milijona v povojnih letih. Med 1000 prebivalci je umrlo v letih predvojnih popisov nad 20 ljudi, danes pa se je zmanjšala ta številka približno na 10.

Tudi število sklenjenih zakonskih zvez se je povečalo v skladu z naraščanjem prebivalstva. Vendar pa je število ločenih zakonskih zvez štiri do petkrat večje kakor pred vojno. Leta 1921 je bilo n. pr. sklenjenih 157.055 zakonskih zvez in ločenih 6720, leta 1953 pa je bilo sklenjenih 167.940 in ločenih 16.000 zakonskih zvez. Že lani so ločene zakonske zveze prekoračile število 20.000.

Vsi ti in drugi podatki kažejo, da je bila Jugoslavija pred vojno zaostala balkanska dežela, v kateri so mnogo rodili, pa tudi mnogo umirali, zlasti v prvih letih življenja. Ta zelo bistven pojav za razvoj kake dežele in njeno bodočnost doživlja v povojnih letih izredno pomembno zboljšanje, ki naravnost kaže na zboljšanje življenjskega standarda in na izpremembo življenjskih pogojev.

Na parkirnem prostoru v Mariboru vozniki brez skrbi pustijo svoja vozila in gredo po opravkih. Kdaj bo dobila parkirni prostor s čuvajem Ljubljana? (Foto: Z. Deniša)

VČERAJ DANES JUTRI v Ljubljani

Vrt, ki bo zalagal Ljubljano

● Kmetijska zadruga Polje je pričela urejati veliko vrtnarijo v Sostrem pri Ljubljani. Ta bo že letošnjo jesen pričela s svojimi pridelki zalagati Ljubljano. Zaenkrat so zrigolali 25 ha zemlje, urejajo pa tudi že tople grede, v katere so posejali nekaj povrtnine. V bližnji prihodnosti se bo vrtnarija, ki zaposljuje sedaj 30 ljudi, povečala še za 75 ha. V bližini te vrtnarije so na bregovih Ljubljanice pričeli na površini 16 ha saditi tudi topole. Zemlja, ki je na tem področju bolj slabe kvalitete, bo tako najkoristneje izrabljena. Kmetijska zadruga Besnica pa je pred kratkim pričela saditi jablane na površini 30 ha.

(P. G.)

V Mostah: dobra organizacija

● Moščanska občinska zveza prijateljev mladine je zelo dobro organizirala priprave na letošnje jugoslovanske pionirske igre. V okvir iger so vključili že vse dosedanje prireditve, n. pr. praznovanje 22. decembra, Novega leta, 8. februarja in 8. marca. Imajo pa še zelo pestre in obsežne načrte tudi za prihodnje mesece.

V okviru občinskega odbora za igre dela osem komisij, ki so že pripravile svoje programe. Razen tega so pripravili programe tudi vsi pionirski odredi v občini, ki jih je nič manj kot 16. Med važnejšimi prireditvami, na katerih nameravajo sodelovati moščanski pionirji, velja omeniti pohod »Ob žici okupirane Ljubljane« in občinsko revijo mladinskih pevskih zborov. Na vsaki od teh prireditev bo sodelovalo približno 1500 pionirjev. Razen tega bodo pripravili številna športna tekmovanja, ki bodo zaključena jeseni s programom »Spoznavajmo šport in telesno vzgojo v Mostah in Polju«, gostovanje najboljših lutkarskih krožkov, revijo dramatskih skupin, pionirski fotokrožek, šoferski tečaj ter še marsikaj drugega. Organizirali bodo tudi tekmovanje: »Kdo bolje pozna znane partizanske kraje v občini?«, likovni in tehnični krožki pa bodo uredili potujočo razstavo, s katero bodo obiskali vse pionirske odrede. Za letalske modelarje nameravajo urediti lep tekmovalni prostor, za avtomobiliste pa pravcati avtopark.

(A. N.)

40 stanovanj v šestih mesecih

● Gradbeno podjetje »Gradis« gradi v Vodmatu montažni, 40-stanovanjski blok tipa PBM. Zanimivo pri tej gradnji je to, da blok sestavljajo iz večjih betonskih elementov. Gradnja bloka je zaradi tega zelo hitra. Blok so namreč pričeli graditi okrog 1. januarja, gotov pa bo že julija meseca. Prednost takih gradenj je predvsem v tem, da znaša prihranek delovne sile pri gradnji do tretje faze kar 75 %. Kolikor bodo v prihodnje tak način gradnje še primerno vskladili z obrtniškimi deli, bodo lahko dosegli še lepše uspehe. »Gradis« bo v kratkem pričel graditi v Vodmatu še štiri enake bloke. Verjetno pa jih bo moral zgraditi šest tudi v Šiški.

(P. G.)

Regulacija Titove ceste tudi na Ježici

● Pri gostilni »Ruski car« na Ježici se konča široka, sodobna trasa Titove ceste. Zaradi velikega prometa in ozkega cestišča od »Ruskega carja« do cestnega mostu čez Savo ter vrste nepreglednih ovinkov so se odgovorni činitelji pri Ob LO Ljubljana-Bežigrad odločili za regulacijo ceste na tem odseku. Trenutno obstojajo tri variante oziroma rešitve za razširitev cestišča na tem odseku. Po prvi bi bodoča cesta zavila levo od »Ruskega carja« preko železniške proge Ljubljana-Kamnik do »nemške« ceste Šentvid-Črnuče in po njej do savskega mostu. Druga varianta predvideva, da bi cesta potekala po nekoliko razširjeni dosedanji trasi, tretja, najdražja, pa predvideva rušenje več hiš ob cesti in izravnanje trase. Projektanti za nizke gradnje pripravljajo načrte in izračune za posamezne variante ter iščejo najbolj ugodno rešitev. Računajo, da bodo že proti koncu prihodnjega meseca sprejeli eno izmed variant in takoj pričeli z delom na terenu.

(N. L.)

IZ DELOVNIH KOLEKTIVOV

Pomembni uspehi v LTH

V loški tovarni hladilnikov so dosegli lani pomembne gospodarske uspehe, predvsem na račun stimulativnega nagrajevanja. V tovarni nameravajo sedanji bruto produkt, ki znaša 2 milijardi dinarjev, do leta 1965 povečati na 10 milijard. To bodo dosegli predvsem na račun rekonstrukcije in s povečano produktivnostjo. Kadrovsko-socialna služba pa skrbi za to, da ne bi pozabili na standard delavcev. V minulem letu so razdelili delavcem 63 stanovanj, letos pa jih bodo še 16. Delavci dobijo topel obrok. Sedaj pripravljajo analizo problemov borcev in vojaških vojnih invalidov. Analiza jim bo služila za to, da bodo podatke upoštevali pri razdeljevanju stanovanj in razporeditvi na delovna mesta.

Mm

Napredek »Male opreme« iz Izole

Simpatično je, kaj šele gospodarsko pametno, če kdo postopoma napreduje, in to predvsem z lastnimi močmi. Reči smemo, da je tako v izolski »Mali opremi«, ki je lani z niti 12 milijoni dinarjev osnovnih sredstev ustvarila proizvodnjo v vrednosti 130 milijonov dinarjev.

Letos bodo povečali vrednost proizvodnje na 160 milijonov dinarjev, ne da bi zaposlili nove delavce, do konca tekočega petletnega razdobja pa na 230 milijonov dinarjev. Lani so vse svoje izdelke (kolonialne mizice, televizijske stolčke, servisne taše in podobno malo opremo) izvozili, letos pa bodo dali kakšnih 25 odst. proizvodnje tudi na domači trg. O tem so si že danes na jasnem, da se jim bo izvoz izplačal tudi v novih pogojih gospodarjenja.

Omembe vredno je, da dajejo 15 delavcem delo na dom. V glavnem so to ženske, ki se zaradi družinskih razmer ne morejo redno zaposliti, in s... rejše osebe ter invalid... Vsem takim svojim delavcem so lani plačali za doma opravljeno delo skoraj 3 milijone dinarjev.

F. M

Obletnica delavskega samoupravljanj...

Pred dnevi je kolektiv T... varne kos v Slovenjem Grad... slovesno proslavil 10. obletn... co delavskega samoupravlj... nja.

V teh desetih letih so ... gradnjo novih objektov ... modernizacijo proizvodnih n... prav povečali proizvodnjo k... od 50.000 na 150.000 kos... Uvedli so tudi novo proizvo... njo sekačev, mačet, nožev ... pleskarskih lopatic in plasti... rali svoje izdelke na svetovno tržišče.

n-a

Pred dnevi so v stanovanjskem naselju Otok odprli novo samopostrežno trgovino z živili, ki je sedaj druga v Celju. Ima 105 kvadratnih metrov prodajne površine. Veljala je približno 20 milijonov dinarjev, načrte zanjo je izdelal Zavod za napredek gospodarstva, opremljena pa je v celoti z domačo opremo. Izdelale so jo tovarne ŽIČNA Celje, Tovarna hladilnikov Škofja Loka in tovarna »Jugostroj« Beograd. — Z novo samopostrežno trgovino na Otoku je v glavnem rešen pereč problem dnevne preskrbe z živili za novo naselje in Lisce.

F. K.

MARIBORSKI drobiž

■ Na zboru volivcev na Pobrežju so razpravljali o družbenem načrtu občine Tezno ter o financiranju šolstva. Državljani, ki so se zbrali v velikem številu, so dali vrsto tehtnih pripomb in predlogov k osnutku plana. Med drugim so se zavzeli za asfaltiranje Nasipne ulice, medtem ko naj bi ostale ceste posuli z gramozom. Menili so tudi, da bo nujno napeljati vodovod povsod, kjer ga doslej še ni, razen tega pa so predlagali, da l... v Stražunskem gozdu uredili letno kopališče. Kopališče na Mariborskem otoku je za prebivalce Pobrežja preveč oddaljeno, ne glede na to, da je povsem pretesno že za sam center mesta.

■ Sekretariat okrajnega odbora Jugoslovanskih pionirskih iger je pregledal dosedanje delo in ugotovil, da so po vseh materiborskih občinah ustanovljeni občinski odbori, ki so že razvili živahno dejavnost. Razen pionirjev in mladincev sodelujejo v igrah tudi odrasli na najrazličnejših področjih dejavnosti. Prvi del tekmovanja pod naslovom »Moj kraj včeraj« bodo zaključili v okrajnem merilu do 1. maja, uspehe pa pregledali na osrednji prireditvi, ki bo v Unionu.

■ V nedeljo odpotuje iz Maribora na gradnjo avtomobilske ceste »Bratstvo in enotnost« Prva mariborska delovna brigada »Alfonza Sarha«. Skupno bodo na delovnih akcijah sodelovale iz okraja 2 kmečko-delavski brigadi, 6 srednješolskih in 1 študentska mladinska delovna brigada. Večje število mladincev se je prijavilo za specialno traktorsko brigado. Ti bodo ostali na cesti 4 mesece, opravili bodo traktorski tečaj in z izpitom pridobili kvalifikacijo traktorista.

■ Maja meseca bodo pričeli urejati Trg revolucije na Taboru. Namesto sedanjega prometnega otoka bosta po novem načrtu še dva nova. Od teh bo večji zasajen z zelenjem, ostala dva pa označena z modernimi lučmi, oziroma prometnimi stebri.

■ V obratu družbene prehrane Mariborske tekstilne tovarne so pred dnevi pripravili milijonti obrok hrane. Ta obrat se je ob podpori sindikata lepo razvil, saj pripravijo dnevno tudi do 1800 enoločnic in 800 kosil, po zmerni ceni 30 oziroma 80 dinarjev.

(jp)

● NOVO MESTO
Številni predlogi volivcev

Na nedavnih zborih so volivci novomeške občine dali obilico predlogov, ki naj bi jih občinski ljudski odbor upošteval pri sestavi petletnega perspektivnega načrta. Največ predlogov zadeva urejanje komunalnih problemov, kot so, ceste, pota, elektrifikacija, kanalizacija naselij, vodovodi in pod. Veliko predlogov se nanaša na šolstvo, zlasti na izboljšanje šolskih prostorov in stanovanj za učiteljstvo. Skoraj na vseh podeželskih zborih volivcev so grajali ocenjevanje stanovanjskih hiš v zasebni lastnini in zahtevali popravek. Občinski ljudski odbor je to zahtevo volivcev že upošteval in spremenil odlok. Vse ostale predloge volivcev bo ljudski odbor zbral in uredil, v kolikor bodo izvedljivi, tudi upošteval pri dokončni sestavi petletnega družbenega načrta, deloma pa že tudi pri sestavi letnega družbenega načrta v kolikor se bo pokazalo, da so prebivalci pripravljeni sami pri tem prispevati svoj delež.

(r)

Mirna na Dolenskem

ZADRUGA »MOJ DOM«

Na pobudo sindikalne podružnice v tovarni šivalnih strojev in krajevne organizacije SZDL, so na Mirni ustanovili stanovanjsko zadrugo »Moj dom«. Za zadrugo je veliko zanimanje in ima sedaj že lepo število članov. Predvidevajo, da bodo letos zgradili 16 stanovanjskih hišic, za kar imajo lokacijo odobreno, pripravljene načrte in večji del sredstev. Kolektiv tovarne šivalnih strojev se je že ob koncu leta 1959 odrekel delu čistega dobička v korist stanovanjske zadruge. Znaten del bodo prispevali zadružniki sami, občinski ljudski odbor pa je zadrugi obljubil posojilo iz stanovanjskega sklada.

(r)

Prometne nesreče in požar

NEPREVIDNO PREČKAL CESTO

Koper, 23. marca. — Včeraj ob 13.45 je osebni avtomobil S-17307, ki ga je vozil Boris Grželj po cesti proti Hruševju, pri kraju Hrenovice zadel v pešca Alojza Mršeta, ki je neprevidno prečkal cesto. Po trčenju je avtomobil rinil Mršeta kakih petnajst metrov pred seboj. Hudo poškodovanega pešca so odpeljali v ljubljansko bolnišnico. Materialne škode je za približno 70.000 din.

NEPREVIDNOST PRI PREHITEVANJU

Koper, 23. marca. Včeraj je vozil od Postojne proti Hruševju tovornjak S-9413, ki ga je voznik Franc Rebec zapeljal na sredino ceste, da bi zavil na levo stransko cesto v Hrenovice. Anton Kocjančič, ki je vozil za njim s tovornjakom S-13950, je v tistem trenutku hotel prehiteti Rebčevo vozilo. Pri tem je prišlo do trčenja. Tovornjak S-13950 se je prevrnil pod cesto. Škoda na tem vozilu še ni ocenjena, na drugem tovornjaku pa je škode za približno 40.000 din.

PEŠEC STOPIL PRED AVTO

Ljubljana, 23. marca. Včeraj ob 7.35 je vozil od Trga OF po Masarykovi cesti tovornjak S-635 Janez Stopar. Pri Metelkovi ulici je prečkal Masarykovo cesto pešec Alojz Tilvič in stopil pred avtomobil, ki ga je kljub zaviranju zadel. Pri padcu je dobil Tilvič hude telesne poškodbe.

NESREČA PETLETNE DEKLICE

Ljubljana, 23. marca. Včeraj ob 18.05 je vozil iz Vira proti Količevem avtobus S-12845 (voznik Ignac Pajk). Ko je vozil mimo stoječega tovornjaka, je izza njega prišla pred avtobus petletna Olga Hančič. Čeprav je voznik zaviral, je zadel otroka, ki je dobil hude poškodbe.

DEKLICA PRED AVTOMOBIL

Ljubljana, 23. marca. Včeraj ob 16.40 je vozil skozi Dobrovo, iz Polhovega Gradca proti Ljubljani, osebni avtomobil S-3462. Ko je voznik Milan Ponikvar peljal vozilo mimo osnovne šole v Dobrovi, je iz poslopja pritekla enajstletna Milena Galič in se zaletela v zadnji del avtomobila. Deklico so z zlomljeno desno nogo odpeljali v bolnišnico.

NESREČA PRI PREČKANJU

Ljubljana, 23. marca. Včeraj ob 18.50 je vozil po cesti I. reda skozi Škofljico osebni avtomobil S-16403 (voznik Anton Mušič). Pri hiši št. 29 je tik pred avtomobilom hotela iti z leve na desno stran ceste Rozalija Conč. Pri umikanju v levo jo je osebni avtomobil zadel in zbil po cestišču. Pri nesreči je Končevi zlomilo desno nogo.

PREVELIKA HITROST NA OVINKU

Ljubljana, 23. marca. Včeraj ob 21. uri je vozil čez Savski most od Črnuč proti Ljubljani osebni avtomobil S-24540. Voznik Edvard Kos je vozil z veliko hitrostjo, tako da ni mogel izpeljati levega zavoja in se je z vozilom zaletel v obcestni smernik, ga izruval, nato pa se je vozilo prevrnilo na desno po pobočju ter se na vrtu gostilne Tavčarjev dvor ponovno ustavilo na kolesih. Škode je za približno 150 tisoč dinarjev.

POŽAR V HOTAVLJAH

Kranj, 23. marca. Včeraj ob 23. uri je v drvarnici F. Demšarja v Hotavljah št. 9 pri Gorenji vasi izbruhnil požar. Ogenj je zajel deloma tudi stanovanjsko hišo in gospodarsko poslopje, vendar so gasilci še pravočasno preprečili nadaljnje širjenje požara. Drvarnica je pogorela do tal. Materialno škodo cenijo na 200.000 dinarjev.

IZPRED SODIŠČA

OSTREJŠE KAZNI ZA PODKUPNINE

Ljubljana, 23. marca. Pod naslovom »Obsojeni zaradi podkupnin« smo 7. oktobra 1960 objavili obsodbo okrožnega sodišča, s katero je kaznovalo bivšega direktorja uprave za dohodke OLO Ljubljana Staneta Nagliča na 14 mesecev strogega zapora zaradi prejemanja podkupnin, bivšega šefa odseka te uprave Bogdana Remica pa na 10 mesecev zapora, zaradi dajanja podkupnin imenovanima pa obrtnika Edija Snoja na 4 mesece zapora, brata Rafaela in Alojza Žmuca vsakega na 5 mesecev zapora in Emila Zavadlala na 3 mesece zapora.

Ker so se jim zdele kazni previsoke, so se imenovani pritožili na Vrhovno sodišče LRS. Okrožni javni tožilec pa se je prav tako pritožil na drugostopno sodišče in sicer zaradi prenizkih kazni, odmerjenih vsem obtožencem, razen kar zadeva kazni Edija Snoja.

Javni tožilec je utemeljil svojo pritožbo med drugim s tem, da sta Naglič in Remic prejemala podkupnine kot revizorja, torej kot vodilna davčna uslužbenca. Namesto, da bi davčni aparat opravljal svoje delo vestno in pošteno, je prejemal podkupnine. Odmera davkov in sploh vse davčne zadeve pa so za državljane zelo občutljiva stvar. Ljudje morajo imeti zaupanje v davčne uslužbence, katerih dolžnost je, da svoje delo opravljajo v skladu s predpisi in v interesu skupnosti. Naglič in Remic pa sta s kaznivimi dejanji, ki sta jih storila iz čiste koristoljubnosti, to zaupanje v davčni aparat močno omajala.

Vrhovno sodišče je utemeljitve javnega tožilstva v celoti upoštevalo in poudarilo, da je okoliščine, ki jih je navedel, naglasilo v razlagi sodbe tudi prvostopno sodišče in jih upoštevalo kot obtežilno okolnost. Vendar pa te obtežilne okolnosti niso dobile ustreznega izraza pri odmeri kazni. Glede na to, je Vrhovno sodišče izreklo višje kazni. **Stane Naglič je tako obsojen na 3 leta in 6 mesecev strogega zapora, Bogdan Remic pa na eno leto in 10 mesecev strogega zapora.**

Vrhovno sodišče pa ni ugodilo pritožbi Edija Snoja, ker jo smatra za popolnoma neutemeljeno in tako tudi kazen štiri mesece zapora za upravičeno. Kar zadeva ostale obtožence, pa je Vrhovno sodišče spremenilo prvostopne zaporne kazni v denarne, v prepričanju, da bodo tudi te dosegle vzgojni namen kaznovanja. — Tako mora Alojzij Žmuc plačati 300.000 din, Rafael Žmuc 400.000 din, Emil Zavadlal pa 100.000 din.

E. K.

Mali intervju

Letos več akcij

V soboto in nedeljo bo v Beogradu Centralna skupščina Ferijalnog saveza Jugoslavije, ki se je bodo udeležili tudi predstavniki slovenskih ferijalcev. Ker bo letošnja skupščina prinesla več pomembnih sklepov, smo zaprosili za razgovor Karla Trplana, sekretarja Glavnega odbora Počitniške zveze Slovenije.

— Na kakšni razvojni stopnji je sedaj Počitniška zveza v Sloveniji?

Lani je Počitniška zveza v Sloveniji dosegla občuten napredek. Najvažnejše je na vsak način to, da se je organizacija

pričela utrjevati v komuni. Prvotno smo večino akcij naših članov dirigirali sami, sedaj pa se dejavnost razvija predvsem na pobudo družin in Občinskih odborov. Da smo dosegli to stopnjo, se moramo predvsem zahvaliti Okrajnim odborom, ki so veliko svoje dejavnosti prenesli na občinske odbore. Število teh se je v razdobju enega leta podvojilo. Sam razvoj organizacije popolnoma opravičuje ustanavljanje Občinskih odborov. Ti namreč najbolje poznajo pogoje na področju posameznih komun in njih poglavitna naloga v prihodnje bo: zainteresirati mladino za turistične probleme na področju komune in ji nuditi pogoste, vsebinsko bogate akcije, ki bodo v skladu z njenimi željami. Prvi rezultati so se že pokazali. Leta 1959, ko so bili ObO PZ še bolj redki, se je vsak član udeležil komaj ene akcije na leto, lani pa se je kljub povečanemu članstvu vsak ferijalec udeležil povprečno že dveh akcij. Letos pa bo vsak član sodeloval že na petih akcijah.

— Kakšne naloge bo imela letošnja centralna skupščina?

— Na letošnji skupščini bomo predvsem ocenili delo organizacije v zadnjih treh letih. Na podlagi izkušenj iz tega obdobja bomo sprejeli nov, oziroma izpopolnjen statut, ki bo omogočil organizaciji še večji razmah. Slovenski predstavniki bodo zagovarjali tisto varianto statuta, ki daje večje pristojnosti osnovnim organizacijam. V zvezi s tem bodo predlagali tudi nov ključ za razdeljevanje članarine. Večina teh sredstev naj bi po novem ključu ostala v občini, Centralni odbor in Glavni odbori republik pa naj bi dobili le po 10 % odstotkov članarine.

P. G.

Živinoreja in mlekarstvo na Tolminskem

Z letošnjo reorganizacijo kmetijske službe na Goriškem je postal obrat Gospodarske poslovne zveze za odkup in predelavo mleka »Planika« v Tolminu samostojno podjetje. Kakor pred kolektiv se tudi pred občinski ljudski odbor v Tolminu postavlja kot ena važnih nalog za dvig in predelavo kmetijske proizvodnje gradnja nove sirarne z dnevno zmogljivostjo do 15.000 litrov mleka.

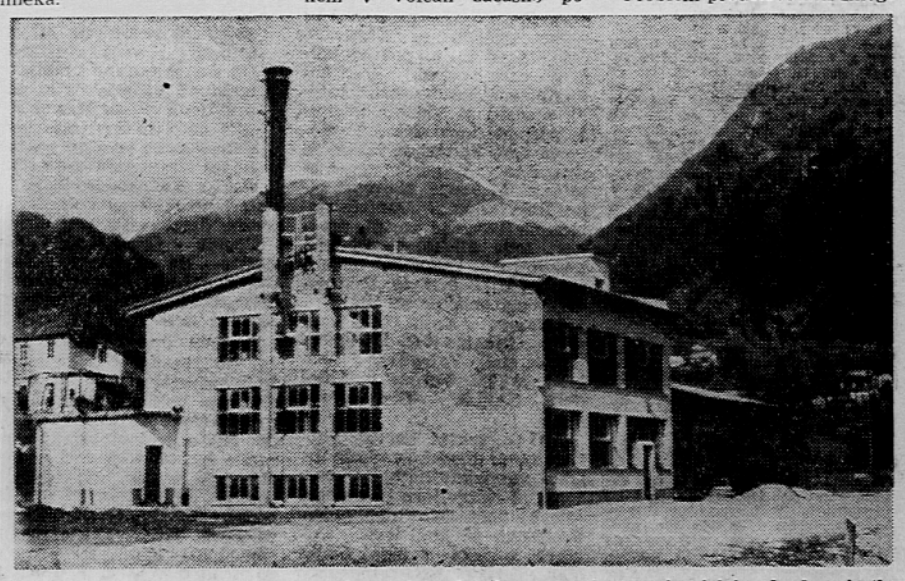
Sodobni obrat v Kobaridu v sestavu tega podjetja že dela s polno zmogljivostjo svojih 14.000 litrov mleka na dan. Nekdanji šolski mlekarski obrat v Tolminu, v katerem so med dvema vojnama vzgajali mlekarje za vaške sirarne za proizvodnjo tolminskega sira, pa zmore le 3000 litrov mleka dnevne predelave. Ker so se jim letos pojavili presežki mleka, bodo morali v kratkem v Volčah začasno povečati in novo odpreti vaško mlekarno. Tako bo v neposredni bližini Tolmina obratovalo kar pet neekonomičnih mlekarn, poleg preostalih 11, ki v hribih še obratujejo in izdelujejo znani tolminski sir. Do konca lanskega leta so namreč oskrbovali iz Tolmina Jesenice dnevno s 3000 do 4000 litri pasteriziranega mleka. Ker je tolminsko mlekarstvo prvenstveno usmerjeno v predelovalno dejavnost, namreč Jeseničanom niso mogli postreči z mlekom v steklenicah. Zato so si ti priskrbeli drugo tržišče.

Problem predelovalnih zmogljivosti sodijo, da bodo rešili z gradnjo nove sirarne v Tolminu, ki bo izdelovala kvalitetne sire kot emental, grojer, trapist, edamske in druge sire. Nova sirarna naj bi stekla v letu 1963. S tem pa bi sedanji obrat v Kobaridu, ki se ubada s proizvodnjo sličnih kvalitetnih sirov, preusmeril svojo proizvodnjo v izdelavo trdih sirov za ribanje, po katerih je na našem trgu veliko povpraševanje. Prvi poizkusi tovrstnih sirov so se jim dobro obnesli. Za ta obrat bosta samo živinorejska farma cikastih krav molznic, ki se snuje v Kobaridu, in zadružni živinorejski obrat v Bovcu prispevala nad 1,300.000 litrov mleka letno. Na teh zasnovah bo prišel do pravega izraza še nov obrat v gradnji za predelavo sirotke v mlečni sladkor. Tu že končujejo dela in bo šel v kratkem v poizkusno proizvodnjo. Zmogljivost tega obrata bo dnevno 20.000 litrov predelane sirotke, ki bo dala 4% kristalnega mlečnega sladkorja. Tako se bosta tolminsko dolinsko in planinsko gospodarstvo dopolnjevala.

V prejšnjih časih in režimih pod staro Avstrijo in Italijo so bili Tolminci gospodarsko prepuščeni sami sebi. Zaradi tega se je tu delno še ohranil stari način izkoriščanja hribovskih in gorskih pašnikov ter predelave mleka v majhnih vaških ali planinskih mlekarnah, kjer so izdelovali tolminski sir, maslo in skuto. S sirotko pa so krmili prešiče.

V letih po osvoboditvi so dosegli v tej veji gospodarstva velik napredek. Še večjega pa pričakujejo v prihodnjih petih letih v predelavi mleka, povečanju asortimana mlečnih proizvodov in v izboljšanju krmske osnove na pašnih in travniških površinah ter ustanavljanjem živinorejskih farm in zadružnih obratov za vzrejo krav mlekaric. Planinsko živ... ljenje in gospodarstvo v teh krajih je še posebne važnosti, saj je vzreja živine na planini pravzaprav najbolj ekonomična in rentabilna. Planine ohranjajo živinsko pleme zdravo in nudijo živinorejcem več boljšega mleka in okusnejšega mesa ter omogočajo, da lahko rede za eno tretjino več glav živine v hlevu kot tisti, ki negonijo živine na pašo. To se pravi, da so kmetje živinorejci »vlekli« z izkoriščanjem planin posebno renta, ker niso na pašne površine ničesar vlagali. Ti odnosi pa se morajo v bodoče korenito izpremeniti. Postopne izboljšave predvidevajo preureditveni načrti, ki jih pripravljajo v Posočju občine bodoče združene tolminske komune. Poleg ureditve izboljšav nekaterih planšarskih obratov, kot v podkrnskih planšarskih bazenih ter na planinah Lom—Kuk—Stador in nekaterih drugih nameravajo uvesti tudi sodobni pregonski način paše oziroma pašno kolobarjenje. V tolminskih hribih na gorah so velike površine primerne za rast planinskih trav, prikladna tla in ugodna lega, kar omogoča vzdrževanje planinskih pašnikov. Da se živina bolje napase, prispeva vsekakor tudi smotrno delo pastirjev, ki bodo morali spomladi očistiti in zravnati raztrgano travnato rušo, da bi se vezni drn bolje ohranil. Za varstvo kravjih čred in pravilno gospodarjenje ter vzdrževanje planin bo treba poiskati primerne planšarje, katere bo treba ustrezno nagraditi po učinku dela in jim tudi ustvariti boljše življenjske pogoje.

—jo

Pod zasneženimi tolminskimi planinami, bo v kratkem nov obrat proizvajal iz odpadne sirotke mlečni sladkor. Foto: Perat

PREDKONGRESNA SEJA MED ŠPORTNIMI ZVEZAMI

MED TEZAMI IN MED VRSTICAMI

Priprave za kongres telesne kulture potekajo že več kot pol leta, v zadnjih mesecih pa so vsi, ki jim je do temeljitega izboljšanja v teh organizacijah, zaorali globoke brazde. Skrajni čas je, da bi tudi v telesni kulturi poželi več kakor doslej, vsaj približno toliko, kolikor na drugih področjih našega upravljanja. Razprava o telesnokulturnih problemih in vprašanjih je v zadnjem času prešla tudi na najbolj avtoritativne organe (Zvezni izvršni svet, republiški izvršni svet itd.) in organizacije (Socialistično zvezo), ki so obravnavali telesno kulturo kot neogibno potrebo in sestavni del standarda.

Priprave na kongres, ki bo 7. in 8. aprila, so kakor val zajele teren. Na občinskih predkongresnih zborovanjih ne volijo samo delegatov, marveč izpopolnjujejo teze z novimi predlogi, opozarjajo na težave, ki zavirajo razmah sedaj, pa tudi na potrebo po boljši organizacijski povezanosti glede na strokovno in splošno plat, če bi na kongresu združili telesno kulturo v enotni organizaciji. Na terenu zlasti pozabljajo na neenake materialne pogoje, marsikje pa povsem upravičeno pravijo, da tisti, ki so že doslej prejemali več kot drugi, zahtevajo še večja materialna sredstva (pri čemer jim je kvaliteta najpogostnejši izgovor), hkrati pa izražajo bojazen, da bodo v ekonomsko šibkejših komunah v primeru, če v bližnji bodočnosti še ne bo stalnih materialnih virov, prejemali še manj kakor doslej.

Pa tudi v nekaterih komunah, v katerih so materialne možnosti precejšnje, pa ni razumevanja za telesno kulturo, so dajatve zelo skope. Kongres bo nedvomno odprl vrata posameznih telesnokulturnih prostorov in igrišč na stežaj vsem, ne glede na pripadništvo v društvih, čeprav pri tem ne bo društev, ki imajo ta ali oni telesnovzgojni objekt, razlaščal. Vendar obstaja v materialno šibkih komunah upravičena bojazen, da bodo dotacije še naprej tako nizke, da ne bo dovolj za plačevanje oskrbnika niti za električno niti za kurjavo in podobno, da ne bo sredstev na voljo za najnujnejša tekmovanja in rekvizite. Zaradi teh težav namreč marsikateremu društvu ni bilo do tega, da bi sprejemal nove člane. Medtem ko imajo društva v nekaterih komunah na voljo toliko sredstev, da lahko vzdržujejo honorarne vaditelje in trenerje, pa v drugih komunah nimajo najosnovnejših sredstev za nagrajevanje res požrtvovalnega amaterskega dela za honoriranje vsaj enega kvalificiranega vaditelja, ki je tembolj potreben v kraju, katerega šola je morda brez telesnovzgojnega vaditelja.

Če prisluhnemo dosedanjim razpravam v komunah, tedaj lahko strnemo med drugim tudi tole misel in hkrati predlog: marsikod so bile dajatve za telesno kulturo že zdaj zelo velike, vendar so bile nesmotrne. Delili so jih nenačrtno, nihče ni nadzoroval, kako so jih uporabljali! Če je bilo torej na izbiro toliko sredstev, zakaj ne bi že letos uredili tako, da bi se stekala skupaj in odtekala iz enega samega vira koordinirano in pod nadzorom. Industrijsko slabše razvitim komunam pa bi pač moral pomagati okraj ali republika. Res je, da bomo z združitvijo organizacij združili vse sile, materialne in kadrovske, ter sprostili uporabo objektov in naprav. Ogromno bomo prihranili s skupno administracijo, pri vzgoji kadrov, pri gradnji objektov, pri nakupu rekvizitov itd. Toda vsi računi kažejo, da bomo dosegli v telesni kulturi res pravo množičnost z rednimi temeljnimi dajatvami v komunah.

Pri nekaterih je še vse premalo razumevanja za telesno kulturo. Zakaj n. pr. so sredstva za nadurno delo na drugih področjih, zakaj pa to ne velja za telesnovzgojnega učitelja ali trenerja? Tudi tisti, ki končajo visoke šole za telesno kulturo, se ne posvečajo trenerskemu poklicu, ker jih društva oziroma telesnovzgojne skupnosti ne morejo plačevati skozi vse leto, nihče pa ne bo izvrševal poklica nekaj mesecev na leto, marveč se bo posvetil drugemu, čeprav se zanj ni šolal. Kongres bo nedvomno mnogo prispeval k temu, da bodo vodstva komun in drugi forumi na zakonski osnovi sprejeli sklad za telesno kulturo, pa čeprav bi bil na začetek skromen. Ta fond bi namreč omogočil izvajanje dosledne smotrne materialnofinančne politike v enotni telesnovzgojni organizaciji.

To je ena plat temeljnega problema. Naj bi ga rešili v celoti ali deloma, pri tem pa ne smemo pozabiti druge plati medalje, kajti denarja je venomer premalo, pa čeprav ga je še toliko. S tem, ko smo se zavzeli za redno in honorarno plačevanje strokovnega dela, pa ni rečeno, da je treba opustiti amatersko dejavnost. Ne — prav to je treba še naprej in v telesnovzgojnih organizacijah še bolj razvijati, kakor smo jo doslej. Seveda pa je tej dejavnosti potrebno dajati družbeno priznanje in jo zdaj pa zdaj tudi materialno nagrajevati. V mislih pa imamo predvsem prostovojno delo med članstvom telesnovzgojnih organizacij, ki je s časom zdrknilo na zelo nizko raven. Pred dvema letoma je organizacija Ljudske mladine uspešno začela in marsikje tudi z uspehom izvedla akcijo za prostovoljno graditev in urejanje manjših in osnovnih igrišč ter naprav. Toda mnoga vodstva telesnovzgojnih društev niso znala ali pa niso imela za potrebno, da bi članstvo nadaljevalo s to prostovoljno dejavnostjo na lastnih prostorih in igriščih. Ne — kar ozrimo se po njih, pa bomo videli, kako so v mnogih krajih zanemarjena in sedaj na pragu letne sezone še povsem neočiščena in komaj uporabna.

Kongres bo moral sprejeti natančna navodila, kakšno kvaliteto v športu oziroma športnike bomo nagrajevali oziroma plačevali. Velikanska sredstva so že šla za lažno kvaliteto, medtem ko ponekod ni ficka za marljivega vodnika ali trenerja. Vzemimo primer iz nogometa! NK Slovan je pred leti plačeval nogometne igralce z 20.000 din, vendar je moštvo izpadlo iz lige. Hočemo reči, da je igralo slabše kakor pa predtem, ko so igralci prejemali povsem neznatne nagrade. Vsekakor bo treba tudi ublažiti krivico, da n. pr. en klub prejema mnogo več sredstev kakor njegov siromašnejši partner v isti ligi. Kongres bo moral odločno narekovati ukrepe, ki bodo strogo razmejili amaterstvo od tako imenovanega neamaterstva. Tako imajo ta problem urejen že marsikje v tujini, kjer take prekrške strogo kaznujejo. Prav je, da telesnovzgojni kolektivi in vsak posameznik težijo k čimvečjim uspehom, čimboljšim napravam in podobno, toda večkrat so te težnje tudi megalomanske, zlasti kar zadeva gradnje. V mnogih majhnih krajih so začeli pred leti graditi neprimerno velike naprave, čeprav bi se lahko zadovoljili z manjšimi.

Precej je torej tudi takih vprašanj in problemov, ki jih ni opredeljene najti med tezami marveč pravzaprav samo med vrsticami. Mnogo drobnih stvari postane zelo pomembnih, ko vidimo, da se brez njih začeti ne da. V mislih imamo zlasti tiste bolj ali manj odročne kraje, zlasti šolsko mladino v krajih, kjer organizirane telesnokulturne dejavnosti sploh še ni ali pa se ne more in ne more razmahniti.

D. K.

DOBRO DELO IN PRAV TAKI OBETI V LITIJI

Primer za prijem po novem

Litija, 23. marca. Sinoči so se v Litiji zbrali domači telesnovzgojni delavci na letnem občnem zboru občinske zveze za telesno vzgojo. Razen zastopnikov posameznih organizacij so bili med navzočimi tudi predsednik ObLO tovariš Pungerčar ter zastopnika ŠZS tov. Stepišnik in OZTV Ljubljana tov. Borko. Na seji so se pogovorili o preteklem delu, precej pa so razpravljali tudi o nalogah, ki jih bo treba izpolnjevati po kongresu telesne kulture Slovenije.

V Sloveniji še zmeraj številne občine oziroma njihovi telesnovzgojni delavci ne vedo, kako bi se v novih pogojih oprijeli dela. To pa prav gotovo ne velja za Litijane. Osnovni problem vseh športnih organizacij so prav gotovo materialne težave. V pravilnem reševanju tega problema pa je občina Litija nedvomno pred vsemi v Sloveniji. Odgovorni pri občinskem odboru so pravilno dojeli pomen telesne vzgoje v naši družbi in v sodelovanju s telesnovzgojnimi delavci pripravili — letos ga bodo

Pred Kongresom

že uresničili — odlok o posebnem namenskem skladu za telesno vzgojo, v katerega bodo po 3 % čistega dohodka prispevale posamezne gospodarske organizacije z vsega območja. Tako bodo samo letos zbrali do 6 milijonov dinarjev, pričakujejo pa še dohodek iz sklada za pobijanje alkoholizma — nadaljnje 3 milijone — prav tako pa bo v ta sklad svoj delež prispevala tudi občina (1,2 milijona).

Zbrana sredstva bodo porabili prvenstveno za dograditev prepotrebnih športnih objektov. Že pri dosedanjih gradnjah so litijski športniki sami s prostovoljnim delom prilo-

žili več kakor polovico vloženih sredstev. Zdaj jih čaka še dograditev košarkarskih igrišč v Šmartnem in Litiji, prav tako pa tudi dovršitev atletske steze okoli nogometnega igrišča v Litiji. Tako bo mladina v Litiji — po lastnih potrebah — prišla do prostora, na katerem bo lahko uresničevala svoje želje po telesni vzgoji. Vsekakor so bili v tej zvezi izrečeni očitki, da jim je vse premalo — čeprav so se večkrat obračali tjakaj — pomagal projektivni biro pri Športni zvezi Slovenije.

Vaditeljev primanjkuje povsod. Ta problem tare tudi marljive delavce v Litiji. Čeprav so osrednje organizacije v Sloveniji v zadnjem času priredile številne tečaje za vodnike in inštruktorje, ti niso dali pričakovanih sadov. Zato so sklenili, da bodo sami — pričakujejo pa obilno pomoč v predavateljih od IZTV — pripravili vsaj tečaje za vodnike.

Čeprav je športna dejavnost v tej občini zdaj osredotočena predvsem na Šmartno in Litijo, so se prav nazadnje razgibali tudi po drugih krajih. Zelo zanimivo je, da se v vsakem kraju zanimajo za drugo športno panogo in bo ObZTV še naprej po teh težnjah podpirala mladino.

V razpravi je bila med drugim tudi namestitev posebnega inštruktorja pri občini. Že sedaj imajo na višji šoli za telesno vzgojo v Ljubljani lastnega štipendista, letos pa bodo tjakaj poslali še enega primernega kandidata.

H kraju so izvolili nov odbor in delegata za kongres, vrhu tega pa so nagradili številne telesnovzgojne delavce, med katerimi se nekateri na tem področju udejstvujejo tudi že več ko 30 let. Novoizvoljeni odbor ObZTV bo tudi v prihodnje vodil Avguštin Špat.

PREDKONGRESNA SEJA MED ŠPORTNIMI ZVEZAMI

Potreben je nov statut

Ljubljana, 23. marca. Sinoči so predsedniki in sekretarji republiških športnih zvez obravnavali nekatera pereča vprašanja kot gradivo za bližnji kongres telesne kulture. Razpravo je vodil predsednik zveze tovariš Leopold Krese, v njej pa je razen njega in drugih sodeloval tudi Boris Kocjančič, predsednik sveta za kulturo in prosveto in do nedavnega predsednik Veslaške zveze Slovenije.

Izredno živahna razprava se je v glavnem sukala o strukturi bodoče enotne telesnovzgojne organizacije, ki naj bi čim bolj ustrezala željam in potrebam na terenu — skratka komunam. V okviru priprav na kongres je bilo doslej nad 50 konferenc, ki so jih imele občinske in okrajne zveze za telesno vzgojo. Razumljivo je, da so na teh konferencah enako prisotni na tej seji dali duška skrbi, da kongres ne bi premalo natančno opredelil in obrazložil strukture, ki naj bi povezovala strokovno — ali če hočemo športno — dejavnost med društvi in zvezami v komuni in do neke mere tudi med okrajnimi zvezami. Na teh konferencah prodirajo predlogi, naj bi odslej tudi tiste občine, ki do zdaj niso dajale najosnovnejših sredstev za kadre, prevzele to odgovornost, kajti sicer se je treba bati, da bo v nekaterih krajih prevladalo popolno mrtvilo na telesnovzgojnem področju. Gre za kvalificirane in polkvalificirane vodnike in trenerje v društvih in na šolah, za katere doslej sploh ni bilo ali pa vsaj ne rednih sredstev. Ne nazadnje pa gre tudi za kvaliteto v športu, s kakršno tu pa tam dosegamo tudi vrhove, toda ne po sistematičnem in znanstvenem delovanju, temveč predvsem zaradi nadarjenosti posameznikov. Dokler športnih delavcev res ne bomo nagrajevali po učinku, dotlej ne moremo pričakovati ustreznega izboljšanja kvalitete. Trenerje je treba predvsem zaposlovati skozi vse leto, kajti le tako bo ustreženo njim in potrebam.

Zborovalci so sklenili, da je treba omogočiti vsem udeležbo na odprtih tekmovanjih in tudi zaradi tekmovanj, ki niso zveznega ranga poenostaviti registracijo športnikov. Prisotni so si bili edini o tem, da je mogoče odpraviti anomalije, kar zadeva registracije, vendar, da je pri tem treba paziti, da ne bi s pretiravanjem postali organizatorji divjega, anarhičnega športa. -t

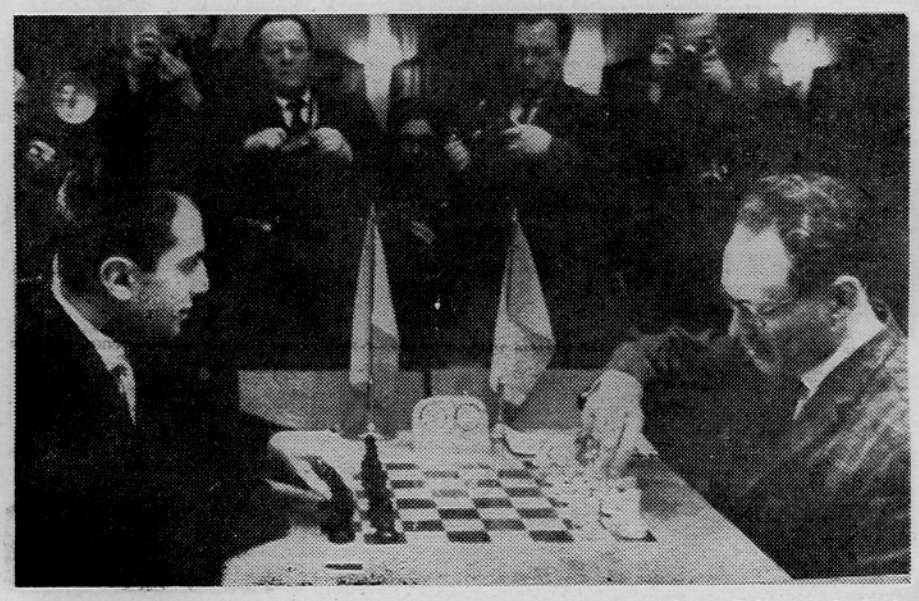
ANWERS — V prvi tekmi osmine finala za pokal evropskih prvakov v odbojki je istoimenski klub premagal beograjsko Jugoslavijo 3:2.

LEIPZIG — Na mednarodnem tekmovanju v krosu je Jugoslovan Ingolič osvojil tretje mesto v teku na 2500 m s časom 6:08,0.

LIZBONA — V kvalifikacijski tekmi za svetovno nogometno prvenstvo je Portugalska premagala Luksemburg 6:0 (1:0).

Fiorentina : Dinamo 3:0 (1:0)

Florenca, 23. marca. Na mestnem stadionu sta se sinoči v prvi polfinalni tekmi za pokal evropskih prvakov pomerili enajstorici zagrebškega Dinama in domače Fiorentine. Zmagali so domačini 3:0 (1:0). Za zmagovito ekipo so bili uspešni Antoninho v 39, Da Costa v 71. in Lacoti v 82. minuti. Pred okoli 8.000 gledalci je tekmo vodil zahodnonemški sodnik Kandbünder. Povratna tekma bo 12. aprila v Zagrebu.

Posnetek z dvoboja za svetovno šahovsko prvenstvo: velemojstra Talj (na levi) in Botvinik pred začetkom partije.

Slovan : Ljubljana 2:0

LJUBLJANA, 23. marca. Danes je bila na Slovanovem igrišču zaostala prvenstvena nogometna tekma SCL, v kateri je Slovan razmeroma gladko obračunal z Ljubljano 2:0 (1:0). Gola sta dala Oplotnik in Elzner. Pred več ko 1000 gledalci je z napakami sodil Blekač iz Šoštanja.

Domači nogometaši so se izkazali z izredno borbenostjo in požrtvovalnostjo, kar je bilo dovolj, da boljše znanje v tehniki gostje niso utegnili uveljaviti. Napadi Siškarjev so bili v zaključnih akcijah vse preveč mehki, razen tega pa so imeli posamezni napadalci tudi precej smole pri streljanju. Tako je Dolenc med drugim v 25. min. zastreljal enajstmetrovko.

Po odmoru so si gostje priborili rahlo premoč, toda Slovanova obramba je dobro prestala hudo preskušnjo in uspešno zavarovala nevarne prodore.

V POVRATNEM DVOBOJU ZA ŠAHOVSKI PRESTOL

BOTVINIK : TALJ 2,5:1,5

MOSKVA, 23. marca. Četrta partija povratnega dvoboja za šahovsko prvenstvo sveta med Botvinikom in Taljem se je končala na Taljev predlog — remi brez nadaljevanja. — Stanje dvoboja je potemtakem: 2,5:1,5 v korist bivšega svetovnega prvaka Botvinika. Peto partijo bosta igrala jutri.

Ta partija je bila prekinjena v zelo nejasnem položaju. Do prekinitve sta se velemojstra ves čas menjavala v ostrih napadih, obenem pa se tudi dobro in nepopustljivo branila. Partija je navdušila več ko 1.500 ljubiteljev šaha. Botvinik je kuvertiral 41. potezo.

Botvinik je tudi v tej partiji izbral Karo-Kanovo obrambo, vendar je Talj že v 3. potezi izbral starinsko nadaljevanje, tako da se je partija spremenila v varianto francoske obrambe. Nato je svetovni prvak povsem samosvoje razvil figure in se na vse pretege trudil, da bi s partijo zavil v še nerazkisane vode, kar mu je nazadnje res tudi uspelo.

V 14. potezi sta velika nasprotnika izmenjala dame, nakar je Talj napadel na oslabljenem damjnem krilu, kar mu je prineslo kvaliteto za kmeta. Toda Botvinik se je dobro branil in z osrednjimi kmeti kmalu primoral Talja, da razmišlja. Toda prvak se je prav dobro znašel v težavnem položaju. Napadel je s kmetom na b črti, obenem pa prenesel, skakača in trdnjavo na svoje levo krilo.

Položaj na deski ob prekinitvi je izredno zapleten. To je razvidno tudi iz nasprotujočih se izjav raznih velemojstrov. Petnajst minut po prekinitvi so v uradnem biltenu napisali, da je partija prekinjena v položaju, ki daje Botvinjku mnogo upanja. Nekaj minut za tem pa sta analizo končala tudi velemojstra Petrosjan in Spaski, ki sta prišla do zaključka, da nadaljevanje neizbežno vodi do remija.

TALJ : BOTVINIK (4. PARTIJA)
Francoska obramba

1. e4, c6 2. d4, d5 3. e5, c5 4. dc, e6 5. Sc3, Sc6 6. Lf4, Sge7 7. Sf3, Sg6 8. Le3, Sg:e5 9. S:e5, S:e5 10. Dh5, Sc6 11. 0-0-0, Le7 12. f4, g6 13. Dh6, Lf8 14. Dg5, D:g5 15. fg, a6 16. Sa4, Ld7 17. Lf4, h6 18. Sb6, Td8 17. Lc7, hg 20. c4, d4 21. b4, Lg7 22. L:d8, K:d8 23. b5, Sb8 24. Le2, f5 25. Lf3, ab 26. ab, L:b5 27. L:b7, Kc7 28. a4, L:a4 29. S:a4, K:b7 30. Kd2, Sd7 31. Tb1+, Kc6 32. Thc1, Le5 33. Kd3, Ta8 34. Tb6+, S:b6 35. cb+, Kd7 36. Sc5+, Ke7 37. Te1, Ta3+ 38. Kc4, Tc3+ 39. Kb5, Te3 40. Ta1, L:h2, 41. Ta7+. (Remi brez nadaljevanja.)

Naši šahisti na tujem

BEOGRAD, 21. marca. Jugoslovanski šahovski mojstri bodo letos nastopili na številnih mednarodnih turnirjih, ki bodo v Tel Avivu, na Dunaju, v Zürichu, Rostovu na Donu itd.

Sekretariat šahovske zveze Jugoslavije je sklenil, da bosta v Tel Avivu nastopila dr. Trifunović in Matulović, Gligorić pa bo igral v Zürichu, kjer se bo turnir začel 28. maja. Razen tega pa je naš velemojster dobil povabilo tudi od prireditelja mednarodnega turnirja v Dortmundu. Mednarodni mojster Udovčić pojde v Rostov na Donu (od 28. maja do 13. junija), na Schlechterjevem turnirju na Dunaju pa bo igral velemojster Vasja Pirc.

TURNEJA JUGOSLOVANSKIH KOŠARKARIC

Jugoslavija : Romunija II 46:37 (27:20)

BUKAREŠTA, 23. marca. Jugoslovanska ženska košarkarska reprezentanca je v Brašovu premagala drugo ekipo Romunije 46:37 (27:20). Najprej so povedle Romunke, vendar so jih gostje ujele že v 6. minuti. V tem delu igre se je posebno izkazala Ljubljančanka Mrakova. Pred zaključkom so domačinke malodane izenačile (34:35), vendar so bile v zadnjih minutah Jugoslovanke učinkovitejše pod košem.

Jugoslavija: Kalušević 10, Mrak 8, Pešić 7, Jovičić 6, Ferenzc, Radovanović 4, Meglaj 4, Saranović 2 in Kavs 1.

REPUBLIŠKO PRVENSTVO SKAKALCEV

Smučarska zveza Slovenije je za nedeljo, 26. t. m. ob 9. uri razpisala v Planici že dvakrat odloženo republiško prvenstvo v skokih za člane. Izvedla ga bo komisija za smučanje pri OZTV Ljubljana na 80-metrski skakalnici v Planici. Žrebanje in kontrola zdravniških potrdil in legitimacij bo v soboto 25. t. m. v Domu v Planici. Na ta naslov je treba najkasneje do 25. t. m. tudi poslati poimenske prijave.

IZBIRNI TEK ZA BALKANSKI KROS

Hafner in Rajkova na prvih mestih

Zagreb, 23. marca — Danes je bilo v Maksimiru izbirno tekmovanje jugoslovanskih atletov za letošnji balkanski kros, ki bo 9. aprila v Sofiji. Eden izmed favoritov teka na 8 km Simon Važič je med tekom odstopil, drugo presenečenje pa je vsekakor pomenilo drugo mesto Ilićeve iz Tuzle v ženski konkurenci. Pri članih je zmagal Ljubljančan Hafner, kar je njegov največji uspeh, v času 28:00,4 pred Mihalićem 28:10,4, Ivanovićem 28:11,2, Subotićem 28:18,0, M. Jovanovićem 28:28,0 in Stojanovičem 28:30,0. Ta šestorica nas bo zastopala v Sofiji. Vrstni red med ženskami (2 km): Rajkov 6:30,4, Ilić 6:36,8, Farkaš 6:40,8, Gašparut 6:41,9, Hude 6:44,0, Tovornik 6:44,8. Prva četvorica je potovala v Bolgarijo.

NOVO PO TUJEM

MILANO — Na tradicionalnem krosu »okrog 5 milnov« je na 9600 metrov dolgi progi zmagal Franjo Mihalić s časom 32:11,2.

Rim. — V prijateljski nogometni tekmi je reprezentanca Švedske igrala neodločeno z moštvom Rome 1:1 (0:1).

DUNAJ. — V prvi tekmi četrtfinala iz tekmovanja za pokal evropskih nogometnih prvakov je domači Rapid premagal švedskega šampiona Malmö 2:0 (1:0).

AMSTERDAM — V prijateljski tekmi je nogometna reprezentanca Nizozemske odpravila Belgijo 5:2 (3:2).

MOSKVA — Naslov hokejskega prvaka Sovjetske zveze je desetič zapored osvojila ekipa CSK MO iz Moskve, ki je v odločilni tekmi odpravila Torpedo iz Gorkega 8:1 (5:1, 0:0, 3:0). Drugo je bilo moštvo Torpeda, tretja pa Lokomotiva.

TRETJA SPOMLADANSKA NEDELJA OB OKROGLI ŽOGI

BO KAJ TOČK?

Ljubljanska drugoligaška tekma Proleter : Triglav bo ob 15.30 na centralnem stadionu

Štirinajsto (ali tretje pomladansko) kolo za nogometne točke je na vidiku v nedeljo. Pravzaprav se za naša prvenstva kar nekam čudno sliši, da se je kločič ugibanj razmotal že tako zgodaj. Vodilni klubi v razpredelnicah se čedalje bolj odmikajo zasledovalcem, pri čemer dolgujejo zahvalo tudi nekaterim favoritom iz neposredne bližine, ki so v medsebojnih obračunih izsilili samo remije in tako nehote pomagali vodečim do še trdnejših postojank.

V I. zvezni ligi spremlja neustavljivega Partizana zdaj samo še Crvena zvezda. Zato bo njen nastop v nedeljo pod Marjanom nemara odločilnega pomena, toda tradicija njunih derbyjev v Splitu pa hkrati ni ravno ugodna za Kostićevo četo, ki jo bo to pot po dolgem času okrepil »l'enfant terrible« — Šekularac. Od ostalih srečanj je vredno omeniti še spopade kandidatov za slovo iz lige. Vardar in Radnički sprejemata v goste nogometaše iz Mostarja oziroma zagrebški Dinamo. Domača terena sta resda precejšnja predност, toda zdi se, da za taka nasprotnika, kakor sta nedeljska, le še premajhna. Pari nedeljskega kola pa so tile:

Sarajevo - Split (3:5), Radnički - Dinamo (0:2), Partizan - Rijeka (1:2), Vojvodina - Beograd (0:1), Vardar - Velež (0:0), Hajduk - Crv. zvezda (1:2).

Ali bo tokrat uspelo ljubljanskemu ligašu vendarle iztržiti ves izkupiček? To vprašanje ni zastavljeno tjavendan, temveč zelo zelo utemeljeno. Predvsem je enajstorica Triglava v novi sezoni boljša (žal pa ne tudi učinkovita) kakor lani. To je pokazala prva tekma s Šibenikom. Na bežigrajski stadion se pride zdaj pokazat odlični Proleter iz Osijeka. To je tisto »zagonetno« moštvo, ki po neki — kdo ve kakšni — tradiciji nima sreče v dvobojih z Ljubljančani — ne doma ne v gosteh. V minulih dveh zavrtljajih so četrtoplasirani Osiječani obrali za točke Lokomotivo in Šibenik. Morebiti jih bo ta nerodna tradicija spet zaustavila v borbi s Triglavom? Tekma bo ob 15.30 s predtekmo mladincev Triglava in Olimpa.

Naj omenimo še to, da bo znani igralec Triglava Milan Medved, ki se je uspešno ukvarjal z nogometom 15 let, odigral v nedeljo poslovilno tekmo.

Zaradi priprav centralnega stadiona za proslave 20-obletnice revolucije in zaključene prireditve pohoda Ob žici okupirane Ljubljane bodo od nedelje dalje odpravljena vsa stojišča ob Titovi cesti in na voljo gledalcev samo prostori na zahodni strani stadiona z vhodom z Vodovodne ceste.

Parj nedeljskega kola druge zvezne lige:

Šibenik - Čelik (1:2), Lokomotiva - Borac (1:1), Varteks - Zagreb (1:4), Trešnjevka - Železničar (0:4), Karlovac - Sloboda (1:1).

Dogodki v slovenski conski ligi po zavrtljaju zadnje nedelje po vsej priliki ne bodo bistveno vplivali na sedanjo razvrstitev v razpredelnici. Če pojde po papirnatih računih, bo Maribor bržčas obdržal, če ne še bolj učvrstil vodilni sedež, kajti njegov neposredni tekmec in zasledovalec iz Trbovelj gostuje ta dan v Ljubljani. Najlaže bo do izkupička te nedelje pravzaprav prišla Sobota, ki si bo na domačem igrišču brškone priigrala nadaljnji dve točki in se še bolj približala vrhu.

Pari so tile:

N. Gorica - Olimp (2:6), Maribor - Ilirija (0:2), Krim - Slovan (1:0), Ljubljana - Rudar (1:1), Sobota - Triglav (2:1), Kladivar - Nafta (6:0).

Tekmi Krim - Slovan in Ljubljana - Rudar bosta v nedeljo ob 10.30 na rakovniškem igrišču oziroma na stadionu v Šiški s predtekmama mladincev. Ostala srečanja pa bodo ob 15.30 na igriščih prvoimenovanih.

Brez naših na mladinskem turnirju v Lizboni

Beograd, 23. marca. Nogometna zveza Jugoslavije je obvestila evropsko nogometno federacijo, da mladinska reprezentanca Jugoslavije ne bo nastopila na turnirju na Portugalskem, ker tamkajšnje oblasti niso dale naših igralcem vstopnih viz.

OBJAVE

Krima na Rakovniku prijateljska nogometna tekma med Krimom in Olimpijo.

Društveni kros AAK Olympia-Svoboda bo v nedeljo ob 10. uri na stadionu ob Gerbičevi ulici z začetkom ob 10. uri.

PREDAVANJA

DELAVSKA UNIVERZA okraja Ljubljana. — Petek, 24. marca 1961 ob 20. uri v dvorani Doma sindikatov, Ljubljana, Miklošičeva 26, predavanje OSVOBODILNA GIBANJA V AFRIKI — III. del ciklusa »Stara in sodobna Afrika«. Predava Drago Košmrlj, novinar RTV Ljubljana.

P 2371

OBVESTILA

RAZNO

RAZSTAVA SODOBNE AMERIŠKE UPORABNE UMETNOSTI je odprta v Moderni galeriji v Ljubljani vsak dan od 10. do 18. ure, do 2. aprila 1961. O 2146

Na podlagi 37. člena Tarifnega pravilnika podjetja pozivamo vse delavce in uslužbence, ki jim je v letu 1960 prenehalo delovno razmerje pri našem podjetju, da uveljavijo svojo pravico pri dokončni delitvi osebnega dohodka po zaključnem računu za leto 1960.
Kdor se v treh mesecih po objavi tega poziva ne zglasi na ta poziv, izgubi pravico pri dokončni delitvi osebnega dohodka. — Gozdno gospodarstvo Ljubljana, Likozarjeva 13 s svojimi poslovnimi enotami, gozdnimi obrati, Bistra, Kamnik, Litija, Ravnik, Škofljica in Trbovlje. O 2151

ONA?

DRUŠTVO ZA TELESNO KULTURO »Partizan-Ilirija«, Ljubljana, Zg. Šiška, Vas vabi na redni letni občni zbor, ki bo v petek, dne 24. t. m. ob 19. uri v društvenem domu z običajnim dnevnim redom. Člani in prijatelji društva vljudno vabljeni! O 4030

GLEDALIŠČE

DRAMA LJUBLJANA

Petek, 24. marca ob 15.30 Anouilh: ORNIFLE ALI SAPICA. Abonma Popoldanski. (Vstopnice tudi v prodaji),
ob 19.30 Smole: ANTIGONA. — Abonma F. (Vstopnice tudi v prodaji).

OPERA

Petek 24. marca ob 15. Smetana: PRODANA NEVESTA Zaključena predstava za razne šole.

MESTNO GLEDALIŠČE Ljubljana — Gledališka pasaža

Petek, 24. marca ob 19.30: Sartre, ZAPRTI V ALTONI. Abonma Kolektivi H. Vstopnice so tudi v podaji.

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE Ljubljana — Mestni dom

Petek, 24. marca ob 19.30: Fermaud: Z VRATI TRESKAJO, komedija. Gostovanje v Notranjih Goricah. Veljajo vstopnice od 19. marca. Prodaja vstopnic eno uro pred pričetkom.
Sobota, 25. marca ob 20: Br. Nušič: POKOJNIK, komedija. Red C. Vstopnice so tudi v prodaji.
Nedelja, 26. marca ob 15.30: Br. Nušič: POKOJNIK, popoldanska predstava. Izven.
ob 19.30: M. Benetević: HVARČANKA, komedija. Večerna predstava. Izven.
Prodaja vstopnic pri gledališki blagajni v Mestnem domu, rezervacije po telefonu 32-860.

Izdaja in tiska Časopisno podjetje »DELO«, Ljubljana, Tomšičeva 1—3 – Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva 3, telefoni: 23-522 do 23-526 – Oglasni oddelek: Ljubljana, Titova 7, tel. 21-896 – Naročninski oddelek Ljubljana, Titova 5, telefon 20-463 – Poštni predal 29 – Brzojavni naslov »DELO«, Ljubljana – Žiro račun pri Komunalni banki, Ljubljana 600-704 1-367 – Mesečna naročnina 550 din – Rokopisov ne vračamo

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

Petek, 24. marca Jose Andre Lacour: ZRELOSTNI IZPIT. Predstava ob 20. uri. Abonma za redijaški

SLOV. LJUDSKO GLEDALIŠČE CELJE

Petek, 24. marca Janez Žmavc: ROK IN LEA ob 20. uri. Gostovanje v Slov. Konjicah.

KONCERTI

Drevi ob 20.15 uri izredni koncert mešanega zbora Slovenske filharmonije. Na programu moteti in še neizvajani madrigali JAKOBA GALLUSA. Dirigent JANEZ BOLE, korepetitor MARKO MUNIH. Vstopnice od 100 do 300, za študente 50% popusta

PLESNI ORKESTER — ERWIN LEHN bo koncertiral jutri ob 20.15 v **Filharmoniji** in ne na GR. Imetnike rdečih vstopnic prosimo, da jih zamenjajo za nove (modre) vstopnice z oznakami sedežev za Filharmonijo. Blagajna je odprta dopoldne in popoldne. K

SAP TURIST VAS VABI

ISTRA — 9.IV. 1961. enodnevni izlet v Hrastovlje, Beram, Pazin, Lindar in Buzet.
16.IV. 1961. enodnevni izlet v Opatijo, Rašo, Vinčenal, Dwigrad in Sv. Peter u Šumi.

RIM—NAPOLI—POMPEJI—CAPRI — 6-dnevno potovanje v času prvomajskih praznikov. Zadnji rok prijav 25. marec 1961.

ŠVICA — Zürich, Bern, Geneva, Lausanne. 7-dnevno potovanje z avtobusom, vlakom. Izlet na Jungfraujoch
Navedena izleta v inozemstvo prireja Republiški odbor sind. prosvetnih in zdravstvenih delavcev ter Turistično društvo Ljubljana v organizaciji SAP—TURISTA.

Prijeve sprejema Sap—Turist, Ljubljana, Miklošičeva 17 (tel 30-645) kjer dobite tudi ostale informacije.

ONO?

MALI OGLASI

FIAT 600 prodam. Ponudbe pod »10.000 km«. 4022-3

GUMI voz, nov ali dobro ohranjen, 16 col kupim. Ponudbe pod »Gumi voz«. 2236-5

STANOVANJE, hrano nudim za pomoč v gospodinjstvu, izmenoma, najraje dopoldne. Elprova 19, vrata 39, Trnovo. 4018-6

HLADILNIK »Himo« nov z garancijo prodam. Pavšičeva 5., Šiška.

FIAT 600 v zelo dobrem stanju ugodno prodam. Ogled ves dan na Staničevi 6, Cevljarstvo Lj.

PES španiel črn (dolga ušesa) št. 1856, ime BEN, pogrešan od torka. Sporočite proti nagradi na SOUVAN, Ribja 3, tel 20-389 ali Postaji LM Center 1 4050-8

STEYR buldog, kompleten ali po delih – naprodaj mehanik Čamernik Stanko Ježica 101 4053-3

KUPIM avto Opel Rekord 58 tipe naprej. Ponudbe pod »Gotovina« 4036-3

GOSPODINJSKO POMOČNICO – sprejmem. Informacije od 15.—17. ure. Ilirska 32, stanovanje 9, II. nadstropje. 4035-1

KUPIM dobro ohranjen Volkswagen, Record ali Fiat. Rotar, Črnuče 175. 4023-3

IZGUBLJENO denarnico 20. III. od »Na-Me do železniške postaje vrnite prosim: Mavrič, Koreninska 1, Velika Loka 4033-8

RAZPISI

TOVARNA KOVINSKE GALANTERIJE, Ljubljana, Mariborska 4 razpisuje naslednje štipendije:
4 za učence na TSŠ — strojni oddelek in sicer 2 štipendiji za obrat Ljubljana in 2 za obrat Šmarje pri Kopru
2 za učence ESŠ za obrat Ljubljana.
Kandidati morajo osebno oddati prošnje v tajništvu podjetja najpozneje do 5. apr. 1961. K prošnji priložite: življenjepis, potrdilo o šolanju in potrdilo o premoženjskem stanju.

UPRAVNI ODBOR Remontnega podjetja »Loška dolina« p. Stari trg pri Rakeku razpisuje naslednja delovna mesta.

1. **Mesto računovodje** z vsaj 5-letno prakso.
2. **10 zidarjev kvalificiranih ali polkvalificiranih.**

Glede stanovanj in osebnih dohodkov se pogovorimo ustno ali pismeno
Ponudbe pošljite na naslov: Remontno podjetje »Loška dolina« PODCERKEV, p. Stari trg pri Rakeku. R 2239

ON?

ZARADI HITREGA ŠIRJENJA podjetja in povečanih proizvodnih nalog želi kolektiv LOŠKIH TOVARN HLADILNIKOV v Škofji Loki pridobiti nove sodelavce za naslednja delovna mesta:
V razvojno proizvodnem oddelku:
Strojni inženir – referent za perspektivno planiranje
Strojni inženir – referent za mehanizacijo, racionalizacijo in avtomatizacijo
Strojni inženir – referent za študij gibov in časa
Strojni inženir – referent za študij rezilnega orodja
Strojnega ali obratnega inženirja – za koordiniranje med proizvodnimi enotami
Strojnega inženirja ali starejšega strojnega tehnika z daljšo prakso za kooperacije v proizvodnji
Diplomiranega ekonomista ali absolventa ekonomske fakultete za ekonomske analize
Absolventa ekonomske srednje šole ali druge srednje šole za delovno mesto referenta za statistiko. Zaželena praksa za statistiko
V organizacijskem oddelku:
Diplomiranega ekonomista, lahko tudi absolventa ek. fakultete ali s srednjo strokovno izobrazbo z veseljem v organizaciji. Zaželena je praksa.
Kadrovsko socialna služba:
Pravnika s prakso v industriji in možnostjo zastopanja podjetja.
Tajnico direktorja s srednjo strokovno izobrazbo in znanjem 2 tujih jezikov – nemščine in angleščine.
V komercialni službi:
3 korespondentke – stenodaktilografke z znanjem stenografije in enega tujega jezika
Transportnega disponenta za evidenco prevozov
Več nekvalificiranih delavcev:
Zavod za hladilno tehniko pri LTH Škofja Loka:
Direktor Zavoda za hladilno tehniko – strojni inženir s 4 leti prakse tudi na področju hladilne tehnike
Več strojnih inženirjev Z veseljem do raziskovalnega dela na področju hladilne tehnike.
Več elektro inženirjev z veseljem do raziskovalnega dela na področju hladilne tehnike.
Več strojnih in elektro tehnikov – Za dela v konstrukciji v laboratoriju.
Risarje s prakso
Knjižničarja s popolno srednjo šolo ali visoko šolo z znanjem tujih jezikov.
Plača po pravilniku o razdeljevanju osebnih dohodkov.
LOŠKE TOVARNE HLADILNIKOV ŠKOFJA LOKA

BLAGOVNEGA KNJIGOVODJO, s prakso v industriji sprejme podjetje »VEDROG«. — Nastop službe zaželen takoj. Osebne ali pismene ponudbe na naslov: »VEDROG« — veledrogerija — Ljubljana, Mestni trg 23. R 2257

TRGOVSKO PODJETJE — »PETROL« v Ljubljani sprejme takoj v službo:
trgovskega pomočnika za bencinski servis v Škofji Loki ter honorarno **nadzornika** za bencinski servis v Kranju
Ponudbe pošljite na naslov: — »Petrol«, Ljubljana, Cankarjeva c. 5-II. R 2256

PO SKLEPU fakultetnega sveta razpisuje **Fakulteta za elektrotehniko** Univerze v Ljubljani
MESTO TAJNIKA FAKULTETE
Pogoj: fakultetna izobrazba (pouk druge stopnje) — **Zaželena** je upravna ali pravna praksa.
Pravilno kolkovane prošnje z življenjepisom in prilogami naj prosilci vložé v 15 dneh od objave v »Delu« na dekanat Fakultete za elektrotehniko, Aškerčeva 9. R 2252

FAKULTETA za elektrotehniko Univerze v Ljubljani razpisuje po sklepu fakultetnega sveta
MESTO EKONOMA
Pogoj: srednješolska izobrazba z vsaj 3 letno prakso
Pravilno kolkovane prošnje z življenjepisom naj prosilci vložé na dekanat fakultete Aškerčeva 9.
Razpis velja do zasedbe delovnega mesta. R 2251

ZAVOD ZA RIBIŠTVO v Ljubljani razpisuje delovno mesto
ŠEFA
računsko gospodarskega sektorja
Prednost imajo kandidati, ki so že delali v finančno samostojnih zavodih.
Nastop službe je mogoč takoj. Plača po posebnem pravilniku. Prošnje, kolkovane s 50 din ter življenjepisom naj kandidati pošljejo v 15 dneh po razpisu na naslov: — Zavod za ribištvo v Ljubljani, Zupančičeva 9, p. p. 6-I. R-2249

MARIBOR

DEŽURNA LEKARNA

Petek, 24. 3. 1961 lekarna PLANINA, Glavni trg 20.

KINO

UNION: amer. barv. cin. film: COWBOY
PARTIZAN: amer. barv. cin. film: ANASTAZIJA.
UDARNIK: španski barv. film: PRODAJALKA VIJOLIC

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE:

Petek, 24. marca ob 16 uri: Smetana: PRODANA NEVESTA Red LMS – popoldanski.
ob 19.30: Stevenns: ZAKONSKI VRTILJAK. Gostovanje v Dravogradu

RADIO MARIBOR

5.00—8.00 Prenos sporeda RTV Ljubljana — 8.00—8.05 Domače vesti — 8.05—8.30 Objave, zabavna glasba in reklame — 8.30—9.00 pisana paleta – za vsakogar nekaj — 9.00—17.00 Prenos sporeda RTV Ljubljana — 17.00—17.10 Domača poročila — 17.10—17.30 Zabavna glasba, vmes obvestila in reklame — 17.30—17.40 Kulturno-prosvetni razgledi — 17.40—18.00 Zborovske skladbe slovenskih skladateljev — 18.00—24.00 Prenos sporeda RTV Ljubljana.

ONA ON ONO!

KINO

SPORED ZA PETEK

UNION: franc.-ital. barvni cinemascope film NOČI LUKRECIJE BORGIJE. Režija Sergie Grieco. Igrajo Belinda Lee, Jacques Sernes. Brez tednika. — Predstave ob 15, 17, 19. in 21. uri. Ob 10. uri matineja amer. barv. vistavision filma PLESALKE.
V soboto, dne 25. marca ob 22. uri predpremiera franc. vistavision filma ULICA DE PRERI. V glavni vlogi Jean Gabin.

KOMUNA: amer. barv. vistavision film VRTOGLAVICA. Režija Alfred Hitchcock. Igrajo James Stewart, Kim Novak. Predstave ob 15, 17.30 in 20. uri.
VIČ: amer. barvni cinemascope film PLESALKE. Režija George Cukor. Igrajo Gene Kelly, Kay Kendall. Brez tednika. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. uri.
SLOGA: amer. barvni vistavision film VRTOGLAVICA. Predstave ob 15.30, 18. in 20.30 uri.
ŠIŠKA: amer. barvni cinemascope film GOLA MAJA. Režija Henry Koster. Igrajo Ava Gardner, Amadeo Nazzari. Tednik. Predstave ob 15, 17, 19. in 21. uri.
Prodaja vstopnic v vseh kinematografih od 9.—11. ure in od 14. ure dalje.
»SOČA« NOVA GORICA: ameriški barvni cinemascope film OKLAHOMA ob 17. in 20. uri. Prodaja vstopnic od 9.—11. ure
RBOVLJE — DELAVSKI DOM: italijanski barvni film POLIKARPO ob 18. in 20. uri.
TRIGLAV LJUBLJANA: francoski barv. cinemascope film SLEPI POTNIK. Tednik. Predstave ob 16., 18. in 20. uri. Prodaja vstopnic od 15. ure dalje.
MLADINSKI KINO ob 10. uri dopoldne ter ob 15. in 17. uri popoldne: Italijanski barvni film POSLEDNJI RAJ Film priporočamo mladini od 6. leta starosti dalje. Predprodaja vstopnic od 9. do 11. ure in od 14. ure dalje.
LITOSTROJ: ameriški barvni CS film ŽELJA ZA MOŠKIM ob 20. uri. Prodaja vstopnic eno uro pred pričetkom predstave.

VSAK TEDEN 120 ŠPORTNA NAPOVED

KINO VEVČE: ameriški barvni CS film BERNARDINE ob 20. uri. Predprodaja vstopnic od 19. ure dalje.
DOMŽALE: ameriški barv. CS film OD PEKLA DO TEXASA ob 20. uri. Predprodaja vstopnic je dve uri pred pričetkom predstave.
»SORA« ŠKOFJA LOKA: francos. wistav. film PREVARANTI ob 18. in 20. uri. Predprodaja vstopnic od 11. do 12. ure.
BLED: ameriški CS vojni film HRABRI IN SMELI ob 20. uri. Predprodaja vstopnic od 19. ure dalje.
RADOVLJICA: ameriški glasbeni barvni film ZLATA TROBENTA – Armstrong ob 20 uri. Predprodaja vstopnic od 18.30 ure dalje.
RADIO: italijanski barvni film ZELENA MAGIJA. Predstavi ob 18. in 20. uri.
PLAVŽ: sovjetski barvni film NEBO KLIČE. Predstavi ob 18. in 20. uri.
»STORŽIC«: amer. barv. VV film BRATJE KARAMAZOVI ob 15.30, 18. in 20.30. uri. Zaradi izredne dolžine filma cena vstopnic zvišana za 20 din. Matineja ob 10 ri istega filma.
ČRNOMELJ: ameriški barvni CS AVTOBUSNA POSTAJA ob 19.30. uri. Predprodaja vstopnic od 18. ure dalje.
SVOBODA TROBOVLJE II: amer. barvni CS film PLESALKE ob 17. in 19. uri.
SVOBODA II HRASTNIK: amer. barv. VV film OBRAČUN V OK KORALU ob 17. in 19 uri. Predprodaja vstopnic od 16. ure dalje.
KRKA NOVO MESTO: jugoslovanski film ŠTIRINAJSTI DAN.
»SOLKAN« N. G. SOLKAN: amer. CS barvni film: DOBER DAN ŽALOST ob 20. uri.
»PARK« MURSKA SOBOTA: ameriški barvni film NAPADALCI. Predstavi ob 17.30 in 20. uri. Prodaja vstopnic od 16. ure dalje.
»SOČA« KOPER: italijanski barv. CS film JEZ NA PACIFIKU ob 16., 18. in 20. uri Predprodaja vstopnic od 15 ure dalje.
»GARIBALDI« PIRAN: – amer. barv. film POVEST O BENY GOODMANU ob 16., 18. in 20.15 uri. Predprodaja vstopnic od 15. ure dalje.
»LJUDSKI DOM« PORTOROŽ: italijanski film NEVARNE SOPROGE ob 17.30 in 19.30 uri. Predprodaja vstopnic od 16.30 ure dalje.

RTV

SPORED ZA PETEK

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) – vmes ob — 5.25—5.45 Nekaj domačih za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.30—6.40 Reklame — 8.05 Blaž Arnič: Zapeljivec, simfonična pesnitev — 8.30 Ali vam ugaja? — 9.00 Naš podlistek — Zgodovinski popotniki — II. — 9.20 Ljubljanski komorni zbor p. v. Slavka Zlatića — 9.35 Kotiček za mlade ljubitelje glasbe — Metka in Tinček za solističnem koncertu — 10.15 Violinist Dejan Bravničar igra plese za violino in klavir — 10.35 Panorama melodij — 11.00 Dva prizora iz Dvorakove Rusalke — 11.30 Človek in zdravje (ponovitev) — 11.40 Zabavni zvoki — 12.00 Petnajst minut z veselimi planšarji — 12.15 Kmetijski nasveti — ing. Ivo Žnidaršič: Kmečki borovi gozdovi na Dravskem polju — I. del — 12.25 Pet pevcev — pet popevk — 12.40 Domači napevi izpod zelenega Pohorja — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Španija v pesmi in plesu — 13.45 Vsakomur nekaj iz arhiva domačih poskusov — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — Neža Maurer: Pomlad, igraj se z nami — 14.35 Iz Hanaloviih oper — 15.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba — Radijska univerza — Branislav Sevarlić: Sestava in starost našega planeta — 16.00 Petkovo glasbeno popoldnne — 17.00 Lokalni dnevnik —17.15 Razgovor z volivci — 17.25 Vesela godala — 17.35 Gostje iz Stuttgarta — Plesni orpester Erwin Lehn — 18.00 Iz naših kolektivov — 18.15 Lepe melodije — 18.30 Tako pojo in igrajo tuji narodi – XII. oddaja Narodne pesmi francoskih naseljencev v Kanadi — 19.00 Obvestila reklame in zabavna glasba — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Četrt ure z orkestrom Franck Pourcel — 20.15 Tedenski zunanjepolitični pregled — 20.30 Z violino skozi čas — 13 oddaja — 21.09 G. Rossini: 11 signor Bruschino, uvertura — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Ansambel Mojmirja Sepeta in kvintet Predraga Krstića — 22.35 Moderna plesna glasba — 22.50 Literarni nokturno — 23.05 Nočni koncert — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

Naročite tudi Vi
Tedenska tribuna

DRUGI PROGRAM

19.00 Zapišite nareki – Tečaj za angleški jezik — 12. narek — 19.15 Četrt ure z Dalido — 19.30 Raidjski dnevnik — 20.00 Saloon sredi prerije — 20.25 Izlet v Rio — 20.45 Mednarodna radijska univerza — Lukasz Kurdybacha: Kaj dolguje sodobna vzgoja Komenskemu — II. — 21.00 Odlomki iz Beethovnove opere Fidelio — 22.00—22.15 Napoved časa poročila, vremenska napoved in pregled sporeda II. programa za naslednji dan.

TELEVIZIJA

ITALIJA 17.00 TV za otroke: Razvedrilo — Poglavar Sajenov — film
BEOGRAD 20.00 TV Dnevnik — 20.15 TV o filmu — reportaža in celovečerni umetniški film

ZAHVALA

Ob izgubi naše mame

ALBINE POTOKAR

se najlepše zahvaljujemo vsem, ki so se udeležili njenega pogreba in ji darovali vence in cvetje.
Potokarjevi in Segovi
V Ljubljani, 23. marca 1961.

Ob smrti našega ljubljenega ata

ALOJZIJA ŽNIDARŠIČA

se iskreno zahvaljujemo zdravniku dr Maziju za njegov trud. Nadalje se zahvaljujemo Občinskemu komiteju ZKS Izola, SZDL Izola, godbi in pevskemu zboru »Svobode« Izola, Sindikalni podružnici Stanovanjske skupnosti in vsem ostalim, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti.
Žalujoči: žena Terezija, sin Franc, hčerke Stefi, Albina in Rezi z družinami ter ostalo sorodstvo. P 238

Umrli so naša draga mama

IVANE DIMNIK

iz Starih Jarš

Pogreb bo v petek, dne 24. marca 1961 ob 16. uri izpred Frančiškove mrliške vežice na Žalah.
Žalujoči: hčerki Marija in Pepca z družinami in ostalo sorodstvo.
Ljubljana, dne 22. marca 1961.

Globoko užaloščeni sporočamo, da je preminil naš častni član in odbornik, star 71 let

ANDREJ JOVAN

magister — rezervni kapetan I. klase, nosilec raznih odlikovanj in diplom

Pogreb dragega člana bo v petek, 24. marca, ob 10. uri iz Dravograda v Varaždin.

Občinski odbor ZB Dravograd — Krajevni odbor ZB Dravograd — Občinska gasilska zveza občine Dravograd – Gasilsko društvo Dravograd — Združenje rezervnih oficirjev Dravograd — AMD Dravograd — Foto klub Dravograd — Turistično olepševalno društvo Dravograd in RK Dravograd

SPOROČAMO ŽALOSTNO VEST, DA JE UMRL

VIDE PREPOLEC

VRATAR

VESTNEGA, POŽRTVOVALNEGA IN DOLGOLETNEGA SOTOVARIŠA BOMO OHRANILI V TRAJNEM SPOMINU.

SVET IN UPRAVA KLINIČNIH BOLNIŠNIC, LJUBLJANA

LJUBLJANA, 23. MARCA 1961.

Novi tovariš

Hladna vojna zaradi zlatega mikrofona. Beograjčani so kronali od žirije poraženega Djordja Marjanovića. — **Cene — nuja in špekulacija.** Kako je z našimi dohodki in z rastjo življenjske ravni — **Ozka špranja.** Dve krstni predstavi v celjskem gledališču. — **S Splošno plovbo med kontinenti.** Svetovni popotnik Milenko Šober je priplul v Ameriko — **Ljudje v kartoteki.** Popisi prebivalstva skozi zgodovino — **Podnajemnikove težave.** »Jadran-film« je posnel sodobno komedijo »Martin v oblakih«. In kot vedno stalne rubrike: Domači obzornik, Psst, Svet v mozaiku, Prilogi: Partizanski tednik in Kaj veš, kaj znaš — Roman »Topovi z Navarona«

NE POZABITE KUPITI NOVEGA tovariša

V KRATKEM

Ubogala je in začela z analizo, ko pa so se Bartove denarne zadeve še bolj poslabšale, je morala nehati. Upreti se moram s pogumom, si je govorila; ležanje na postelji in govorjenje za sto dolarjev tedensko ji pač ne bosta pomagala, pomagal pa ji bo pogum in nič drugega.

Težava pa je bila v tem, da ji gospodinjenje in ukvarjanje z otrokoma, pletenje in dolgi sprehodi po deželi niso ozdravili notranjega nemira. Potem ko je opustila udejstvovanje v klubih in »družabno dejavnost,« je postala tako razdražljiva, da je le s težavo sedela dalj kakor pet minut. Zazdelo se ji je, da je tega deloma kriv Boston, mesto, o katerem se ji je zdelo, da pooseblja zgrešena merila. Zdelo se ji je, da so klubi, kjer se je prej udejstvovala s tolikšno vnemo, pravi simbol hinavščine. Zdelo se ji je, da delujejo njeni stari prijatelji in prijateljice kakor lutke, ki jih premikajo nitke družabnih dogovorov, nikoli pa lastna čustva. Že dolgo pred tistim, ko so se Bartove denarne zadeve približale polomu, se je pogovarjala z njim o tem, da bi vse skupaj prodala in se preselila morebiti v Kalifornijo ali pa v Chicago, kjer je imela še nekaj daljnjih sorodnikov. Ko je Bart predlagal, naj bi šla na otok v poletno hišo in preživela tam leto dni, mu je navdušeno pritrdila. Še več, potiskala ga je še dalje in je spremenila njegov negotovi predlog, ki je bil sprva komaj kaj trdnejši kot sanje, v resničnost. Za otroka bo to čudovito, je rekla.

Pri odločitvi, da se bosta za stalno preselila na otok, je sodelovala prav toliko kot on; zaradi tega se je pozneje v spominu mrko grajala. Ni kriv samo on, je premišljevala; ti strašni zimi sem zakrivila sama. O, izgubljala se je v svetlih sanjarijah, da bi opustila ustaljene navade, se čisto sama naga sprehajala po sončnih obalah, se pogreznila v nekakšno novo, skrivnostno zvezo z naravo. Kupila si je knjige z navodili, kako naj človek na oralu zemlje zadostuje sam sebi; vse zlagano bo pustila za seboj in se posvetila bistvenim rečem. Iz volne, ki jim jo bodo dale lastne ovce, si bodo sami tkali in pletli oblačila in kuhali si bodo žganje iz lastnih jabolk. Pridelovali bodo krompir in se naučli, kako je treba prekajevati ribe. Otroka se bosta naučila, kako se je treba resnično sprostiti.

Skoraj nenehne utrujenosti, pomanjkanja samote ki ga je povzročilo dejstvo, da je bil Todd Hasper nenehoma na otoku, morilskega ozračja, ki je obdajalo Barta po poslovnem polomu – vsega tega takrat ni predvidevala. Toda tisto prvo jesen, ki so jo prebili na otoku, v tistih zadnjih, goljufivih dneh indijanskega poletja je doživela nekaj dni čudovitega vzburjenja. Nekoč se je sama odpravila na oddaljen rt, se slekla, legla na toplo granitno skalo sredi nakodrane morske gladine in čutila, da odpadajo z nje leta in leta zlaganega življenja. Ogledovala je svoje telo, ki je imelo še zmerom polne boke in ozek pas, medtem ko ji je bila koža na trebuhu od dveh porodov predeljena z rahlo temnejšo progo in so se ji pričele prsi čisto rahlo povešati, in ni se ji zdelo, da bi bila stara; imela je nenavaden občutek, da dozoreva, da je zdaj veliko lepša kakor v tesno zadrgnjenem stezniku in z dolgimi belimi rokavicami na kakem damskem krožku, ter za slehernega moškega veliko bolj vabljiva kakor takrat, ko je vsa gizdava ležala na obali v črni kopalni obleki in plašču iz ponarejenega krzna. Če bi Bart tisti večer, ko se je vrnila, ne bil pijan, bi morda lahko začela znova.

Toda bil je kajpada pijan, nekaj dni pozneje je zapadel prvi sneg in spomin na to kratko, srečno obdobje se je spremenilo v sanje. Mrko se je oprijela stare vere v korajžo. Treba je bilo kuhati, prati in plačevati račune, saj je pričelo Bartu že ob samem pogledu na čekovno knjižico kmalu postajati slabo. Treba je bilo negovati in učiti otroka, če že ne z veseljem, pa vsaj odločno. Tako zelo učinkovito znaš delati, je govoril Bart; naravnost neverjetno je, da je ostala mlada. Avtomat, ki se hrani s korajžo in živi po nespremenljivem redu: takšna je postala.

Toda ne docela, je zdaj razmišljala v tihotni stari Kenovi sobi. Srečo imam; nasprotno kakor Bart sem lahko še zmerom na nekaj ponosna. Še zmerom sem lahko nečimrna, nič bolj se nisem postarala kakor Ken, še vedno nisem stara dama ali kvartopirka, še vedno nisem strokovnjakinja iz vrtnarskega krožka. Še vedno sem ženska, pri moji veri, in to je več kakor tisto, s čimer se lahko pohvali njegova žena.

Tega si ne bi smela priznati, je mislila, pa sem vendar vesela, da se je poročil z grdo žensko. Ne smem se varati: v tem užívam. Morala bi biti prijazna z njo; morala bi se mi smiliti; morala bi ji pomagati proč s tega otoka, ubogi duši s tistimi nemirnimi rokami in živčnim hihitanjem; in vendar me veseli, da je grda, še vedno sem vsa pasja in zadostí iskrena, da si to tudi priznam.

Toda vse to je Sylviji le malo pomagalo pri neposrednem vprašanju, kako naj preživi jutrišnji dan. Dež je hujša težava kakor propuščajoča streha. Gosti se bodo morali zadrževati v dnevni sobi in na stekleni verandi. Drugače se razidejo po vrtovih in plažah in se sprehajajo po otoku, danes pa bodo sedeli v dnevni sobi, igrali bridge in klepetali. Če bo ob Kenu kakorkoli nesproščena, bodo to opazili dosti prej kakor ob sončnem vremenu. Starosta vseh obrekljivk Mrs. Humble je rekla, da se Kena spominja, ni pa povedala, česa vsega se še spominja ob njem. Najbrž ne vsega. Če se Sylvia količkaj spozna na Pine Island, bodo največ govorili o nekdanjem inštruktorju in plavalnem mojstru, ki se je zdaj vrnil kot bogatin in plačuje sinu svojega nekdanjega delodajalca za sobe, kjer so nekoč prebivali gospodarji. O, da, to bo za Pine Island velika štorija. Če pa je spomin Mrs. Humble še dovolj trden, da bo izkopal iz pozabe dvajset let staro opravljanje, no, potem poletje morda le ne bo tako dolgočasno.

Morda je imel Bart prav, ko je nagonsko začutil, da bi morali Kenovo prošnjo zavrniti. Tega nisem dobro premislila. Prepričana sem bila, da me ne more noben moški spraviti iz ravnovesja; nisem vedela, da se bova morala gledati tako od blizu in da lahko leta marsikaj ne le uničijo, ampak tudi izboljšajo.

Potem se je Sylvijin pogled ustavil ob postavi, ki se je premikala po cvetličnem vrtu. Iz tolikšne daljave je bilo težko uganiti, pa je vendarle vedela, kdo je. Na Pine Islandu sta samo dva človeka, ki bi ob pol devetih zjutraj nataknila plašč in se šla sprehajat po dežju; in tale nima psa s seboj. Videla je, da je obkrožil gostišče. Ko je prišel na dvorišče, ki je ležalo med garažo in staro hišo, je stopila k oknu in se od strani približala zavesi. Stal je spodaj na betonskem cestišču in strmel proti oknu svoje nekdanje sobe, dež pa je škropil po tlaku okrog njega in mu kapljal s krajevcev klobuka na obraz. Kakih dvajset sekund je miroval, potem pa se je sunkovito obrnil in se zastrmel v zadnjo steno gostišča, kjer so rumene zavese zakrivale okno sobe, kjer je nekoč spala ona. Z obema rokama v žepih se je nestrpno zasukal in se nesmiselno čofotaje po razlivajočih se potočkih odpravil po stezi proti obali, kjer je pred davnimi leti pazil na kopajoče se otroke.

TU NI ULIČNIH NAPISOV

107. K tovarišem se je vračal Nejče skozi gozd. Po rumenih srčikah so brenčali čmrlji. Dišalo je po smoli, ki jo je parilo sonce. Kmalu je zaslišal Nejče veselo vpitje tovarišev. Ko je prišel k njim, so se že motali med drevjem, čeprav je bila za njimi dolga pot.

Nejče je opazil, da Bena mi med njimi. »Kje je Beno?« je vprašal. Saj res, so rekli tudi drugi, kje je le Beno? Kje spet stika za kako stvarjo? Klicali so ga, odziva pa ni bilo. »Pojdimo ga iskat,« so rekli. »Ostanite tu!« je ukazal Nejče. »Iskat ga grem jaz, ki poznam svet tod okoli.«

Odšel je v gozd in klical, toda Beno se ni oglasil. Nejče je stekel v smer, kamor je drevje metalo sence. Tako je vedel za smer, da se ne bi izgubil. Venomer je klical Bena. Potem se je obrnil na desno in spet klical. Bil je že močno zaskrbljen, ko ni bilo odziva. Obrnil se je na levo in tekel spet čez sence. Beno se še ni oglasil na klice. Nejčeta je stisnilo: Kako ga bodo našli v teh širnih gozdovih, če se je izgubil? Dobro si je ogledal smer senc, da ga ne bi kaj zmotilo. Spet je stekel. Ves čas je klical, vendar zaman. Potem si je rekel tolažilno, da je šel morda Beno iz prelaza skozi praprotje v oni hrib.

Ko je Nejče hitel v drugo smer, so planile iz praprotja tri srne. Bežale so z dolgimi neslišnimi skoki. Dober lučaj daleč so se ustavile in se ozirale za Nejčetom.

Golobe selijo

Na peščinah francoske Riviere zlasti v okolici Nice, je vse polno golobjih jat. Ker pristojne oblasti niso dovolile, da bi jih pobili ali zastrupili, so jih začeli omamljati s posebnim preparatom, ki ga dodajajo koruzi. Pijane golobe potem odvažajo okoli 250 km daleč proti severu, in sicer v glavnem v dolino ob Rodanu. Zamisel so uresničili v okviru kampanje za čistočo v južnofrancoskih letoviških mestih.

Za ohranitev tradicije

Nizozemska slovi zaradi starih mlinov na veter. Ker je teh posebnosti čedalje manj, je vlada sprejela sklep, po katerem bodo lastniki poslej dobivali letno podporo za vzdrževanje mlinov. Še v začetku našega stoletja je bilo na Nizozemskem na deset tisoče mlinov na veter. Ker je teh posebnosti čedalje manj, je vlada sprejela sklep, po katerem bodo lastniki poslej dobivali letno podporo za vzdrževanje mlinov. Še v začetku našega stoletja je bilo na Nizozemskem na deset tisoče mlinov, zdaj pa jih je le še nekaj nad 900, med temi 500 pokvarjenih.

20 let naše ljudske revolucije

PETEK, 24. MARCA:

PRVO PROSLAVLJANJE SVETOVNEGA MLADINSKEGA TEDNA

Pred sedemnajstimi leti je jugoslovanska mladina prvikrat proslavljala Svetovni mladinski teden. To je bilo med 21. in 28. marcem 1945. To je bil teden, v katerem je svobodoljubna mladina vsega sveta slavila mednarodno enotnost in tovarištvo v skupnem boju proti fašističnim zavojevalcem. Imenoval se je tudi Teden spomladanske ofenzive mladine. Vse svobodoljubne mladinske organizacije po svetu so proslavljale teden po skupnem načrtu: povečale so napore za skupno zmago, za osvoboditev zasužnjenih dežel in za utrditev prijateljstva med mladino raznih narodov. Mladina vsega sveta je v ta namen prirejala mladinska zborovanja in proslave, koncerte in razstave ter si izmenjala pozdrave. Slovenska mladina je proslavljala teden v znamenju zadnjih bojev za zmago nad sovražnikom in ko je že napela vse sile za obnovo uničene domovine na osvobojenem ozemlju. Svetovni mladinski teden je bil zadnja velika manifestacija slovenske mladine pred dokončno osvoboditvijo domovine.

JAKOV KRANJČEVIĆ-BRADA:

Z ranjenci v jamah na Petrovi gori

Pri zdravljenju raznih zlomov rok in nog smo dosegli neverjetne uspehe. Če je človek dobil gangreno, smo vedeli, da je izgubljen in da ga lahko rešimo samo z amputacijo. To me je prisililo, da sem se kot nestrokovnjak lotil amputacij. Ni bilo primera, da bi mi kdo umrl. Na drugi strani pa, kadar je prišla kakšna strokovna komisija in so mi zdravniki rekli, da je v posameznih primerih potrebna amputacija, le-te nisem dovolil in tako rešil roko ali nogo. Nekateri tovariši še zdaj prihajajo k meni in pravijo: »Če ne bi bilo tebe, bi ostal brez roke (oz. noge), toda ti nisi pustil rezati«.

Čeprav je sovražnik večkrat prišel v gozd, se mu ni nikdar posrečilo izslediti zavetišč ranjencev, ker so bila tako dobro kamuflirana, da so sovražniki hodili čeznje. Nekoč je bila težka sovražnikova strojnica nad samo jamo in je streljala, ne da bi strelec opazil, da je pod njim jama z ranjenci in tifuznimi bolniki.

Med četrto ofenzivo smo bili tri dni v jamah brez kakršnekoli zveze z zunanjim svetom. Ti trije dnevi so se nam zdeli dolgi kakor tri leta. Po treh dneh smo odprli jamo in prišli na prosto. V gozdu smo naleteli na žensko, ki je zašla; od nje smo zvedeli, da je odšel sovražnik dalje za našimi. V jamah je ostalo približno 360 ranjencev, vtem ko je približno 150 laže ranjenih odšlo s svojimi enotami. Takoj smo poskrbeli, da so ljudje dobili toplo hrano.

Na Petrovi gori je zaostalo med begom pred sovražnikom mnogo otrok, ki so se izgubili, pa smo morali poskrbeti tudi zanje in jih nastaniti pri posameznih ljudeh, da bi skrbeli zanje, dokler ne bi našli staršev.

Ker nam je primanjkovalo obvez in drugih pripomočkov, smo sami uredili tkalnico obvez in prav tako izdelavo opornic za zlome. To nam je zelo koristilo.

Enote, ki so bile na postojankah, so zelo skrbele za tovariše v bolnišnicah. Kadar so zavzele kak kraj, so najprej zbrale vsa najboljša živila in jih poslale ranjencem v bolnišnice. Kar se pa ranjencev tiče, so tudi sami skrbeli, da bi jih čimbolj uspešno ozdravili in da bi se čimprej vrnili v svoje enote. Bilo je mnogo primerov, da so ranjenci odšli v boj, preden so se jim rane povsem zacelile.

Po poledenelih gozdnih poteh so lahko prenašali borci svoje ranjene tovariše samo še na rokah

(Jože Petek: S XIV. divizijo)

Vejko Kovačević:

KAPELSKI OGNJI 19

PARTIZANSKI ROMAN

Ko ga je opazil, se je udaril z levico po čelu, da bi samega sebe kaznoval za napako, ki bi jo bil skoraj storil. Meril je počasi, brez hitrice celo, dihnil je v muho, da bi jo malce ovlažil, ker mu je sijala in se mu odbijala naravnost v oči. Prepričan je bil, da bo narednik obstal, se odkril in se pogladil s prsti po laseh, si popravil bluzo z obema rokama, se obrnil na obe strani in bo šele potem stopil naprej. Vse to je tudi pričakal, ne da bi ga snel z muhe. Čakal je, da se bo premaknil do belega postajnega zidu, kjer bi ga bolje videl kakor pri vratih, ki so bila precej zasenčena. Kakor je Dimnikar pričakoval, je narednik res obstal pri vratih in pogledal na uro. Šele sedaj je Dimnikar zadržal dih in počasi potegnil prožilec. Za vsak primer je ustrelil še dvakrat. Še preden je ustrelil tretjič, se je postaja izpraznila. Samo pred vrati je obležal narednik. Dimnikar se je hitro pobral, še enkrat pogledal na postajo in Lokve, potem pa se pognal, da bi se čimprej umaknil iz ognjenega pasu. Ustavil se je še večkrat in streljal v zrak, da bi tako usmeril za seboj lokevski ogenj.

— — —

Ljubo je tretjič prebiral karakteristiko in prisluškoval Dimnikarjevi jezi na Srečka ter zbadanju na račun štaba odreda. To, kakor se je Dimnikar obnašal pri tem prvem srečanju z odredom, je potrjevalo resničnost pisma. S tem pa je bil Ljubo zadovoljen. Take ljudi je iskal. Ko je Dimnikar opazil, da se Ljubo smeje, ga je vprašal:

— So jih dovolj napletli?

— Precej, — je odgovoril Ljubo, ne da bi pravzaprav vedel, kaj Dimnikar misli.

— Njim bi jih jaz še več. Menda ne mislijo, da bodo Italijani začeli vstajo. Karkoli storiš, ni prav. Nikoli niso zadovoljni. Ni na liniji. A je mar to na liniji, da sedijo v Lokvah in pišejo letake. Menda mislijo, da bodo z letaki vrgli Mussolinija ali pa z nasipavanjem žebljev po cesti uničili italijansko motorizacijo. »Izvedena sabotaža,« se potem hvalijo na ves glas. »Celi dve uri je stala kolona kamionov na mestu.« Lahko bi še dodali: mrtvih in ranjenih ni bilo, ne na eni ne na drugi strani, da bi vsaj ljudje vedeli, da niso ničesar storili. Žeblji in vojna!

— Kaj pa bi ti delal, Dimnikar, če bi bil na njihovem mestu? — ga je vprašal Ljubo.

— Kako naj vem, kaj bi delal, če bi bil v komiteju, ko niti ne vem, kaj naj delam, da bi postal kandidat. Tega ni lahko vedeti, tovariš. Sicer pa, bolje da jih ne omenjam, ker se jim utegne kolcati, to pa bi bilo utrudljivo. Kaj je na liniji in kaj ni, tega ni mogoče določiti brez določenih predpisov. Poznam jih še izpred vojne. Letos so mi dali nalogo, no, ni bila kdove kaj. Trudil sem se, da bi jo izpolnil točno tako, kakor so mi naročili, čeprav bi jo lahko tudi enostavneje. Pa nisem hotel. Naj bo po njihovem. Potem so me imenovali za kandidata. Čakal sem na drugo nalogo, da bi me končno tudi sprejeli. Dobil sem jo. Pretrgal sem vse linije okoli mesta in nekaj električnih vodov. Namesto, da bi me sprejeli, so mi odvzeli kandidaturo. Le do kdaj se bo to še vleklo?

In kaj naj bi delal, me vprašaš? Puško na rame, pa v partizane. Odpeljal bi tudi tistih nekaj ljudi, kar jih je še ostalo, ne bi pa mlatil prazne slame. Agitacija, propaganda, letaki, Rdeča armada. Toliko, da ne postavijo slavolokov z dobrodošlicami. Ob slovesu sem jim govoril: pojdite, kaj čakate, polovili vas bodo kakor miši. O, si bodo že zapomnili »razkandidiranega« Dimnikarja.

Počasi se je pomirjal. Zdaj se je lotil komiteja, zdaj Srečka.

— In prav on naj nosi puško, ob tolikih ljudeh, ki so sposobni za boj, hm.

— Lahko, lahko Dimnikar, — se je končno Ljubo postavil Srečku v bran. Še mlajši borci so, ki se borijo ramo ob rami s starejšimi.

Dimnikar je zamahnil z roko, s čimer je pokazal svoj popoln prezir.

— Si že slišal o tistem primeru iz Bribira? — ga je vprašal Ljubo prepričljivo, kakor da gre za splošno znani dogodek, ki bi ga moral vsakdo spoznati.

— Šele včeraj sem prišel iz zapora. Vem pa, da se Primorci radi hvalijo.

— To pa je resnično, Dimnikar. Gre za fanta, podobnega temu našemu Srečku, kateremu ti ne bi dal puške. Že od samega začetka se je ta fant s svojo borbenostjo še posebej odlikoval v raznih manjših mladinskih zalednih akcijah. Na vsak način je hotel priti v Bribirsko četo, kar pa mu ni pomagalo, ker je bil premlad, da bi ga sprejeli. Obletaval je partizane, jim nosil hrano, prihajal na javke, vse pa je bilo zaman. Ko ni mogel ničesar doseči, je začel sam izvajati nekatere manjše akcije, ki bi prisilile partizane, da bi ga sprejeli. Tista jesenska akcija s figami je bila gotovo najbolj uspešna.

Letošnjo jesen so rodile fige kakor še nikoli doslej. Čim so se začele mehčati, so se jih Italijani na veliko lotili. Izbirali so tiste najmehkejše, že nekoliko razpokane, saj so dobri poznavalci tega južnega sadja. Bribirkam to ni bilo ravno všeč. Ženske so preklinjale, prazne veje pa so se še nada'je dvigale.

Pred domačo hišo tega mladinca je raslo veliko figovo drevo, največje med vsemi, s široko krošnjo. Veje drevesa so se pod težkim bremenom upogibale skoraj do tal. Vaščani so bili prepričani, da je bila figa zasajena že pred nekaj sto leti v spomin na nekega uskoškega junaka, ki so ga Benečani ubili na tem mestu. Figa je obrodila tudi v letih suše, ko so bila druga drevesa prazna, vaščani pa so to pojasnjevali tako, da je zemlja, kjer je figa rasla, prepojena z uskoško krvjo.

Nadzorniki natančnosti

Radioaktivni izotopi zagotavljajo enakomernost tudi v proizvodnji tobačnih izdelkov

Kadar slišimo besedo »atom«, skoraj nehote pomislimo tudi na »bombo«, šele čez čas pa se zavemo, da atomska znanost že vrsto let čedalje izdatneje posega v vsakdanje življenje, med drugim v obliki radioaktivnih izotopov, ki se uveljavljajo v zdravstvu, kmetijstvu in industriji.

Do nedavnega so ljudje stežka zbrali zanesljive podatke na primer o tem, koliko določene tekočine je v neprozorni posodi ali v cevi. Človek je mogel le približno nadzorovati vsebino kotlov z visokim pritiskom, pa notranjost jeklenk, topilnic in podobnih industrijskih pripomočkov in naprav; prav zato so se radioaktivni izotopi naglo uveljavili.

Množino in napetost tekočin v neprozornih posodah in ceveh ugotavljajo zdaj po več metodah, ki so vse zasnovane na radioaktivnih izotopih. Najpreprostejši način: iz radioaktivnih snovi izdelan »plovec« plava na gladini tekočine, na zunanjo steno pritrjen Geigerjev števec pa prestreza sevanje in tako sleherni trenutek natančno določi višino, torej množino tekočine v neprozorni posodi. Če se gladina znižuje, se vzporedno z njo premika tudi plovec, merilna naprava pa zaznamuje ustrezno šibkejše sevanje.

V ceveh in drugih posodah, v katerih notranjost — morda tudi zaradi visoke eksplozivnosti snovi — ne morejo spraviti takega plovca, ugotavljajo množino vsebine v glavnem tako, da premikajo po eni strani posode vir radioaktivnega sevanja, po drugi pa popolnoma vzporedno Geigerjev števec, ki prestreza žarke. Kazalci na njem so prilagojeni (znani) debelini sten in zračni plasti med napravama; skozi prazni del cevi ali naprave pride drugačna množina radioaktivnih žarkov kot skozi tekočino. Tako določijo višino in ob znanih podatkih torej tudi množino določene tekočine v posodi ali cevi.

Po tej metodi delajo že v vrsti industrijskih panog, med drugim tudi v nekaterih tobačnih tovarnah, kjer so radioaktivni izotopi prihranili že mnogo časa in še več tobaka. Na stroj, ki izdeluje cigarete, so tehniki pritrdili napravo, ki skrbi za enakomerno polnjenje cigaretnih tulcev. Napravo so naravnali na propustnost »normalne« cigarete in tako dobili osnovni podatek, s katerim potem naprava primerja podatke, ki jih dobi ob vsaki cigareti ali seriji. Z virom zelo šibkega radioaktivnega sevanja »presvetijo« vsako cigareto posebej, občutljiva naprava pa potem primerja trenutni podatek z »normiranim« oziroma z »idealno« cigareto. Dodatni avtomat takoj odstrani preveč ali premalo polnjene cigarete s tekočega traku ter tako zagotavlja enakomerno proizvodnjo; s tem prihrani proizvajalcem precej tobaka, kadilcem pa jezo zaradi pretrdih ali premehkih cigaret.

Avtomati za namakalno omrežje

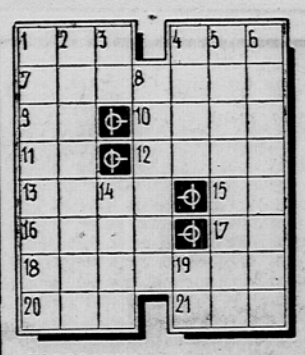
Sodelavci hidrotehničnega inštituta pri uzbeški znanstveni akademiji so izdelali instrument, ki avtomatično računa porabo vode v namakalnem omrežju. Nekaj drugih elektronskih pripomočkov ohranja v namakalnih napravah stalno isto vodno gladino.

Prebivalstvo Slovenije nekdaj in sedaj

Kot povsod po Jugoslaviji se tudi v Sloveniji pripravljajo na splošni popis prebivalstva. Strokovnjaki Republiškega zavoda za statistiko pravijo, da živi v Sloveniji približno 1,600.000 prebivalcev.

Prvo štetje prebivalstva na območju današnje Slovenije je bilo leta 1754 in tedaj so našteli okoli 700.000 prebivalcev. Prvi uradni popis pa so objavili šele 1857. Popisi so bili še leta 1910, 1921 in 1931. leta. Ob zadnjem popisu prebivalstva leta 1953 je bilo v Sloveniji brez koprskega okraja 1,466.000 ljudi, obenem s priključenim koprskim območjem pa 1,505.000.

Zadnja leta znaša etni prirastek prebivalstva v Sloveniji 13.000 do 14.000 oseb. To je v primerjavi z drugimi območji Jugoslavije najhen po odstotku pa tudi eden najmanjših prirastkov med evropskimi narodi. Vendar je na tudi umrljivost zelo majhna. V zadnjem času živi Slovenec povprečno 63 let, medtem ko je bila življenjska doba ob zadnjem popisu prebivalstva 57 let. To je posledica boljših življenjskih razmer in zdravstvene zaščite. Ženske v Sloveniji žive povprečno dve leti dlje kot moški.

VODORAVNO: 1. žensko ime, 4. ime junaka mnogih stripov Kirbyja, 7. jasnost neba, 9. skrajšan podredni veznik, 10. veliko sibirsko mesto ob reki Irtiš, 11. kratica za »Narodna republika«, 12. roman ruskega pisatelja Gorkega, 13. večja utežna mera, 15. močna igralna karta, 16. konjenik s sulico, 17. začetnici našega izumitelja na področju elektrotehnike, 18. pripovedna pesem o plemenitih dejanjih, 20. nekdanji turški odličnik, 21. mongolski poglavar.

NAVPIČNO: 1. pustolovščina, 2. življenjepis umrlega, nagrobni govor, 3. latinski predlog, 4. ujemanje verzov v pesmi, 5. pristojna oblast, 6. država v Aziji, 8. tuje žensko ime, 14. veleblagovnica v Ljubljani, 16. kratica za »Nogometni klub«.

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE

VODORAVNO: 1. Gaspari, 8. obronek, 9. sinteza, 10. dar, 11. DDR (Deutsche Demokratische Republik), 14. aspirin, 18. violina, 19. avtomat.

Letošnje znanstvene napovedi

VIRI KOZMIČNEGA SEVANJA, VREMENSKE PROGROZE, ATOMSKE CENTRALE, NOVI PODATKI NA »OSEBNI IZKAZNICI« NAŠEGA PLANETA...

Spričo vrste ugotovitev v bližnji preteklosti napovedujejo znanstveniki za letos precej novih dosežkov, in sicer zlasti nova spoznanja o razmerah v kozmičnem prostoru in na planetu našega sončnega sistema, odkritje novih elementarnih delcev ter graditev atomskih električnih central, ki bi zagotavljale potrebno energijo raziskovalnim postajam na Antarktiki in Arktiki, seveda pa tudi nadaljnji napredek pri zdravljenju nekaterih, predvsem srčnih bolezni.

Starost indonezijske kulture

Skupina indonezijskih arheologov je odkrila stopničasto piramido, ki o njej sodijo, da je stara vsaj 3.000 let. Ob tej najdbi sklepajo zgodovinarji, da je imela Indonezija precej razvito kulturo, še preden so se začeli v deželi uveljavljati hindujski vplivi. Arheolog Čandrasmamita meni, da je ta piramida verjetno iz megalitske dobe in da bodo v okolici (odkrili so jo v zahodnem delu Jave) našli še več sledov davne preteklosti.

Rakete in umetni sateliti bodo nadalje zbirali podatke za dokončno ugotovitev, ali so tudi žarki gama sestavni del kozmičnega sevanja, preden prodre v zemeljsko ozračje. Baloni doslej še niso posredovali zanesljivega odgovora na to vprašanje, zato pripravljajo znanstveniki v mednarodnem sodelovanju poseben načrt, po katerem bi izpostavili kozmičnemu sevanju okoli 80 litrov posebne, zelo občutljive snovi podobne plastem na fotografskih filmih. Od tega poskusa si obetajo tudi odgovor na vprašanje, ali sestavljajo kozmične žarke tudi delci litija, berilija in bora, kakor domnevajo nekateri znanstveniki.

Nadaljnje dosežke pri proučevanju snovi si obetajo od velikih pospeševalnikov, ki lahko dajo naelektrenim delcem energijo večkrat deset milijard elektronvoltov. Velike načrte ima za letos ženevski sinhrotron, kjer bodo proučevali predvsem tiste snovne delce, ki o njihovih lastnostih za zdaj le še malo vedo.

Za bližnjo prihodnost napovedujejo objavo novih »osebnih podatkov« o našem planetu, ker vsepovsod še vedno proučujejo in urejajo gradivo, zbrano v mednarodnem geofizikalnem letu. Avtomatično napovedovanje vremena se snuje v več meteoroloških centrih po svetu. Vse potrebno za zanesljivejše vremenske napovedi naj bi zbrali elektronski računski stroji, ki jim znanstveniki vstavljajo šifrirane podatke, predvsem tiste, ki so jih posredovali instrumenti v umetnih satelitih in v vremenskih raketah.

ZA KRATKI STIK

Igralec Rock Hudson si je kupil nov televizijski sprejemnik. Ponosno ga je razkazoval gostom:

»S tem gumbom uravnavam ton, s tem jasnost slike, ta gumb pa je tehnična novost.«

»Za kaj pa je?« so hoteli vedeti.

»Za kratki stik. Potem se laže odločim za kino.«

LAOŠKA KRIZA

Mrzlična diplomatska dejavnost

Razgovori Suvane Fume v New Delhiju – Britanski odgovor Sovjetski zvezi – Zasedanje SEATO v Bangkoku – Sile Patet Lao še zmeraj prodirajo

NEW DELHI, 23. marca. — Medtem ko postaja položaj v Laosu čedalje slabši in hudo ogroža mir v jugovzhodni Aziji, se razvija v prestolnicah Indije in zahodnih držav mrzlična diplomatska dejavnost z namenom, da bi našli izhod iz laoške krize.

V New Delhiju so bili v zadnjih dveh dneh razgovori med predsednikom zakonite laoške vlade Suvano Fumo in funkcionarji indijske vlade ter diplomatskimi predstavniki. V Londonu in Washingtonu pa se posvetujejo o korakih zahodnih držav na diplomatskem in vojaškem področju. Velika Britanija je sinoči poslala odgovor Sovjetski zvezi na njeno prejšnjo noto o ureditvi laoške krize. V Bangkoku se je začelo zasedanje visokih vojaških strokovnjakov zveze SEATO, da bi proučili položaj »na področju včlanjenih držav«.

Predsednik zakonite laoške vlade Suvana Fuma je sinoči v New Delhiju izjavil, da je treba nujno doseči prenehanje bojev v Laosu in preprečiti tuje vmešavanje. Če ne bi bilo mož takoj sklicati konference 14 držav, ki jo je predlagala Kambodža, potem bi morala mednarodna kontrolna komisija obnoviti delo. Suvana Fuma je rekel, da je zadovoljen z razgovori v New Delhiju.

Predsednik legitimne laoške vlade princ Suvana Fuma je prispel popoldne v Kairo na uradni obisk v ZAR. Laoški premier se je takoj po prihodu sestal s predsednikom Naserjem in zunanjim ministrom Mahmudom Favzijem.

Velika Britanija je v svojem odgovoru Sovjetski zvezi predložila nov načrt o ureditvi laoške krize. Agencije poročajo, da izraža načrt pripravljenost Velike Britanije, da sprejme vsak »razumen predlog« Sovjetske zveze o kraju mirovne konference, o zagotovitvi varnosti in nevtralnosti Laosa kot tudi o sestavi te konference. Trdijo, da se britanska vlada zavzema za takojšnjo opustitev bojev v Laosu in da je zahtevala od sovjetske vlade, naj prepreči pošiljanje vojaškega materiala silam Patet Lao.

Hkrati je ameriška vlada — po vesteh AFP — sklenila delovati na dvojni fronti: nadaljevati diplomatska pogajanja in istočasno medzavezniška posvetovanja, tako da bi pripravili nove vojaške ukrepe v primeru, da pogajanja ne bi žela uspeha. Agencija poroča, da je to stališče obrazložil sinoči ameriški zunanji minister Dean Rusk, ki je govoril o položaju v Laosu. Po mnenju ZDA bi morali v Laosu opustiti sovražnosti, sestati bi se morala kontrolna komisija, ustanovljena na podlagi ženevskih sporazumov o Indokini iz leta 1954, v kateri so predstavniki Indije, Kanade in Poljske, in naposled bi bilo treba sklicati konferenco, kakršno je predlagala Kambodža, toda šele potem, ko bosta uresničena prva dva predloga.

Sovjetski predlog prav tako določa tri faze za ureditev laoške krize. Sovjetska zveza predlaga v noti, ki jo je poslala pred mesecem dni Veliki Britaniji, naj bi se sestala indijsko-poljsko-kanadska komisija za Laos, potem pa naj bi sklicali konferenco 14 držav, ki bi se je udeležili tudi delegati LR Kitajske in ZDA. V tretji fazi naj bi začeli izvajati sklepe konference 14 držav, ki bi zagotovili mir v Laosu.

V Bangkoku se je včeraj začelo zasedanje visokih vojaških strokovnjakov zveze za jugovzhodno Azijo (SEATO), na katerem obravnavajo položaj v Laosu in v državah, članicah zveze, z namenom, »da bi preprečili komunistično agresijo glede na nedavne dogodke na tem področju«. Strokovnjaki naj bi tudi pripravili sestanek zunanjih ministrov — članic zveze, ki bi se sestali prihodnji teden.

Medtem se boji v Laosu nadaljujejo. Po vesteh AFP čete Patet Lao še nadalje zasledujejo uporniške enote, ki so se zatekle v Vang Vieng, ter nadalje obkoljujejo Ta Tom, jugovzhodno od Kieng Kuanga. Pred tremi dnevi so sile kapetana Konga Lija in Patet Lao zavzele utrdbo Fateng, oddaljeno 20 km od Vang Vienga.

Sestanek Gromiko-Stevenson

New York, 23. marca (AFP). Sovjetski zunanji minister Andrej Gromiko in ameriški delegat v OZN Adlai Stevenson sta imela sinoči sestanek, na katerem sta govorila o možnostih za nadaljnja pogajanja o razorožitvi. Razgovor je trajal približno dve uri.

Srečanja Koče Popovića v OZN

New York, 23. marca (Tanjug). Državni sekretar za zunanje zadeve Jugoslavije Koča Popović se je v vrsti političnih srečanj, ki jih je imel v OZN, sestal včeraj popoldne z zunanjim ministrom republike Gane Akojem Adjejem. Oba ministra sta se dalj časa prisrčno pogovarjala.

Pismo sekretarja ganskih sindikatov Vukmanoviću

Beograd, 23. marca (Tanjug). Generalni sekretar Kongresa sindikatov Gane John Tottegah je poslal predsedniku Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije Svetozarju Vukmanoviću pismo, v katerem poudarja, da imajo ganski delavci delovne ljudi Jugoslavije kot tudi vse resnične delovne ljudi širom po svetu za svoje tovariše po orožju v boju proti skupnemu sovražniku — izkoriščanju in kolonializmu. Zato je naša skupna obveznost, je rečeno v pismu, da v duhu solidarnosti bratskega mednarodnega delavskega razreda branimo in obvarujemo skupne pridobitve naše revolucije. Tottegah se v pismu zahvaljuje za poslanico Svetozarja Vukmanovića sindikatom Gane ob zahrbtnem umoru zakonitega predsednika kongoške vlade Patricea Lumumbe. V pismu je tudi rečeno, da je za delovne ljudi Gane obisk predsednika Tita simbol velike želje narodov obeh držav, da bi zboljšali prijateljstvo in sodelovanje v obojestransko korist in v korist miru. Članstvo Kongresa sindikatov Gane sporoča iskrene pozdrave in izraža najboljše želje za bodoči napredek in blaginjo delovnih ljudi Jugoslavije.

Angola pred Generalno skupščino OZN

New York, 23. marca (AP). Generalna skupščina OZN je sprejela predlog splošnega odbora, naj razpravlja o položaju v portugalski koloniji v Afriki Angoli. Predlog splošnega odbora so sprejeli z 79 glasovi proti dvema in z osmimi vzdržanimi. Portugalska delegacija je zapustila sejo Oeneralne skupščine pred glasovanjem.

Kenijski voditelji pri Kenijati

Nairobi, 23. marca (Reuter). Predstavniki Afriške nacionalne unije in Demokratske unije Kenije so danes z letalom odpotovali v Lodvar, kjer se bodo razgovarjali z uglednim kenijskim politikom Jomom Kenijato, ki živi ondi v pregnanstvu.

Kakor je znano, omenjeni dve vodilni politični grupaciji v Keniji nočeta sodelovati v vladi, dokler ne bo Kenijata izpuščen.

Južnoafriški beli policaj v Johannesburgu v Južnoafriški uniji se je lotil belega demonstranta, ki je demonstriral proti politiki rasnega zatiranja prav na dan vrnitve premiera Verwoerda iz Londona, kjer je bila Južnoafriška unija izključena iz Britanske skupnosti narodov. Čeprav so rasisti priredili Verwoerdu navdušen sprejem, so po mestu izbruhnile demonstracije črncev in belcev, ki kažejo, kakšno je v resnici razpoloženje javnosti v tej državi.

PRED ALŽIRSKO-FRANCOSKIMI POGAJANJI

Poziv alžirskemu ljudstvu

Ferhat Abas je dejal, da je »pot do alžirske neodvisnosti še polna ovir in zased« – Švica bo »nudila vse olajšave« alžirski delegaciji

TUNIS, 23. marca. (AFP). Predsednik začasne alžirske vlade Ferhat Abas je danes naslovil na alžirsko ljudstvo poziv, v katerem je poudaril, da lahko pogajanja, ki naj bi se v kratkem začela s francosko vlado, »doživijo neuspeh, če bo Francija postavljala imperialistične zahteve«. »Tajni stiki s Francijo, v katerih smo bili že od januarja letos, niso pripeljali do sporazuma o ničemer drugem, kot o tem, da se bodo začela pogajanja o samoodločbi za Alžirijo.«

Ferhat Abas je poudaril: »Pogajanja še ne pomenijo miru. Seveda upamo, da bodo razgovori pripeljali do miru, ki si ga tako vneto želi tako francosko kot alžirsko ljudstvo. Toda nihče naj ne pozabi, da se kolonialne sile niso razorožile in da utegnejo biti pogajanja dolgotrajna in težavna. Nevarnost je celo, da doživijo neuspeh zaradi nekaterih skomin in morebitne nepopustljivosti francoskega imperializma.«

Abas je dejal, da je edini napredek, ki je bil dosežen v zadnjih 18 mesecih, odkar je francoska vlada priznala alžirskemu narodu pravico, da si svobodno upravlja, dogovor, da se začno uradna pogajanja o pogojih za samoodločbo. »Pot do neodvisnosti naše dežele je še polna ovir in zased. Skoraj sedem dolgih let boja, prelivanja krvi in hudega žrtvovanja je bilo potrebno, da je prišlo do običajnega razgovora med alžirskimi in francoskimi predstavniki v zvezi z uresničenjem ciljev naše revolucije.«

Ferhat Abas je potem opozoril na to, da lahko vojna v Alžiriji še traja, ker »besede nimajo istega pomena za kolonizatorje in kolonizirane«. »Ni izključeno, da se bo v zvezi z bližnjimi pogajanji začela kampanja lažnih vesti. Takšne manevre je treba pričakovati, ker se je to že dogajalo. Zato je treba imeti pred očmi, da je smatrati za polnoveljavne samo naše uradne izjave.«

Ferhat Abas je poudaril, da se boj alžirskega ljudstva nadaljuje. »Bolj kot kdaj prej je treba okrepiti našo enotnost okrog začasne vlade, okrog narodnoosvobodilne fronte, okrog naše hrabre narodnoosvobodilne vojske, ki so instrumenti naše neodvisnosti. Bolj kot kdaj prej moramo biti budni. V pogajanjih kot tudi v vojni sodeluje vse alžirsko ljudstvo. Gre za našo usodo in zato je treba odločno predočiti enotnost našega ljudstva okrog FLN. To je največje jamstvo naše zmage.«

AP poroča iz Berna, da je švicarska vlada objavila, da bo nudila »vse potrebne olajšave« alžirski delegaciji, ki bo med bližnjimi pogajanji s francoskimi predstavniki stanovala v Švici. Pogajanja naj bi se začela prihodnji mesec v Evianu, na francoskem bregu Ženevskega jezera.

Trgovinski razgovori z Burmo končani

Beograd 23. marca (Tanjug). Nocoj so v Beogradu podpisali novi trgovinski sporazum med Jugoslavijo in Burmansko unijo ter izmenjali pismi vlad obeh držav o podaljšanju sporazuma o tehničnem sodelovanju. Podpisani trgovinski sporazum bo veljal tri leta, plačevanje pa bo potekalo v konvertibilnih funtih. Šefa obeh delegacij na pogajanjih, član ZIS Sergej Kraigher in burmanski trgovinski minister U Tvin, sta po podpisu izjavila, da bo novi sporazum omogočil hitrejši razvoj blagovne izmenjave med obema državama.

Heinrich Rau umrl

Berlin, 23. marca (AFP). Predsednik ministrskega sveta DR Nemčije Heinrich Rau je danes dopoldne nenadoma umrl. Star je bil 62 let. Zadela ga je srčna kap.

ZSSR ukinila cenzuriranje poročil zahodnih dopisnikov

MOSKVA, 23. marca. (Tanjug). Sovjetska vlada je danes ukinila cenzuriranje poročil zahodnih dopisnikov iz Sovjetske zveze.

Šef tiskovnega oddelka sovjetskega zunanjega ministrstva Harlamov je izjavil na tiskovni konferenci, da je vlada proučila možnost za zboljšanje in olajšanje zvez tujih dopisnikov z njihovimi redakcijami ter je zato sprejela sklep, da se lahko vsi tuji novinarji v Sovjetski zvezi neposredno javljajo svojim redakcijam po kateremkoli telefonu v Sovjetski zvezi ali telegrafsko ali pa iz svojih uradov ali privatnega stanovanja.

Na drugi strani pa je predstavnik ameriškega zunanjega ministrstva pred nekaj dnevi izjavil, da bo ameriška vlada proučila, kaj bodo ukrenili glede pošte, listov in drugih publikacij iz Sovjetske zveze ter drugih vzhodnoevropskih držav, ki prihajajo v ZDA, in bo prav tako proučila nekatere druge omejitve v delu sovjetskih in drugih vzhodnoevropskih novinarjev v ZDA.

POLOŽAJ V KONGU

OZN še vedno brez luke

Misija OZN je glede uvoza odvisna od Mobutujevih čet – Gizengov minister za prosveto je v Kairu obtožil OZN in imperialistične sile zaradi sedanjega kaosa v Kongu

LEOPOLDVILLE, 23. marca. (AP). Predstavnik misije OZN v Kongu je povedal, da je misija dovolila iztovoriti 700 ton svojih dobav za Kongo v luki Matadi, da pa nima zanesljivih obvestil o tem, kaj se je zgodilo s temi dobavami. Tovor so iztovorili s 23 ladij, ki so prispele v Matadi po 8. marcu, ko so Mobutujeve čete prisilile sile OZN, da zapuste luko.

M'sija ni dobila nobenih dobav, ki so jih iztovorili v luki. Preko te luke dobiva misija OZN kakih 95 % dobav.

Predstavnik OZN je pripomnil, da se misiji ni zdelo potrebno ustaviti iztovarjanje, ker »nimamo razloga misliti, da pogajanja s kongoško vlado o vrnitvi sil OZN v Matadi ne bodo uspešna«.

Leopoldvillski režim je objavil, da je predsednik Kasavubu odpotoval iz Leopoldvilla v spodnji Kongo »v zvezi z morebitno vrnitvijo sil OZN na to področje«. Potoval bo tudi v Matadi.

Misija OZN je danes objavila, da je prispela komisija dveh članov, ki bo proučila, kako izvajajo resolucijo Varnostnega sveta z dne 21. februarja. Člana komisije sta Francis Nvoked (Nigerija) in Robert Gardiner (Gana). Danes sta obiskala šefa leopoldvillske vlade Ilea.

Agencija MEN poroča iz Kaira, da je šef kongoške diplomatske misije v Kairu in minister za prosveto v Gizengovi vladi Pierre Molele včeraj na tiskovni konferenci ob-

Novice s petih celin

JUŽNA KOREJA

DEMONSTRACIJE V SEULU

Seul, 23. marca (Reuter). — Južnokorejska vlada je danes sporočila, da je bilo med včerajšnjimi demonstracijami v Seulu ranjenih 41 policajev, hkrati pa opozorila, da je storila »energične« korake, če bo spet prišlo do neredov.

Včerajšnje prve protivladne demonstracije, odkar je prišel na oblast premier Čang, so bile okrog premierove hiše. Pred demonstracijami je bilo v mestu zborovanje iz protesta proti vladnemu zakonskemu predlogu o omejitvi svobode manifestacij in dejavnosti komunistične partije. Policija je aretirala 123 oseb, med njimi tudi dva voditelja socialistične stranke. Varnostne sile v Seulu so pripravljene na nove demonstracije.

SIERRA LEONE

PRIZNANJE NEODVISNOSTI

London, 23. marca (Reuter). V Spodnjem domu britanskega parlamenta so včeraj brez glasovanja sprejeli zakonski predlog o podelitvi neodvisnosti britanski koloniji v Zahodni Afriki — Sierri Leone. Zakonski predlog bodo zdaj poslali na obravnavo v Lordsko zbornico.

ARGENTINA

POVELJNIK ARMADE ODSTOPIL

Buenos Aires, 23. marca (Reuter). Vrhovni poveljnik argentinske vojske, general Carlos Toranzo Montero je odstopil in je na njegov položaj začasno prišel general Rozendo Fraga. V sporočilu niso navedeni razlogi za odstop generala Montera.

Montera so leta 1959 razrešili položaja, a je čez dva dni spet postal vrhovni poveljnik armade. Predsednik Frondizi je lani zavrnil Monterovo zahtevo po »čiščenju v vladi in drastičnim ukrepanjem proti komunistom«.

BRAZILIJA

DIPLOMATSKO ZASTOPSTVO V MAROKU

Rio de Janeiro, 23. marca (Tanjug). Brazilska vlada je sklenila vzpostaviti diplomatsko zastopstvo v Maroku. Predsednik Janio Quadros, ki izvaja politiko tesnejšega sodelovanja z afriškimi državami, je sklenil, da bodo afriškim študentom nudili štipendije za študij na brazilskih visokih šolah.

Poudarjajo, da je predsednik Quadros odredil, naj zunanji minister Melo Franco zastopa brazilsko vlado na proslavi neodvisnosti Senegalije.

MADŽARSKA

TRGOVINA S TURČIJO

Budimpešta, 23. marca (Tanjug). Po sporazumu, ki sta ga podpisali te dni, bosta Madžarska in Turčija povečali obseg trgovinske izmenjave letos za 15 odstotkov v primerjavi z obsegom leta 1960. Tako bo skupna vrednost trgovinske izmenjave med dvema državama dosegla 21 milijonov dolarjev.

V zadnjih letih se madžarska industrija čedalje bolj zanima za turško tržišče, tako da je v nekaj krajih začela celo izvajati dela na industrijskih objektih in oskrbovati te objekte z madžarsko opremo. Madžarski izvoz v Turčijo bo še naprej v glavnem slonel na strojih, medtem ko bo Madžarska uvažala južno sadje, volno, bombaž in tobak.

ZAHODNA NEMČIJA

OPRAVIČILO ZARADI KRŠITVE ZRAČNEGA PROSTORA

Bonn, 23. marca (AP). Zahodnonemška vlada se je opravičila središču za letalsko varnost štirih velesil v Berlinu zaradi kršitve zračnega prostora Demokratične republike Nemčije. Zračni prostor sta kršila dva zahodnonemška lovcabombnika pretekli četrtek.

V opravičilu je rečeno, da sta pilota med preizkusnim poletom z obema vojaškima letaloma preletela mejo blizu Helmstadta, tako da sta letela 14 minut nad vzhodnonemškim ozemljem.

FRANCIJA

PROGRAM RAZISKOVANJA VESOLJA

Pariz, 23. marca (Reuter). — Francija namerava v okviru petletnega plana raziskovanja vesolja izstreliti letos nad 20 raket. Po tem programu, za katerega bodo porabili 130 milijonov frankov, bodo zgradili tri nove postaje za proučevanje vesolja in atmosfere.

ZSSR

POLITIČNO POSVETOVANJE ČLANIC VARŠAVSKEGA PAKTA

Moskva, 23 marca (Tanjug) V Moskvi bo 28. marca zasedanje političnega posvetovalnega odbora držav članic Varšavskega pakta. Tega posvetovanja se bodo udeležili ministri za zunanje zadeve, ministri za obrambo in vrhovni poveljnik oboroženih sil tega pakta.

Uradni zastopnik sovjetskega ministrstva za zunanje zadeve ni hotel povedati, o čem bodo govorili na tem zasedanju. Pripomnil je le, da bodo obravnavali vse probleme, ki zadevajo interese članic pakta.

DRAGUTIN ŠOLAJIĆ (4)

Zgovorna dejstva

O čem priča politična stvarnost v Albaniji

ODSTRANJENA ŠE DVA VODITELJA

Komaj tri leta prej je Enver Hodža na kongresu mladine v Skadru govoril o Tuku Jakovi:

»... Tudi ti heroji so sinovi revnega ljudstva, vzgajala in vodila jih je herojska Komunistična partija, organiziral in navdihnil za ta dejanja pa jih je s svojim zgledom organizator narodnoosvobodilnega boja v skadarskem okraju *narodni heroj Tuk Jakova, veliki sin ljudstva Skadra in vse Albanije, eden najuglednejših, najmodrejših voditeljev naše države.* V krvavih bojih je delavec Tuk Jakova, ki je imel ob svoji strani junaka Sadika Baktešija, člana CK Partije dela Albanije, organiziral v teh krajih partijo, organiziral je gverilske čete, in obkoljeni od fašistov in izdajalcev so se kot levi borili v obročih in razbijali vse ...«

Te podatke o Tuku Jakovi so prebivalci Skadra poznali. Rojstni kraj Jakove, Skadar, ga je poznal kot siroto, ki je z devetimi leti že moral s trebuhom za kruhom. Skadar in severna Albanija sta ga poznala kot hrabrega delavskega mladinca ob aretaciji leta 1936 in kot neomajnega komunista med preiskavo in sodno obravnavo leta 1939, ko je prišel z drugimi komunisti pred sodišče in bil obsojen na štiri leta ječe. Jakova je eden izmed ustanoviteljev KP Albanije, ki je največ storil za združitev komunističnih skupin. Takoj po vojni je organiziral sindikate in je postal prvi predsednik Glavnega odbora, prizadevajoč si, da bi se delavski sindikati organizirali v vsej državi. Leta 1947 je bil opolnomočeni minister Albanije pri vladi FLRJ, naslednjega leta, ko so odstavili Kočija Dzodzeja, pa je postal organizacijski sekretar CK.

Bedri Spahiu, ki ga je doletela usoda, da je iz vrhovnega tožilca LR Albanije postal obtoženec in preganjan član partijskega vodstva, je prav tako eden prvih članov CK. Ustanovil je komunistični center v Zogujevi vojski, ko pa so ga vrgli iz vojske, je organiziral prvo komunistično skupino v Djinokastru. Med vojno je bil Spahiu organizator in voditelj boja proti izdajalcem in okupatorjem v okrožju Djinokastra. Vsi so videli v njem hrabrega borca in svojega glavnega voditelja, kar vse je prispevalo k temu, da je južna Albanija postala zibelka narodnoosvobodilnega boja. Bedri Spahiu je bil med vojno na [illegible] vornih položajih [illegible] hovnega štaba, delegata pri zavezniških [illegible] komisarja štaba prve cone do ministra za obnovo. Kot generalmajor je bil pozneje pomočnik načelnika generalštaba in član politbiroja.

Tako sta bila odstranjena še dva najvišja partijska voditelja Albanije. Tuk Jakova in Spahiu, prvi politični, drugi pa sodnj tožitelj Kočija Dzodzeja. Morda so ju likvidirali zato, ker sta bila preveč nezaželeni priči skonstruiranih in nakazanih obtožb ali pa je bil morda njun odpor proti politiki Enverja Hodže izraz tega, da ju je grizla vest, ker sta sprejela in zgledno izpolnila vlogo, ki so jima jo dodelili.

Ob odstranitvi Jakove iz vodstva je bila usoda ljudi iz prvega začasnega CK leta 1941 tale: Tuk Jakova, odgovoren po politični plati — zaprt; Koči Dzodze, odgovoren po organizacijski plati — ustreljen; Kristo Temeljko, odgovoren po vojaški plati — izključen iz CK, postal je šef neke obrtne zadruge; Enver Hodža, odgovoren za finance — generalni sekretar Partije dela Albanije; Ramadan Čitaku Baco, odgovoren za tehniko — poštni uradnik; Djin Marpu, odgovoren po vojaški plati kot pomočnik — ostal član partije in šef protizračne zaščite; Kemal Stafa, odgovoren za mladino — padel v narodnoosvobodilnem boju, zamenjal pa ga je Neko Spiro, ki se je ubil leta 1947; in naposled dr. Imer Dišnica kooptiran v CK leta 1942 — zaprt.

Duh partijske demokracije